

Gewelddadige vermogenscriminaliteit

Overvallen en straatroof 2012

Gewelddadige vermogenscriminaliteit

Overvallen en straatroof 2012

Colofon

<i>Auteurs</i>	Sally Mesu, Dorien van Nobelen, Joyce van der Mark en Emilie Verschuuren
<i>Eindredactie</i>	Irene Spijker
<i>Foto omslag</i>	Caroline Koning Fotografie

© 2013 Politie, all rights reserved.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, op geautomatiseerde wijze opgeslagen of openbaar gemaakt in enige vorm of op enigerlei wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Politie.

Inhoudsopgave

Samenvatting, conclusies en aanbevelingen	5
Overvallen	5
Straatroof	8
1. Inleiding	11
1.1. Aanleiding	11
1.2. Doelstelling en onderzoeksvragen	11
1.3. Afbakening van het onderzoek	12
1.4. Methode van onderzoek en bronnen	12
1.5. Leeswijzer	13
2. Overvallen in Nederland	15
2.1. Ontwikkeling van de omvang	15
2.2. Temporele spreiding	19
2.3. Oplossingspercentage en heterdaad	21
2.4. Modus operandi	24
2.5. Categorie 2- en 3-overvallen	27
3. Verdachten van overvallen	31
3.1. Kenmerken van verdachten	31
3.2. Afstand tussen woonadres en pleegadres	34
3.3. Verdachten van categorie 2- en 3-overvallen	36
4. Woningovervallen	39
4.1. Omvang van woningovervallen	39
4.2. Omvang van woningovervallen op 65-plussers	42
5. Slachtofferkeuze bij woningovervallen	45
5.1. Inleiding	45
5.2. Redenen voor een bepaalde slachtofferkeuze	46
5.3. Motief voor de woningoverval	48
5.4. Is de dader een bekende?	50
6. Straatroof in Nederland	51
6.1. Ontwikkeling van de omvang	51
6.2. Temporele spreiding	56
7. Slachtoffers van straatroof	59
7.1. Kenmerken van slachtoffers	59
7.2. Kans op slachtofferschap	60
8. Verdachten van straatroof	63
8.1. Kenmerken van verdachten	63
Literatuurlijst	69
Bijlage I Overvallen in de eenheden	71
Bijlage II Vragenlijst	91
Bijlage III Categorisering overvallen	92
Bijlage IV Veelplegercategorieën	93

Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

Overvallen

Omvang

Het aantal overvallen is in 2012 verder gedaald. De verwachting is dat het aantal overvallen al in 2013 onder de doelstelling voor 2014 (1900 overvallen) uitkomt en mogelijk zelfs onder de 1800. De afgelopen twintig jaar is het aantal overvallen nog nooit zo laag geweest.

De consequente daling sinds 2009 is fors, gemiddeld 12 procent per jaar. Omdat we nog geen afvlakking zien, zou het met een voortzetting van de huidige aanpak de komende jaren wellicht mogelijk moeten zijn een verdere daling te bewerkstelligen.

Op basis van het aantal overvallen per eenheid concluderen we dat vooral Amsterdam en in iets mindere mate Den Haag een grote bijdrage leveren aan het behalen van de landelijke doelstelling. Limburg en Oost-Nederland zitten nog behoorlijk ver van hun eenheidsdoelstelling af; voor hen is de uitdaging om het aantal overvallen verder terug te dringen nog groot.

Donkere dagen

De grootste daling vond het afgelopen jaar plaats in de laatste drie maanden. Ook de eerste twee maanden van 2013 laten een forse daling zien ten opzichte van de eerste twee maanden van 2012. Ondanks het feit dat de ontwikkeling van de omvang van de criminaliteit nooit direct aantoonbaar samenhangt met politie-inspanningen – causale relaties zijn lastige zaken – lijken de inspanningen van de politie en haar partners te hebben geleid tot een forse afname van het aantal overvallen in de afgelopen jaren. Vooral in de wintermaanden is deze afname sterk zichtbaar.

Over 2012 is het oplossingspercentage vergelijkbaar met dat van 2011 (36%). Zowel in 2011 als in 2012 werden in de maanden november en december echter verhoudingsgewijs de minste overvallen opgelost. Dit is opmerkelijk, omdat het conflicteert met de repressieve inspanningen die in het kader van het 'Donkere Dagen Offensief' worden gepleegd. We vermoeden dat deze 'eindejaarsdip' wordt veroorzaakt door het feit dat rechercheurs in de laatste maanden van het jaar overuren moeten opnemen. Dit brengt de rechnercapaciteit dusdanig omlaag – in een heel drukke periode van het jaar – dat het gevolgen heeft voor het oplossingspercentage. De kansrijke zaken blijven dan langer liggen, waardoor informatie snel veroudert en de kans op het aanhouden van verdachten kleiner wordt.

- Het is aan te bevelen dat recherchechefs van overvallenteams hier op voorhand rekening mee houden bij hun planning. Dit zou kunnen door rechercheurs tijdens 'rustigere perioden' standaard enkele uren minder te laten werken dan contractueel is vastgelegd, in de wetenschap dat deze achterstand in gewerkte uren in de drukke maanden voor de jaarwisseling gemakkelijk weer wordt ingelopen.

Oplossingspercentage en heterdaad

Landelijk wordt bij een op de tien overvallen op heterdaad een verdachte aangehouden. Wanneer de heterdaadaanhoudingen worden bekeken in combinatie met het oplossingspercentage, laat dit opvallende resultaten zien. Zo worden in Amsterdam vooral die overvallen opgelost waarbij iemand op heterdaad is aangehouden, terwijl in Noord-Nederland en Oost-Brabant bij maar een relatief klein deel van de opgeloste overvallen iemand op heterdaad is aangehouden. Omdat de laatstgenoemde twee eenheden wel een erg hoog oplossingspercentage hebben, spelen vermoedelijk factoren als tijd en capaciteit hierbij een rol. Bij een eenheid als Amsterdam, waar veel overvallen worden gepleegd, heerst meer de wan van de dag: zij zet vooral in op het oplossen van de 'heterdaadjes'. Op het moment dat er doorgerechercheerd moet worden, dient de volgende overval zich al aan die tijd en capaciteit vergt. De zaken die om een langere adem vragen, blijven daardoor liggen. Eenheden waar relatief weinig overvallen worden gepleegd, kunnen meer tijd en capaciteit inzetten op overvallen waarbij geen verdachte in beeld is. Rotterdam is overigens de uitzondering die deze regel bevestigt.

Hoewel in 2012 in alle sectoren het aantal overvallen is gedaald, zijn er zowel in de detailhandel als op woningen nog meer dan zeshonderd overvallen gepleegd. Overvallen in de detailhandel worden het vaakst opgelost en bij deze overvallen is het aantal heterdaadaanhoudingen bovengemiddeld.

Waarschijnlijk komt dit doordat bij een overval in de detailhandel vaak al tijdens de overval alarm wordt geslagen door slachtoffers, omstanders of getuigen. In die gevallen kan de politie snel ter plaatse zijn en wordt de heterdaadkans vergroot. Ook levert de aanwezigheid van getuigen en camerabeelden meer aanknopingspunten om de overval op te lossen.

Er worden verhoudingsgewijs minder woningovervallen opgelost, vermoedelijk omdat bij dit type overval minder vaak getuigen en camerabeelden zijn en de slachtoffers meestal pas na de overval alarm kunnen slaan. Ook hebben zij minder vaak preventieve middelen en alarminstallaties geïnstalleerd.

Aard

Opvallend is dat het aandeel overvallen waarbij een of meer slachtoffers gewond raken, voor het eerst sinds lange tijd daalt. Deze daling wordt vooral veroorzaakt door een forse afname van het aandeel woningovervallen waarbij iemand gewond raakt (38% naar 31%). Het gaat hier om een daling van het aandeel overvallen waarbij slachtoffers vallen; dit staat los van de daling van het absolute aantal woningovervallen. Het is bekend dat er minder gewonden vallen wanneer de dader een vuurwapen gebruikt, maar in het wapengebruik van daders zien we geen grote veranderingen. De oorzaak voor de afname van het aandeel overvallen waarbij iemand gewond raakt, is ons onbekend, maar de ontwikkeling is uiteraard erg gunstig.

Zeker vier op de vijf overvallen zijn te omschrijven als nauwelijks georganiseerd en slecht voorbereid. De uitvoering gebeurt door een of twee daders die nerveus en paniekerig ogen (categorie 1-overvallen). De meer georganiseerde categorie 2-overvallen zijn vooral gericht op woningen waarin een bedrijf is gevestigd, supermarkten, juweliers, waardevervoerders en horeca.

Verdachten

De grootste groep verdachten is tussen de 18 en 24 jaar. Ruim de helft van de verdachten heeft een niet-westerse herkomst, een derde is van Nederlandse komaf. Overigens wordt het aandeel verdachten met een Nederlandse herkomst wel groter en neemt het aandeel van de eerste groep af.

Steeds meer verdachten plegen de overval in de eigen eenheid, 59 procent van de verdachten legt daarbij een afstand af van minder dan 10 kilometer. Dit geldt echter niet voor verdachten uit Amsterdam en Den Haag: zij hebben hun werkgebied juist grotendeels naar andere eenheden verplaatst. Wellicht hangt deze verandering van werkgebied samen met de grote afname van het aantal overvallen in deze eenheden en is het de overvallers in de eigen eenheid simpelweg te heet onder de voeten geworden. 47 procent van de verdachten van een overval op een particuliere woning woont binnen een straal van 5 kilometer.

De laatste twee jaar bestaat een steeds groter deel van de groep aangehouden verdachten uit minderjarige beginners. We hebben gezien dat minderjarige beginners zich vooral bezighouden met categorie 1-overvallen. Dit zijn juist die overvallen, bijvoorbeeld in de detailhandel, waarbij de pakkans relatief groot is en waarbij steeds meer verdachten op heterdaad worden aangehouden. Het feit dat er meer minderjarige beginners worden aangehouden hoeft dan ook niet te betekenen dat zij een steeds groter deel van de overvallen plegen; ze plegen in ieder geval de overvallen met de grootste pakkans. Verdachten van professionele categorie 3-overvallen zijn doorgaans wat ouder, ze zijn iets vaker van Marokkaanse herkomst en ze plegen de overval doorgaans buiten de eigen eenheid. Of dit gebeurt om de opsporing te bemoeilijken is echter nog maar de vraag: deze overvallers kiezen de overvallocatie in eerste instantie vanwege de te verwachten buit.

Woningovervallen

Sinds 1994 is het aantal woningovervallen meer dan verdubbeld, met een piek van 843 woningovervallen in 2009. Sindsdien keert het tij langzaam, maar het aantal is nog altijd erg hoog met 694 woningovervallen in 2012. Daarmee is ruim een op de drie overvallen een woningoverval. In absolute aantallen worden de meeste woningovervallen gepleegd in Rotterdam, Oost-Nederland en Amsterdam. Worden deze aantallen afgezet tegen het aantal huishoudens, dan is de kans om slachtoffer te worden van een woningoverval echter het grootst in Rotterdam, Amsterdam en – verrassend genoeg – Limburg.

In Noord-Nederland en in Oost-Nederland is het aantal woningovervallen in 2012 gestegen ten opzichte van 2011, in tegenstelling tot de dalende trend die we landelijk zien.

In 2012 was 29 procent van de woningovervallen gericht op 65-plussers. De meeste werden gepleegd in Rotterdam en Oost-Nederland. Maar wanneer de aantallen worden afgezet tegen het aantal 65-plushuishoudens, geldt ook voor dit type overvallen dat er niet alleen in Rotterdam en Oost-Nederland maar ook in Limburg relatief veel worden gepleegd.

Wij vroegen ons af of de stijging van het aantal woningovervallen op senioren kon worden verklaard door de vergrijzing: er zijn immers steeds meer 65-plushuishoudens. Uit het onderzoek is echter gebleken dat het aantal woningovervallen op senioren sterker is gestegen dan het aantal seniorenhuishoudens. Dit betekent dat de kans om slachtoffer te worden van een woningoverval groter is voor 65-plushuishoudens (10:100.000 huishoudens) dan voor 65-minhuishoudens (8:100.000 huishoudens).

Het is lang niet altijd duidelijk waarom daders nu juist die ene specifieke woning hebben overvallen: het doelwit lijkt soms willekeurig. Om hier inzicht in te krijgen, is voor iedere woningoverval die gepleegd is in de tweede helft van 2012 een vragenlijst uitgegaan naar de overvallenteams. De ingevulde vragenlijsten zijn geanalyseerd en op basis daarvan zijn we tot de conclusie gekomen dat woningovervallen helemaal niet willekeurig plaatsvinden: er is bijna altijd een reden waarom juist die persoon thuis wordt overvallen. Kwetsbare personen (vanwege geestelijke of fysieke beperkingen), ondernemers, criminelen, zichtbaar vermogende personen en personen met risicovolle contacten lopen een verhoogd risico te worden overvallen. Vooral kwetsbare personen lijken sneller slachtoffer te worden van een impulsieve dader die van de gelegenheid gebruikmaakt. De slachtofferkeuze lijkt willekeurig, maar is in feite gebaseerd op een afweging: de persoon is een gemakkelijk doelwit.

Bij de overige groepen die een verhoogd risico lopen om te worden overvallen, weet de dader vaak dat er iets te halen valt, omdat dit zichtbaar is of omdat hij getipt is. Het kan ook zijn dat hij een (grote) buit verwacht op basis van andere informatie, bijvoorbeeld omdat hij weet dat het slachtoffer een goedlopend bedrijf heeft en 'dus' wel geld in huis zal hebben.

Veel van de kwetsbare personen die werden overvallen, bleken ook vermogend te zijn. Als deze kwetsbare personen onbekenden (denk aan thuiszorg of werklieden) in hun huis laten terwijl geld of kostbaarheden min of meer in het zicht liggen, is dit een extra risicofactor. Sowieso is het pronken met bezittingen niet altijd verstandig, want overvallers zijn vrijwel altijd uit op geld en kostbaarheden. Alleen bij woningovervallen op criminelen is de dader vaak uit op drugs of wordt door middel van de overval weleens een schuld vereffend. Slachtoffers met risicovolle contacten, criminele slachtoffers en slachtoffers die niet-zichtbaar vermogend zijn, worden verhoudingsgewijs vaak door bekenden overvallen.

Op basis van deze bevindingen kunnen een aantal adviezen gegeven worden die gericht zijn op preventie:

- Bewaar waardevolle spullen uit het zicht of elders. Als er geen aantrekkelijke buit in huis is (meestal geld en kostbaarheden), lijkt het risico op een woningoverval kleiner te worden. Vooral wanneer er (periodiek) onbekende mensen over de vloer komen (bijvoorbeeld thuiszorg, werklieden) lijkt dit verstandig.
- Vertel niets aan bekenden of onbekenden over grote geldbedragen of waardevolle spullen die al dan niet op bepaalde momenten (bijvoorbeeld op een verzamelpunt van collectebussen) in de woning aanwezig zijn. Dit soort informatie kan via derden bewust of onbewust terechtkomen bij kwaadwillenden. Een op de zeven zichtbaar vermogende mensen (en zelfs een op de vier niet-zichtbaar vermogende mensen) wordt overvallen door een bekende.
- Neem als ondernemer liever geen geld mee naar huis en bewaar geen geld in huis. Wellicht is het zelfs aan te raden om het personeel af en toe terloops te laten weten dat er geen geld in huis is. De boodschap hiervan is: bij mij is niets te halen. Het is eenzelfde soort preventiemaatregel als bedrijven in de detailhandel vaak nemen: het plakken van stickers waarop staat dat het geld in de kassa wordt afgeroomd of dat er geen grote coupures worden aangenomen.
- Wees voorzichtig met het op straat of *en public* dragen van dure sieraden. Dit vergroot namelijk het risico op een woningoverval (en op een straatroof, bleek uit onderzoek van vorig jaar).
- Pas op met vriendschappen: 'slechte vrienden' of vrienden die contact hebben met dubieuze figuren vergroten het risico op slachtofferschap.
- Vermijd het uitvoeren of organiseren van schimmige of verboden activiteiten zoals pokertoernooien of het tegen contante betaling verhuren van een loods aan een dubieus figuur (die er

wellicht een hennepkwekerij in opstart). Deze activiteiten zijn risicoverhogend, omdat ze twijfelachtige contacten aantrekken.

Deze adviezen kunnen aangevuld worden met de adviezen uit eerder onderzoek zoals de deur niet opendoen voor onbekenden en het gebruiken van een kierstandhouder (Mesu, Bulten, Van Nobelen & Van Beek, 2011).

Daarnaast bieden de resultaten ook aanknopingspunten voor de opsporing van woningovervallers. Wanneer risicofactoren van het slachtoffer in kaart worden gebracht, kan dit leiden tot concrete aanwijzingen voor de richting waarin de dader kan worden gezocht. De volgende vragen zijn daarbij relevant:

1. Is het slachtoffer (of zijn huisgenoten) crimineel actief?
→ In dat geval is de dader vaak een bekende van het slachtoffer.
2. Als het slachtoffer zelf niet crimineel actief is: werd de woning vroeger wel gebruikt voor criminele activiteiten?
→ De dader is wellicht te vinden in de kennissenkring van de vroegere bewoner(s).
3. Heeft het slachtoffer risicovolle contacten of activiteiten?
→ De dader is vrijwel altijd een bekende van het slachtoffer die op de hoogte is van of deel uitmaakt van de risicovolle activiteit.
4. Heeft het slachtoffer financiële problemen bij privépersonen?
→ De dader is vrijwel altijd een bekende van de schuldeiser.
5. Heeft het slachtoffer onbekende personen over de vloer gehad?
→ De dader kan zich onder deze personen bevinden of via hen getipt zijn.
6. Heeft het slachtoffer recentelijk gepraat over geld of bezittingen?
→ Door te inventariseren met wie en in welke context er is gesproken, kunnen risicovolle contacten in beeld komen.
7. Is het een compleet raadsel waarom deze persoon thuis is overvallen?
→ In sommige gevallen vergist de dader zich simpelweg in de woning of is hij verkeerd getipt. Wie zijn de vorige bewoners? Zijn er woningen in de omgeving waar men het mogelijk op gemunt had? Antwoord op deze vragen kan mogelijk nieuwe inzichten bieden.

Bij vraag 5 en 6 ligt de connectie met de dader niet altijd voor de hand, bijvoorbeeld omdat deze indirect is of omdat het om personen gaat van wie het slachtoffer nooit enige betrokkenheid zou verwachten (de thuishulp). Dit vraagt dan ook om een brede opsporingsblik.

Bij slachtoffers die kwetsbaar en/of vermogend zijn, zijn er niet direct aanknopingspunten omdat de dader niet vaak te vinden is in de kennissenkring van het slachtoffer. In combinatie met de andere vragen kunnen er echter wel weer opsporingsindicaties ontstaan.

Straatroof

Omvang

In 2012 is het aantal straatroven met 5 procent afgenomen en over het eerste halfjaar van 2013 was er zelfs sprake van een daling van 20 procent. In hoeverre de geïntensiveerde aanpak van straatroven heeft bijgedragen aan deze afname weten we niet. Wel weten we dat er – in ieder geval voor een deel – sprake is van een registratie-effect: er is in een aantal eenheden extra gecontroleerd op de invoer van straatroofmutaties, zodat dubbele meldingen en ten onrechte als straatroof gemuteerde diefstallen zijn gecorrigeerd. In het verleden vond deze correctie van foutieve mutaties niet plaats. Deze extra controle op de straatroofregistratie heeft tot gevolg dat de cijfers minder vervuild zijn, en dat is een ontwikkeling die toe te juichen valt. Het opschonen van data heeft echter alleen nut als het geen tijdelijke activiteit is maar een continu proces dat in alle politie-eenheden geborgd is. Als dat het geval is, kan met meer stelligheid worden gezegd dat een gesignaleerde toe- of afname van het aantal straatroven (in een bepaalde eenheid) de situatie op straat benadert en niet deels een registratie-effect is.

- Het is aan te bevelen de extra controle op de invoer van BVH-mutaties over straatroof in alle eenheden uit te voeren en dit proces organisatiebreed én op de lange termijn te borgen.

In Amsterdam en Rotterdam vinden zowel in absolute als in relatieve zin (per 100.000 inwoners) de meeste straatroven plaats. Op gemeentelijk niveau fluctueert het aantal straatroven sterk; het valt op dat in 2012 niet alleen in de gemeenten Amsterdam en Rotterdam relatief gezien veel straatroven werden gepleegd maar ook in Den Haag, Schiedam, Almere en Eindhoven.

Hot circumstances

Een 'donkere-dagen-trend' zoals bij overvallen duidelijk waarneembaar is, is bij straatroven nauwelijks te zien. Er is dan ook geen reden om een specifiek 'Donkere Dagen Offensief' te starten op straatroof: het zal vermoedelijk niet meer effect hebben dan in elke andere periode van het jaar.

Straatroven worden vooral gepleegd als er sprake is van zogenoemde *hot circumstances*. Normaal gesproken zijn de omstandigheden voor straatrovers het gunstigst tijdens het weekend, en dan vooral 's avonds en 's nachts. Er is echter ook bij uitstek sprake van *hot circumstances* tijdens bepaalde evenementen en feestdagen: op Koninginnedag en tijdens de jaarwisseling worden er beduidend meer straatroven gepleegd dan op 'normale' dagen vanwege het samenkomen van een groot aantal potentiële slachtoffers, dat bovendien minder alert is door het gebruik van alcohol. Op die momenten is ook het toezicht lastig en is het niet altijd mogelijk om snel en adequaat te reageren op een straatroofmelding, omdat feestdagen bovengemiddeld veel politie-inzet vereisen.

- Het nemen van extra maatregelen, zoals het optuigen van een straatroofteam tijdens evenementen en het lanceren van een preventieve campagne rondom evenementen en uitgaanslocaties die potentiële slachtoffers meer bewust maakt van de risico's, heeft waarschijnlijk meer effect dan een 'Donkere Dagen Offensief'.

Slachtoffers en verdachten

Het clichébeeld van het 'oude vrouwtje' dat vaak slachtoffer wordt van een straatroof kunnen we hier nuanceren: jongeren zijn veel vaker slachtoffer van een straatroof dan ouderen. De kans dat een jongere in de leeftijd van 10-24 jaar slachtoffer wordt van een straatroof is bijna acht keer zo groot als de kans dat iemand van 65 jaar of ouder wordt beroofd. Bovendien worden in de leeftijd tot en met 24 jaar vooral mannen beroofd.

Slachtoffers en verdachten zijn vaak leeftijdsgenoten, vooral wanneer de slachtoffers minderjarig zijn. Ook is de verdachte in veel gevallen afkomstig uit dezelfde woonplaats als het slachtoffer.

- Omdat de slachtoffers en de daders van straatroof vaak afkomstig zijn uit dezelfde leeftijdsgroep en zij zich ook vaak op dezelfde locaties bevinden, lijkt het aanbevelenswaardig specifiek op jongeren gerichte straatroofcampagnes zoals 'Straatroof is triest' en 'Hier waak ik' op te zetten of te intensiveren.

Uit het voorgaande kan ook worden opgemaakt dat verdachten van straatroof veelal jonge mannen zijn: vier op de vijf verdachten is jonger dan 25 jaar. Opvallend is de toename van het aandeel verdachten met een niet-westerse herkomst. Deze verdachten zijn niet afkomstig uit de traditionele herkomstlanden Marokko, Turkije, Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen; ruim de helft is afkomstig uit Afrika. Net als bij overvallen zien we bij straatroof het aandeel verdachten van Marokkaanse herkomst afnemen. Bij beide delicten neemt het aandeel minderjarige beginners toe.

Tot slot

Dit onderzoek geeft een overzicht van de stand van zaken op het gebied van overvallen en straatroof. De resultaten bieden zowel preventieve als repressieve aanknopingspunten om de ingezette daling van het aantal overvallen en straatroven verder gestalte te geven. De adviezen gericht op preventie en de aanknopingspunten voor de opsporing zoals deze uit het onderzoek naar woningovervallen naar voren zijn gekomen, kunnen breder worden toegepast: bij woninginbraken gelden dezelfde risicofactoren.

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Voor u ligt een verslag van een onderzoek naar overvallen en straatroof. In het kader van het actieprogramma van de Landelijke Taskforce Overvallen (2011) is continu inzicht in (de ontwikkeling van) overvallen gewenst, opdat de Taskforce gericht kan sturen op de aanpak. Het meest recente overzicht is in 2012 verschaft door middel van de analyse *Gewelddadige vermogenscriminaliteit. Overvallen en straatroof in 2010-2011* (Mesu & Van Nobelen, 2012). De gemandateerd aandachtsgebiedhouder vermogenscriminaliteit heeft verzocht om op soortgelijke wijze ook 2012 te onderzoeken om de resultaten van de aanpak te kunnen blijven monitoren.

In dit onderzoek presenteren wij allereerst een update van de gegevens over aard en omvang van overvallen. Daarnaast besteden we specifieke aandacht aan woningovervallen. Het aantal woningovervallen neemt weliswaar af, maar het daalt minder hard dan andere soorten overvallen, waardoor overvallen op woningen inmiddels vaker voorkomen dan overvallen op bedrijven in de detailhandel. Ook wordt het aandeel woningovervallen op ouderen steeds groter.

Omdat vaak onbekend is waarom een dader een specifieke woning heeft overvallen, hebben wij een verdiepend onderzoek uitgevoerd naar de slachtofferkeuze van daders. Experts stellen zich vaak de vraag of de overvallen woningen 'at random' zijn uitgekozen of dat er wellicht iets te zeggen valt over de wijze waarop daders hun slachtoffers uitkiezen. Over dit fenomeen is weinig bekend. Meer inzicht in deze problematiek kan het opsporingsproces richting geven en levert wellicht ook preventieve aanknopingspunten op.

Tot slot zijn ook straatroven onderzocht. Omdat in 2012 nog een verdiepend onderzoek naar straatroof is uitgevoerd, wordt dit jaar volstaan met een update van het landelijke beeld rondom straatroof.

1.2. Doelstelling en onderzoeksvragen

De centrale doelstelling van de analyse is het vergroten van inzicht in de (ontwikkeling van de) overvallen en straatroofcriminaliteit in Nederland, teneinde de strategische besluitvorming en de aanpak op operationeel niveau te ondersteunen. Om deze doelstelling te behalen, zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld. Waar mogelijk wordt de ontwikkeling over meerdere jaren in beeld gebracht.

Overvallen:

- Wat is de (ontwikkeling in de) aard en omvang van overvallen?
- Hoe is de spreiding van overvallen over de eenheden?
- Wat zijn de kenmerken van verdachten van overvallen?

Woningovervallen:

- Wat is de ontwikkeling van de omvang van woningovervallen?
- Wat zijn de kenmerken van slachtoffers van woningovervallen (waarbij specifiek wordt ingegaan op senioren)?
- Wat kan gezegd worden over de slachtofferkeuze bij woningovervallen?

Straatroven:

- Wat is de (ontwikkeling in de) aard en omvang van straatroven?
- Hoe is de spreiding van straatroven over de eenheden?
- Wat zijn de kenmerken van slachtoffers van straatroven?
- Wat zijn de kenmerken van verdachten van straatroven?

1.3. Afbakening van het onderzoek

De delicten 'overval' en 'straatroof' komen niet als zodanig voor in het Wetboek van Strafrecht. Met deze termen wordt bedoeld op de artikelen 312 en 317 WvSr. In het eerstgenoemde artikel is sprake van 'diefstal voorafgegaan, vergezeld, of gevolgd van geweld of bedreiging met geweld jegens personen'. In artikel 317 WvSr gaat het om 'door geweld of bedreiging met geweld iemand dwingen tot afgifte van een goed'. Ter onderscheiding van straatroof wordt een overval gedefinieerd als:

Het met geweld of bedreiging met geweld wegnemen of afpersen van enig goed, gepleegd tegen personen in een afgeschermd ruimte of op een gepland dan wel georganiseerd waardetransport, of de poging daartoe (Landelijk Overvalcoördinator, 2004).

Als gevolg van deze definitie onderscheidt een overval zich van een straatroof door de plaats waar het delict gepleegd wordt (in een afgeschermd ruimte) of het doelwit (een gepland dan wel georganiseerd waardetransport). De definitie van straatroof vloeit hier als het ware uit voort:

Het met geweld of bedreiging met geweld wegnemen of afpersen van enig goed, gepleegd tegen personen die zich niet in een afgeschermd ruimte bevinden, of de poging daartoe (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2012).

Iedere diefstal met geweld (of bedreiging daarmee) die niet valt onder een overval is daarom een straatroof.

1.4. Methode van onderzoek en bronnen

De analyse is gebaseerd op kwantitatieve en kwalitatieve informatie uit verschillende politie-interne bronnen.

Overvallen en straatroven

Voor de analyse van overvallen zijn gegevens uit het Landelijk Overvallen en Ramkraken Systeem (LORS) gebruikt over alle overvallen die tot en met 2012 zijn gepleegd (peildatum 1 mei 2013). Voor de analyse van straatroven zijn BVH-gegevens gebruikt over de periode 2010 tot en met juni 2013. In BVH waren twee incidentcodes voor straatroof beschikbaar: B70 (straatroof) en B40 (zakkenrollerij/tassenrollerij gevolgd door geweld). Deze laatste code is per 1 mei 2012 niet meer te gebruiken. Onder deze code werden rond de vier- à vijfhonderd incidenten per jaar weggeschreven, dit is ongeveer 5 procent van het totale aantal straatroven. Voor zover bekend krijgen deze incidenten nu de code B70 toebedeeld.

Verdachten van overvallen en straatroven

Uitspraken over de overvalverdachten zijn van toepassing op personen die in LORS en het Herkenningsdienststelsel (HKS) van de politie geregistreerd staan als verdachte van een overval (tot en met 2012). De overvalverdachten uit LORS zijn gekoppeld aan HKS-gegevens om aanvullende informatie over leeftijd en herkomst te achterhalen. Omdat voor straatroven geen aparte database bestaat, zijn uitspraken over straatroofverdachten gebaseerd op BVH- of HKS-gegevens.

Bij verdachten in HKS gaat het om personen tegen wie een proces-verbaal is opgemaakt, omdat er een redelijk vermoeden bestaat dat zij een misdrijf hebben gepleegd. Het is mogelijk dat deze verdachten inmiddels niet meer als zodanig getypeerd kunnen worden maar dat dit niet (tijdig) voor deze analyse in de systemen is verwerkt. Bovendien zijn personen die als verdachte in BVH staan niet per se dezelfde als personen die als verdachte in HKS zijn opgenomen: in BVH kan iemand zijn geregistreerd zonder dat hij of zij is aangehouden, terwijl in HKS alleen verdachten staan als ze ook zijn aangehouden.

De gegevens uit HKS die voor deze analyse zijn gebruikt, zijn bijgewerkt tot en met 31 december 2012.

Slachtoffers van overvallen en straatroven

De analyse van de slachtoffers is gebaseerd op gegevens van slachtoffers (benadeelden/aangevers) van deze delicten die zijn opgenomen in BVH.

Voor het onderzoek naar slachtoffers van woningovervallen (in het bijzonder senioren) hebben we besloten om een samengesteld bestand van BVH- en LORS-gegevens te analyseren. Hiervoor hebben we gekozen omdat op basis van LORS-gegevens een validiteits- en een betrouwbaarheidsprobleem ontstond. De categorie 55-plusser in LORS is niet betrouwbaar voor onderzoeksdoeleinden, omdat is gebleken dat de categorie wordt aangevinkt op basis van de inhoud van de MO-tekst. Er wordt geen standaardcontrole op de leeftijd van het slachtoffer uitgevoerd, deze wordt in LORS niet bijgehouden. Uit de wijze van registreren vloeit nog een andere complicerende factor voort met betrekking tot de betrouwbaarheid: als een ondernemer van 58 thuis wordt overvallen, moet de overval worden ingedeeld in de categorie beroepsmatige woningoverval óf 55-plusser, terwijl hij eigenlijk in allebei de categorieën zou moeten worden ingedeeld. Los daarvan levert de indeling waarbij 55-plussers als senioren worden gezien een validiteitsprobleem op, omdat in het algemeen pas 65-plussers als senioren worden beschouwd. Voor overige analyses is LORS echter goed bruikbaar: het systeem is door de jaren heen consequent gevuld en is op overige punten betrouwbaar. Omdat het systeem dateert uit 1993, waren aanpassingen van indelingen technisch niet haalbaar of zouden ze tot trendbreuken hebben geleid.

In het samengestelde bestand op basis van BVH- en LORS-gegevens kon niet aan alle woningovervallen een slachtoffer worden gekoppeld, omdat de overval niet altijd in BVH was opgenomen. Ook zijn de slachtoffers van een woningoverval die alleen in BVH voorkwam niet meegenomen in de verdere analyse, omdat de betreffende woningoverval niet in LORS kon worden teruggevonden. We hebben hiervoor gekozen omdat informatie in het LORS-bestand betrouwbaarder is (woningovervallen in LORS zijn ook echt woningovervallen) terwijl er in BVH minder controle is op de invoer.

De slachtofferkeuze van woningovervallers

Voor het onderzoek naar de slachtofferkeuze van woningovervallers hebben wij een korte vragenlijst opgesteld en verstuurd aan alle overvallenteams in de eenheden. In 2012 zijn er 694 woningovervallen gepleegd. Wij hebben alle woningovervallen uit de tweede helft van het jaar onderzocht. Per woningoverval hebben wij enkele vragen gesteld over de overval en de eventuele relatie tussen slachtoffer en dader. Van de 352 verstuurde vragenlijsten hebben wij er 304 ingevuld retour gekregen. Slechts twee (voormalige) regio's en twee districten hebben de vragenlijsten niet ingevuld. Gezien de grote respons kan er een representatief landelijk beeld worden geschetst.

Beperkingen

Deze analyse is gebaseerd op kenmerken van verdachten die bekend zijn uit bestaande (politie)bronnen. Als gevolg hiervan verschaft deze analyse alleen inzicht in de ontwikkeling van de kenmerken van bekende verdachten en kunnen er geen uitspraken worden gedaan over overvallers en straatrovers in het algemeen.

De vragenlijsten die zijn gebruikt voor het verdiepende onderzoek zijn ingevuld door medewerkers uit de eenheden en hun is gevraagd naar een eigen interpretatie van zaaksinformatie.

1.5. Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de (ontwikkeling van de) aard en omvang van overvallen in Nederland besproken, de gegevens per eenheid zijn opgenomen in bijlage I. In hoofdstuk 3 gaan we in op de verdachten van overvallen. In hoofdstuk 4 komen woningovervallen en de slachtoffers daarvan aan de orde. Het verdiepende onderzoek naar de slachtofferkeuze van woningovervallers komt in hoofdstuk 5 aan bod. In hoofdstuk 6 beschrijven we vervolgens de aard en omvang van straatroof en in hoofdstuk 7 besteden we aandacht aan de slachtoffers van straatroven. Tot slot komen in hoofdstuk 8 de kenmerken van de verdachten van straatroof aan bod. Conclusies en aanbevelingen zijn in de samenvatting voor in het rapport opgenomen.

2. Overvallen in Nederland

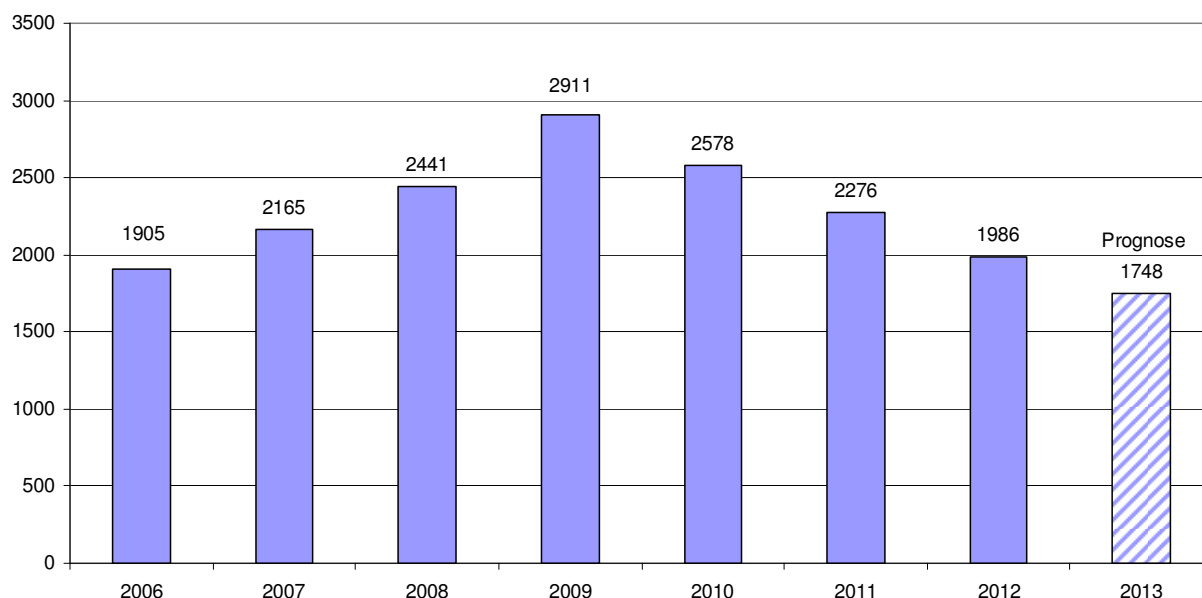
In dit hoofdstuk behandelen wij de (ontwikkeling van de) aard en omvang van de overvallen die worden gepleegd in Nederland. We gaan ook in op de temporele spreiding van overvallen, het oplossingspercentage, de kenmerken van de uitvoering van overvallen en de meer georganiseerde categorie 2- en 3-overvallen.

2.1. Ontwikkeling van de omvang

Sinds 2009 is een constante daling te zien van respectievelijk 11, 12 en 13 procent per jaar. Met 1986 overvallen in 2012 is het gewenste doel van maximaal 1900 overvallen per jaar bijna gehaald (zie figuur 2.1). Om eind 2013 op 1900 overvallen uit te komen dient het aantal overvallen dit jaar met nog slechts 4 procent af te nemen.

Sinds 1994, het jaar waarin met de registratie van overvallen in het LORS is begonnen, is het aantal overvallen nooit lager geweest dan 1905 (in 2006) of hoger dan 2911 (in 2009). Als we er echter van uitgaan dat het aantal overvallen in 2013 daalt met het gemiddelde van de afgelopen drie jaren (-12%), is de prognose dat er in 2013 in totaal 1748 overvallen zullen plaatsvinden. Dat zou betekenen dat er in twintig jaar nog nooit zo weinig overvallen zijn gepleegd als in 2013.

Figuur 2.1: Ontwikkeling aantal overvallen in Nederland

Overvallen per eenheid

De ontwikkeling van het aantal overvallen in de eenheden is weergegeven in tabel 2.2. In 2011 en 2012 werden in Rotterdam de meeste overvallen gepleegd. In de jaren daarvoor werden in Amsterdam de meeste overvallen gepleegd, maar aan die koppositie is vanwege een daling in de jaren 2010-2012 (van respectievelijk 18, 27 en 30%) een einde gekomen.

Er zijn in enkele eenheden fluctuaties te zien in toe- en afnamen in de afgelopen drie jaar. Zo is in Limburg eerst sprake van een daling van 26 procent (2010) en daarna van een stijging van 32 procent (2011). Dergelijke schommelingen zien we ook terug in de eenheden Noord-Holland en Noord-Nederland. Andere eenheden laten een constanter beeld zien.

Op basis van tabel 2.2 kan worden berekend dat Amsterdam en Den Haag gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor nagenoeg de helft van de totale afname van het aantal overvallen in Nederland sinds 2009.

Tabel 2.2: Ontwikkeling overvallen in de eenheden

	2009	2010		2011		2012	
Rotterdam	470	427	-9%	429	0%	390	-10%
Oost-Nederland	376	392	4%	293	-25%	291	-1%
Amsterdam	561	459	-18%	335	-27%	233	-30%
Limburg	197	145	-26%	192	32%	189	-2%
Midden-Nederland	276	240	-13%	207	-14%	181	-13%
Zeeland-West-Brabant	216	209	-3%	168	-20%	165	-2%
Den Haag	281	250	-11%	211	-16%	158	-25%
Noord-Holland	229	172	-25%	196	14%	145	-26%
Oost-Brabant	191	151	-21%	143	-5%	131	-8%
Noord-Nederland	114	133	17%	102	-23%	103	1%
Nederland	2911	2578	-11%	2276	-12%	1986	-13%

Om te kunnen bepalen in welke eenheden nog de meeste winst te behalen valt in het terugdringen van het aantal overvallen is de landelijke doelstelling omgezet naar een doelstelling per eenheid. In tabel 2.3 is te zien hoeveel overvallen er in 2012 in de eenheden werden gepleegd en hoe dit zich verhoudt tot de doelstellingen voor 2013 en 2014. In 2012 hebben Amsterdam, Den Haag en Midden-Nederland de doelstelling voor 2013 én 2014 al gerealiseerd. Oost-Nederland en Limburg zitten in 2012 nog respectievelijk 45 en 50 procent boven hun doelstelling voor 2014.

Tabel 2.3: Landelijke doelstelling per eenheid

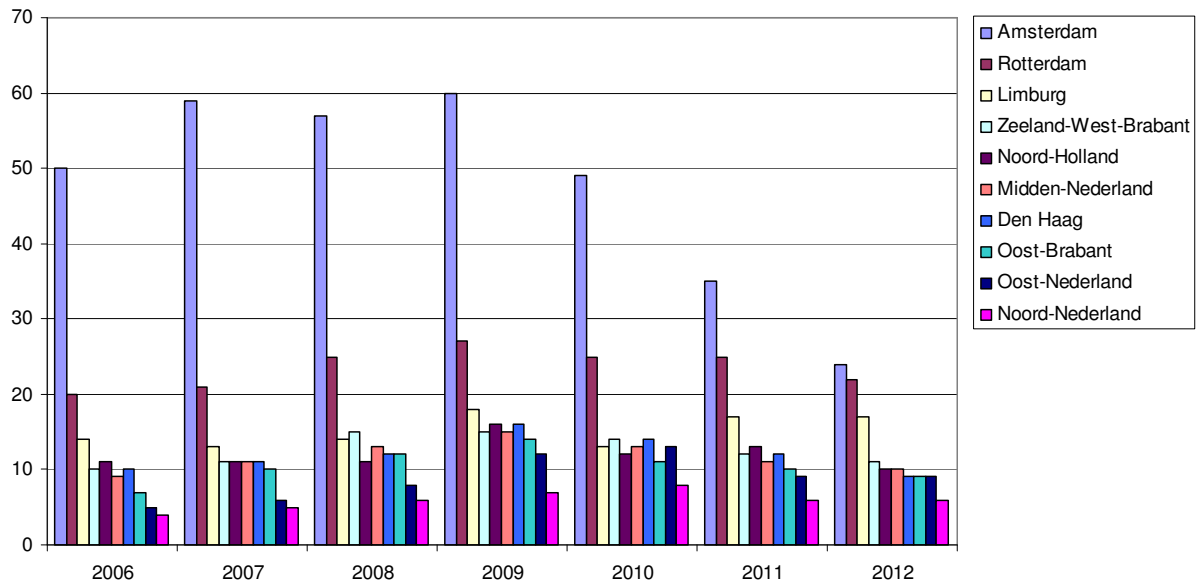
	Realisatie	Doelstelling		Doelstelling	
	2012	2013		2014	
Amsterdam	233	393	-41%	373	-38%
Den Haag	158	189	-16%	179	-12%
Midden-Nederland	181	191	-5%	181	0%
Oost-Brabant	131	126	4%	120	9%
Rotterdam	390	372	5%	353	10%
Noord-Holland	145	138	5%	131	11%
Zeeland-West-Brabant	165	154	7%	146	13%
Noord-Nederland	103	94	10%	89	16%
Oost-Nederland	291	212	37%	201	45%
Limburg	189	133	42%	126	50%
Nederland	1986	2000	-1%	1900	5%

Bij de volgende figuur nemen we het gepleegde aantal overvallen per 100.000 inwoners als uitgangspunt. Het is immers mogelijk dat een eenheid absoluut gezien veel overvallen telt, maar dat het aantal overvallen in relatie tot het aantal inwoners juist laag ligt. Gemiddeld zijn er in 2012 in Nederland 12 overvallen per 100.000 inwoners gepleegd. In lijn met het dalende aantal overvallen neemt logischerwijs ook het aantal overvallen per 100.000 inwoners af.

In figuur 2.4 valt in de periode 2006-2011 het grote aantal overvallen per 100.000 inwoners in Amsterdam op. In 2012 staat Amsterdam nog steeds bovenaan met 24 overvallen per 100.000 inwoners, terwijl de eenheid in absolute aantallen op de derde plaats staat. Figuur 2.4 in combinatie met tabel 2.2 laat zien dat er weliswaar een groot aantal overvallen plaatsvindt in Oost-Nederland, maar dat het aantal

overvallen er in relatie tot het aantal inwoners juist laag ligt. In Noord-Nederland worden zowel in absolute als in relatieve zin de minste overvallen gepleegd.

Figuur 2.4: Ontwikkeling aantal overvallen per 100.000 inwoners per eenheid

Overvallen per sector

In 2012 daalde het aantal overvallen in alle sectoren.¹ Net als in 2011 zijn er in 2012 meer woning-overvallen gepleegd dan overvallen in de detailhandel (zie figuur 2.5). In deze twee sectoren is het aantal overvallen absoluut gezien het sterkst gedaald ten opzichte van 2011 (met respectievelijk 79 en 82 overvallen).

Figuur 2.5: Ontwikkeling aantal overvallen per sector

¹ Tot de sector transport behoren o.a. geldtransporten, maaltijdbezorgers en ondernemers met de dagopbrengst. (Taxi)chauffeurs en prostituees maar ook kantoren worden ingedeeld in de sector groothandel, industrie en dienstverlening.

Naast de sectoren in figuur 2.5 worden in LORS nog drie andere sectoren onderscheiden, te weten medische instellingen en zorginstellingen, overheidsinstellingen en financiële instellingen.² Voor deze drie sectoren geldt echter dat het aantal overvallen klein is. Een procentuele weergave en/of een indexatie geeft een vertekend beeld. Om deze reden, en vanwege de leesbaarheid, is ervoor gekozen deze sectoren niet in de figuren op te nemen. Overvallen op financiële instellingen zijn in 2012 teruggelopen van zeventien naar zes. De aantallen overvallen op medische instellingen en zorginstellingen en op overheidsinstellingen schommelen rond een gezamenlijk gemiddelde van twintig per jaar.

In figuur 2.6 zijn de overvallen per sector geïndexeerd weergegeven, met als peiljaar 2006, het jaar waarin het aantal overvallen iets meer dan 1900 was. In twee van de vijf sectoren ligt het aantal overvallen onder het niveau van 2006. Alleen de overvallen in de sectoren horeca en woningen liggen hier nog boven. Het aantal overvallen binnen de detailhandel is precies gelijk aan dat in 2006.

Figuur 2.6: Ontwikkeling aantal overvallen per sector (geïndexeerd)

Overvallen per gemeente

Tabel 2.7 laat de gemeenten zien waar in 2012 minimaal 25 overvallen zijn gepleegd. Amsterdam en Rotterdam zijn de gemeenten met veruit de meeste overvallen, dit zijn ook de twee gemeenten met het grootste aantal inwoners. De gemeenten Vlaardingen en Schiedam vallen in dit rijtje op omdat het relatief kleine gemeenten zijn: er worden in verhouding tot het aantal inwoners erg veel overvallen gepleegd. In 2012 is het aantal overvallen in Eindhoven, Maastricht, Enschede en Breda gestegen ten opzichte van het jaar ervoor (in Breda met slechts 1 overval). Verder is te zien dat het aantal overvallen in Tilburg in 2012 bijna gehalveerd is ten opzichte van de jaren ervoor.

² De sector financiële instellingen bestaat uit banken en wisselkantoren. Driekwart van de overvallen in de sector medische en zorginstellingen is gepleegd op een zonnebankstudio of een schoonheidsinstituut.

Tabel 2.7: Aantal overvallen per gemeente (>25)

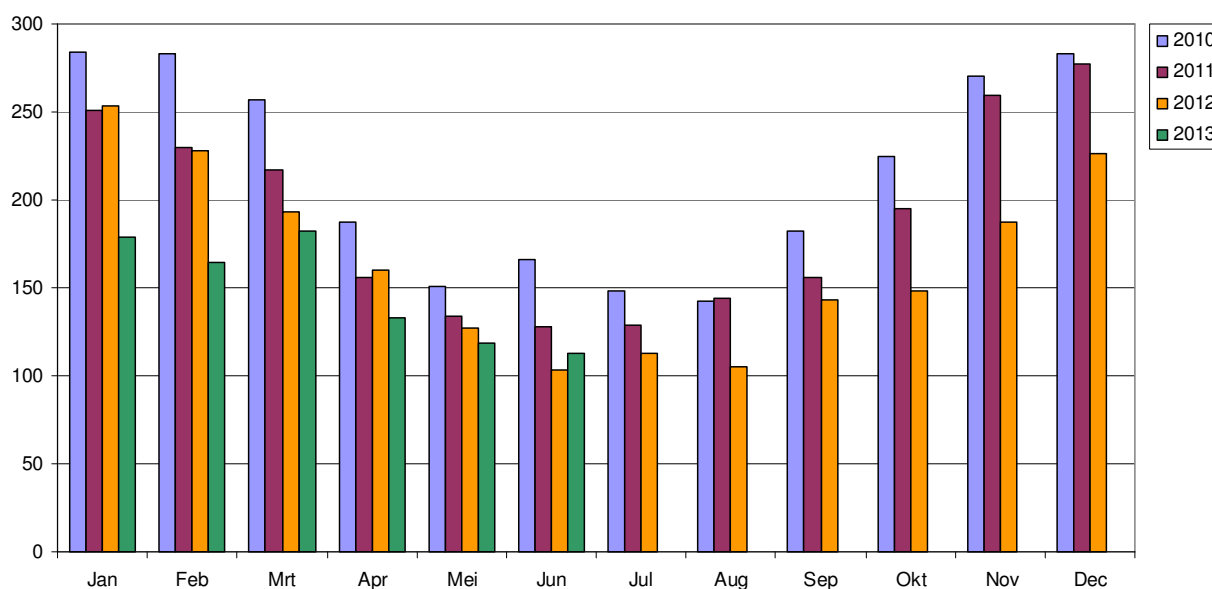
	2010	2011	2012	+/- t.o.v. 2011
Rotterdam	254	248	234	-6%
Amsterdam	427	301	209	-31%
Den Haag	107	93	61	-34%
Eindhoven	44	38	51	34%
Utrecht	53	50	42	-16%
Nijmegen	55	44	38	-14%
Arnhem	47	39	37	-5%
Maastricht	25	31	36	16%
Enschede	31	24	33	38%
Almere	64	37	31	-16%
Vlaardingen	20	35	31	-11%
Schiedam	29	33	29	-12%
Tilburg	52	50	27	-46%
Breda	40	26	27	4%
Nederland	2578	2276	1986	-13%

2.2. Temporele spreiding

Overvallen per maand

Kenmerkend voor overvallen is dat zij vaker in de wintermaanden worden gepleegd (zie figuur 2.8). Dit is niet opmerkelijk, aangezien het in deze periode minder opvallend is om bedekkende kleding te dragen, het vaker donker is en er minder mensen (potentiële getuigen) op straat zijn. Zo zijn er in 2010 en 2012 64 procent meer overvallen gepleegd in de wintermaanden dan in de zomermaanden. In 2011 lag dit percentage zelfs op 69. Het aantal overvallen dat tussen oktober en maart wordt gepleegd (de donkere dagen), daalt sinds 2010. Deze daling is in de periode oktober 2012 tot en met maart 2013 aanzienlijk sterker (23%) dan in dezelfde periode een jaar ervoor: toen was de daling slechts 5 procent.

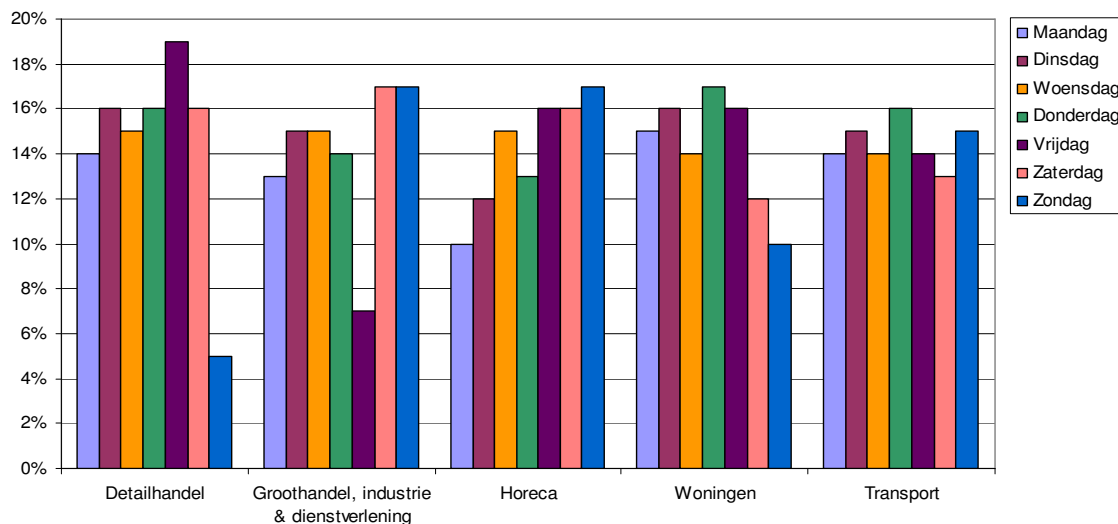
Figuur 2.8: Overvallen per maand (2010 t/m juni 2013)

Overvallen per dag

De populariteit van de dagen waarop overvallen worden gepleegd, verschilt niet veel: het aandeel overvallen ligt voor alle wekdagen tussen de 14 en 16 procent met uitzondering van zondag (10%). Figuur 2.9 geeft het aandeel overvallen per dag van de week per sector weer. Op vrijdag worden de meeste overvallen binnen de detailhandel gepleegd. Slechts 5 procent van de overvallen in de detailhandel vindt op zondag plaats. In de groothandel, industrie en dienstverlening en in de sector horeca worden meer overvallen in het weekend gepleegd, terwijl woningovervallen juist iets vaker doordeweeks plaatsvinden. Op zondagen worden sowieso erg weinig overvallen gepleegd, waarschijnlijk omdat dan veel winkels dicht zijn. Woningovervallen worden ook relatief weinig op zondag gepleegd, zeker wanneer we bedenken dat dan toch veel mensen vrij zijn, en dus vaker thuis.

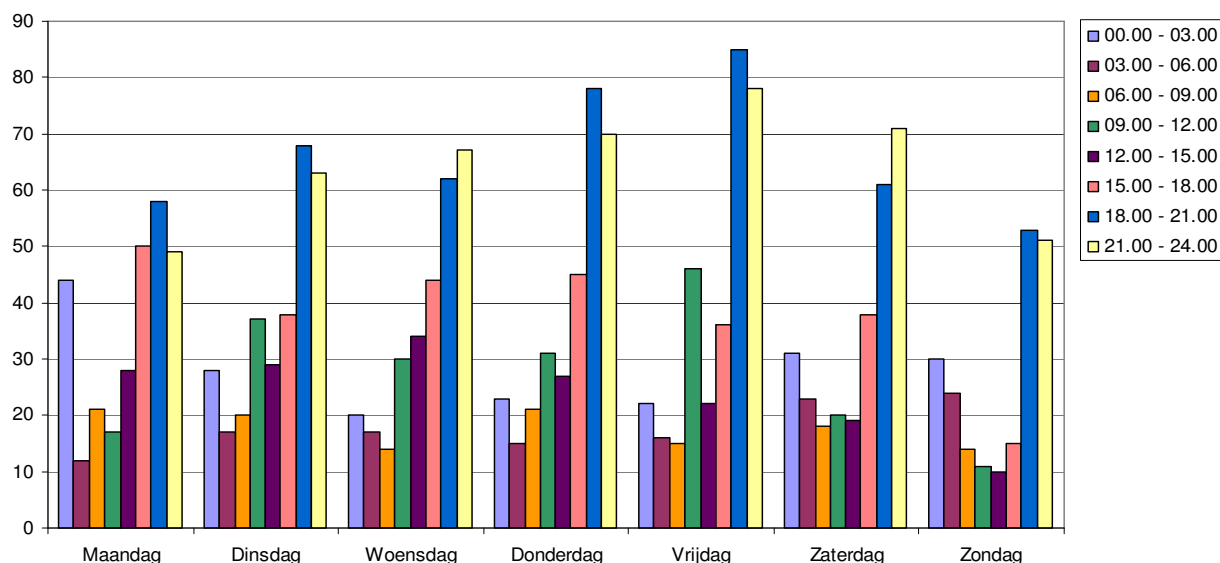
Figuur 2.9: Aandeel overvallen per dag en sector

Overvallen per tijdstip

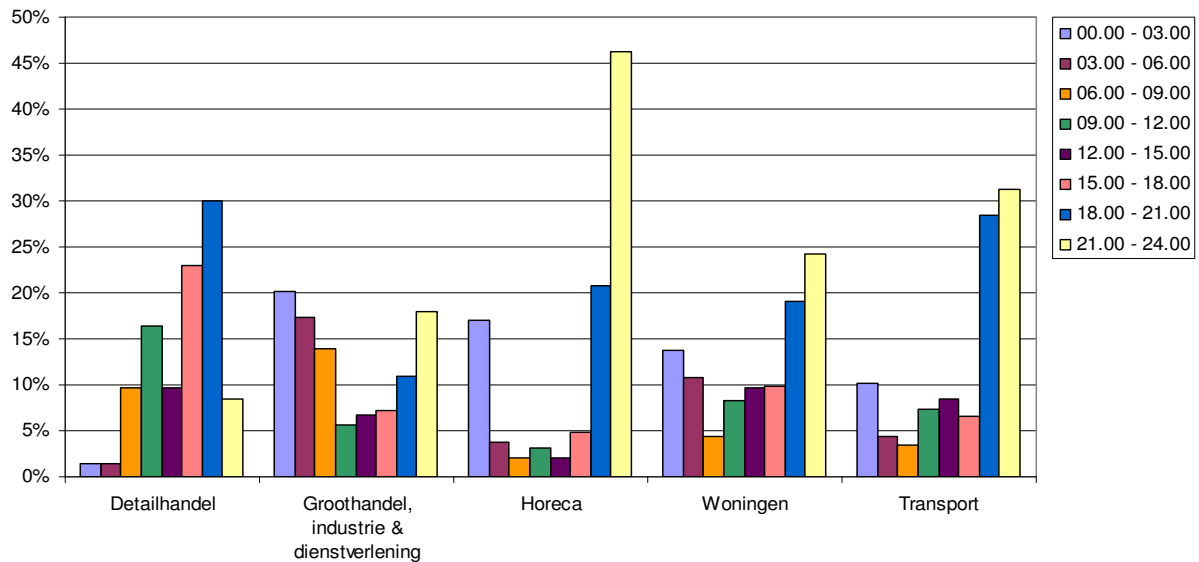
In 2012 was de kans op een overval het grootst tussen 18.00 uur en 24.00 uur (46%). Op maandag worden verhoudingsgewijs meer overvallen tussen 0.00 en 3.00 uur en tussen 15.00 en 18.00 uur gepleegd (zie figuur 2.10). De nachtelijke overvallen betreffen voor een groot deel de groothandel, industrie en dienstverlening, de horeca en woningen (zie fig. 2.11). Op vrijdag valt de piek tussen 9.00 en 12.00 uur op. Deze resultaten komen overeen met die in de voorgaande jaren.

Figuur 2.10: Aantal overvallen per dag en tijdstip

In figuur 2.11 is te zien welk deel van de overvallen in een bepaalde sector op een bepaald tijdstip wordt gepleegd. Net als vorig jaar wordt in de horeca bijna de helft van de overvallen gepleegd tussen 21.00 uur en 24.00 uur. Ook in de transportsector is een duidelijke piek waarneembaar in de avonduren. 60 procent van deze overvallen wordt tussen 18.00 uur en 24.00 uur gepleegd. Dit kan verklaard worden uit het feit dat de meeste maaltijdbezorgers rond deze tijd werken, maar ook uit het feit dat veel winkels dan sluiten, zodat ondernemers op dat tijdstip met de dagopbrengst op pad gaan. Van de woningovervallen wordt ruwweg twee derde gepleegd in de avond en nacht. Ruim 50 procent van de overvallen in de detailhandel wordt gepleegd tussen 15.00 uur en 21.00 uur.

Figuur 2.11: Aandeel overvallen per sector en tijdstip

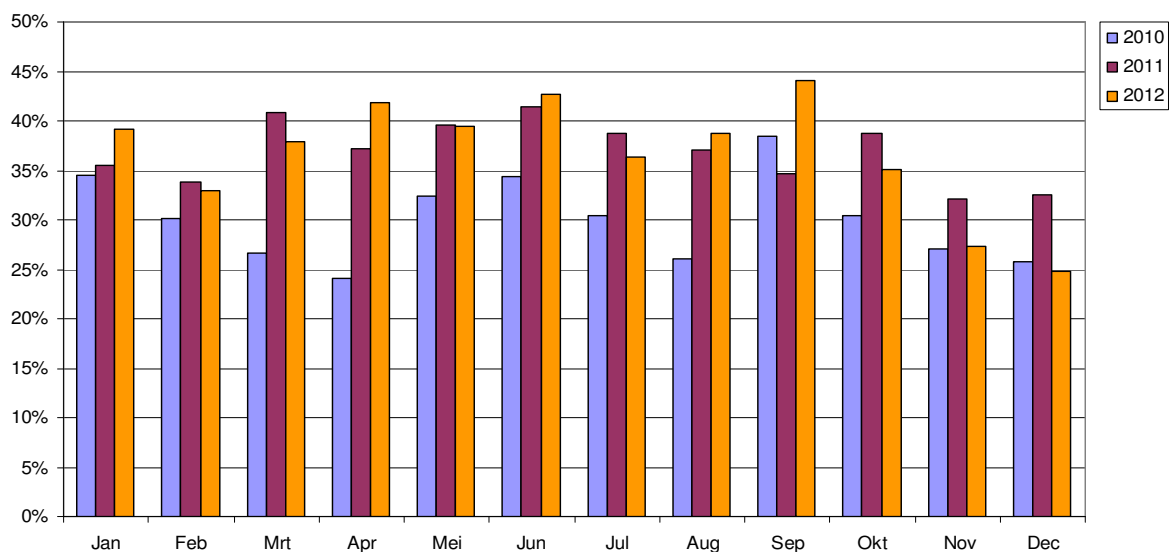

2.3. Oplossingspercentage en heterdaad

Oplossingspercentage

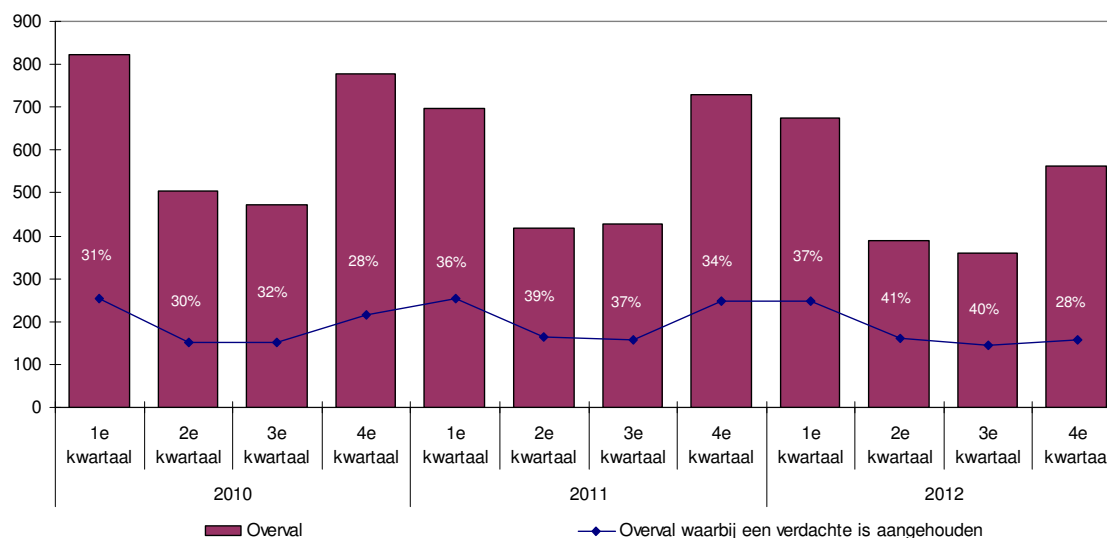
In 2012 is het oplossingspercentage gelijk aan dat van 2011: 36 procent. In 2010 werd nog 30 procent van de overvallen opgelost. In figuur 2.12 is per maand het oplossingspercentage weergegeven voor de jaren 2010, 2011 en 2012. In 2012 is te zien dat het oplossingspercentage in de laatste maanden sterk terugloopt. In december 2012 werd slechts iets meer dan 24 procent van de overvallen opgelost.

Figuur 2.12: Ontwikkeling oplossingspercentage per maand

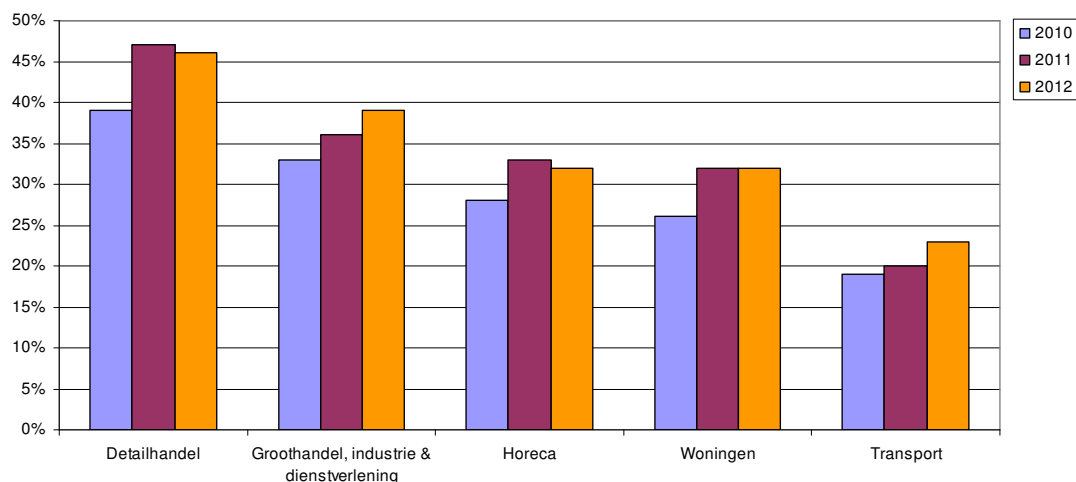
Zoals gezegd worden in de donkere maanden meer overvallen gepleegd dan in de zomermaanden. Dat betekent dat de meeste overvallen gepleegd worden in het eerste en laatste kwartaal van een jaar. Omdat in deze tijd van het jaar ook extra ingezet wordt op de opsporing en aanpak van overvallen zou verwacht worden dat in deze periode het oplossingspercentage ook hoger ligt. Figuur 2.13 geeft het aantal overvallen en het oplossingspercentage per kwartaal weer. Het aantal overvallen waarbij een verdachte is aangehouden vertoont ongeveer dezelfde golfbeweging als het aantal overvallen, maar het patroon is minder sterk. Net als vorig jaar is het oplossingspercentage in het laatste kwartaal het laagst. Dit gegeven conflicteert met de inspanningen in de donkere dagen. We vermoeden dat hier twee andere (beheersmatige) factoren van invloed zijn die in het rapport over gewelddadige vermogenscriminaliteit in 2010-2011 (Mesu & Van Nobelen 2012) al zijn benoemd: rechercheurs die er juist in het laatste kwartaal van het jaar toe verplicht worden overuren op te nemen of die op andere criminaliteitsgebieden worden ingezet om prestatieafspraken te halen.

Figuur 2.13: Aantal overvallen en oplossingspercentage per kwartaal

Het oplossingspercentage verschilt per sector, zoals blijkt uit figuur 2.14. De meeste overvallen worden opgelost binnen de detailhandel, de minste binnen de sector transport. Bij de sectoren groothandel, industrie en dienstverlening en transport is een stijgende lijn te zien. Voor woningovervallen is het oplossingspercentage in 2012 gelijk aan dat van 2011. Het feit dat het oplossingspercentage in de detailhandel het hoogst is, kan mogelijk verklaard worden door de aanwezigheid van camera's, klanten (getuigen) en dergelijke waardoor er meer opsporingsindicaties zijn.

Figuur 2.14: Ontwikkeling oplossingspercentage per sector

Heterdaadaanhoudingen

Tabel 2.15 laat zien dat in Noord-Holland, Noord-Nederland (beide 43%), Oost-Brabant (42%) en Oost-Nederland (41%) de meeste overvallen worden opgelost. Amsterdam heeft met 21 procent het laagste oplossingspercentage. De grootste stijging ten opzichte van 2011 vond plaats in Noord-Nederland (+8 procentpunten) en de grootste daling in Zeeland-West-Brabant (-8 procentpunten).

In de afgelopen jaren is het aandeel overvallen waarbij een of meer verdachten op heterdaad zijn aangehouden, gestegen van 6 procent in 2010 tot 10 procent in 2012. Dit wijst op een toename van de heterdaadkracht. Deze toename vlt wel af, hetgeen we ook zien in de lichte stijging van het aandeel heterdaad van de opgeloste overvallen (van 26 naar 27%).

Het aandeel heterdaadaanhoudingen is in de meeste eenheden gestegen. Amsterdam, Rotterdam, Noord-Nederland en Oost-Brabant laten echter een daling zien ten opzichte van 2011. Deze daling is het sterkst in Amsterdam. Het aandeel heterdaadaanhoudingen is het meest gestegen in Noord-Holland.

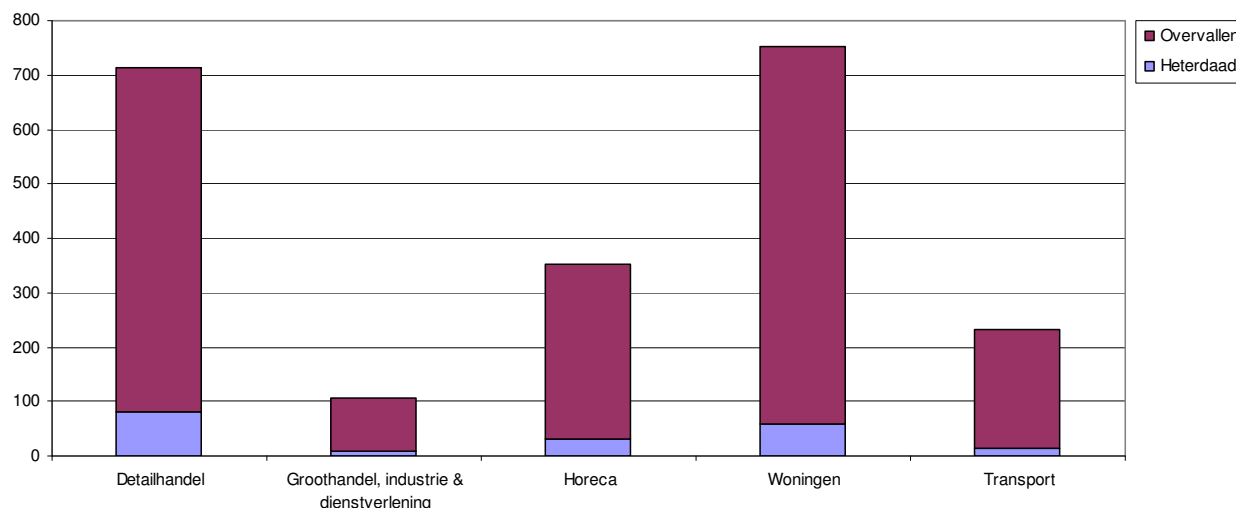
Wanneer het oplossingspercentage vergeleken wordt met de heterdaadaanhoudingen valt op dat Amsterdam net als vorig jaar een laag oplossingspercentage heeft, maar dat het aandeel heterdaad van de opgeloste overvallen hoog is (35%). Dit wil zeggen dat iets meer dan een op de drie opgeloste overvallen een 'heterdaadje' is. Noord-Nederland en Oost-Brabant hebben een hoog oplossingspercentage maar een lager dan gemiddeld percentage 'heterdaadjes'.

Tabel 2.15: Oplossingspercentage en heterdaadaanhoudingen per eenheid

Jaar	Oplossingspercentage			Aandeel heterdaad van overvallen			Aandeel heterdaad van opgeloste overvallen		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Noord-Holland	41%	40%	43%	8%	10%	17%	19%	24%	37%
Amsterdam	21%	26%	21%	6%	12%	7%	30%	45%	35%
Den Haag	34%	34%	35%	7%	10%	12%	19%	31%	34%
Midden-Nederland	23%	32%	32%	8%	6%	9%	32%	18%	30%
Limburg	38%	33%	37%	5%	7%	10%	13%	22%	27%
Oost-Nederland	29%	44%	41%	5%	8%	11%	18%	18%	26%
Zeeland-West-Brabant	32%	38%	30%	4%	7%	8%	13%	19%	26%
Rotterdam	29%	41%	38%	5%	10%	9%	19%	25%	23%
Noord-Nederland	39%	35%	43%	7%	12%	10%	17%	33%	23%
Oost-Brabant	36%	36%	42%	8%	10%	9%	22%	27%	22%
Nederland	30%	36%	36%	6%	9%	10%	20%	26%	27%

Het aantal heterdaadaanhoudingen per sector is weergegeven in figuur 2.16. Gemiddeld is het aandeel heterdaadaanhoudingen 10 procent, alleen bij de sector detailhandel (13%) ligt dit percentage boven het gemiddelde. We vermoeden dat dit komt doordat in deze sector waarschijnlijk vaak al tijdens de overval de procedure van de heterdaadaanpak wordt gestart, wat de kans op succes vergroot. Ondernemers in de sectoren transport en groothandel, industrie en dienstverlening, zijn doorgaans onderweg (taxichauffeurs, maaltijdbezorgers en ondernemers met de dagopbrengst) zodat vaak pas na de overval alarm kan worden geslagen. Datzelfde geldt vermoedelijk voor slachtoffers van een woningoverval: zij bellen zodra dat kan 112, maar vaak is de overvaller dan al weg, waardoor kostbare tijd verloren gaat. Dit heeft uiteraard consequenties voor de effectiviteit van de heterdaadaanpak.

Figuur 2.16: Aantal overvallen en heterdaadaanhoudingen per sector

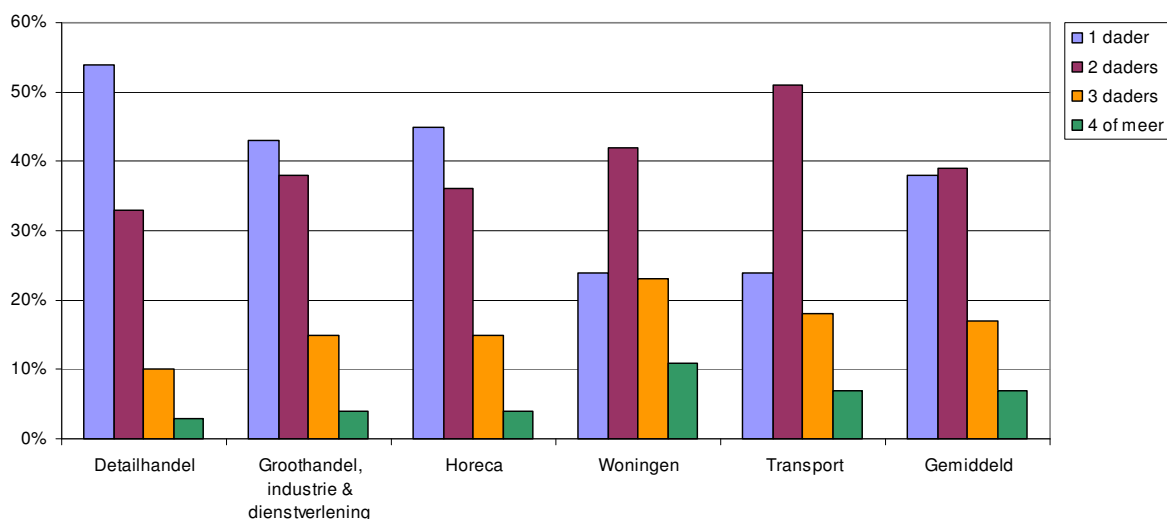

2.4. Modus operandi

Aantal verdachten

Gegevens over het aantal verdachten zijn gebaseerd op waarnemingen van getuigen en benadeelden. Deze waarnemingen zullen niet altijd overeenkomen met het werkelijke aantal daders. Het is immers mogelijk dat niet alle daders zichtbaar waren, of dat iemand een onschuldige omstander aanziet voor een overvaller. Overvallen worden meestal door een of twee personen gepleegd. In figuur 2.17 is te zien dat in 2012 het aandeel vrijwel gelijk is (respectievelijk 38% en 39%). Het aantal daders per sector wisselt. In de detailhandel wordt meer dan de helft van de overvallen gepleegd door één dader, terwijl bij woningovervallen en in de sector transport de meeste overvallen door twee daders worden gepleegd. Weinig overvallen zijn het werk van vier of meer daders, maar bij woningovervallen is dit vaker dan gemiddeld het geval. In de sector groothandel, industrie en dienstverlening worden overvallen in 2012 voor het eerst vaker gepleegd door een enkele dader.

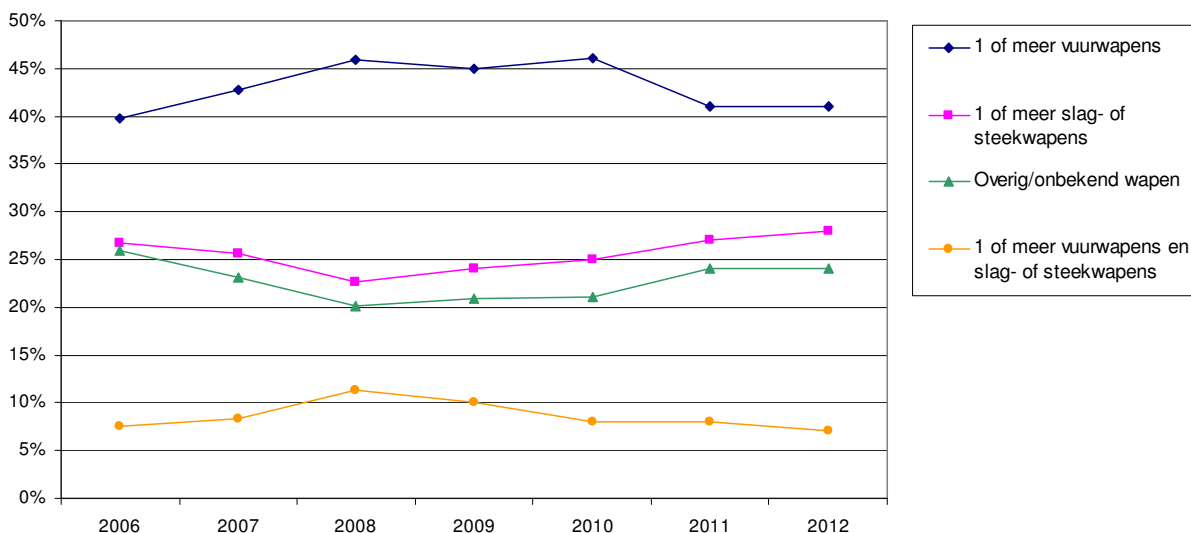
Figuur 2.17: Aantal waargenomen overvallers per sector

Wapengebruik

Figuur 2.18 laat de ontwikkeling van het wapengebruik zien. Het gebruik van vuurwapens is in 2011 gedaald, maar stabiliseert in 2012. Het gebruik van slag- of steekwapens groeit gestaag sinds 2008. Ook het aandeel overige/onbekende wapens is toegenomen in die periode. Het aandeel overvallen waarbij een vuurwapen én een slag- of steekwapen zijn gebruikt, neemt geleidelijk af.

Figuur 2.18: Ontwikkeling soort wapengebruik

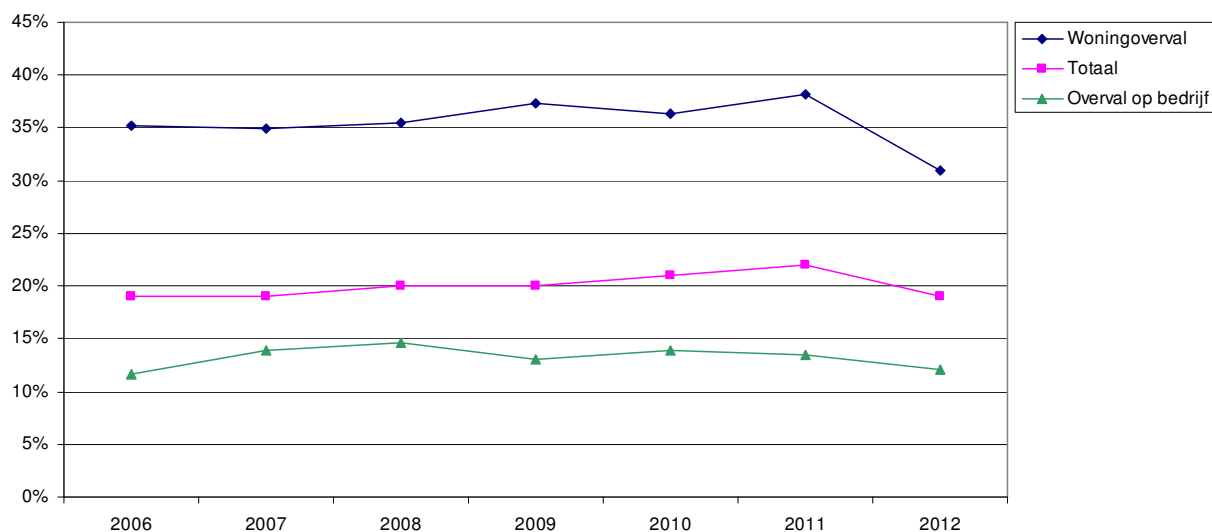

Slachtoffers

Kenmerkend voor een overval is dat er een confrontatie plaatsvindt tussen dader en slachtoffer waarbij wordt bedreigd met geweld of geweld wordt toegepast, zodat er nogal eens gewonden vallen. De kans om gewond te raken bij een woningoverval is al jaren erg hoog, maar in 2012 is een opmerkelijke daling te zien: het aandeel woningovervallen met gewonden daalt van 38 naar 31 procent (zie figuur 2.19). Ook bij overvallen op bedrijven valt in 2012 minder vaak een gewonde (12%) en het gemiddelde aandeel overvallen waarbij iemand gewond raakt, daalt naar 19 procent.

Onveranderd is de constatering dat bij overvallen op bedrijven vaker personeel gewond raakt binnen de sectoren groothandel, industrie en dienstverlening (26%) en transport (18%) dan in de detailhandel (11%) en horeca (8%). Zoals hiervoor ook werd beschreven, zijn ondernemers in de sectoren transport en groothandel, industrie en dienstverlening vaak onderweg als zij worden overvallen. De setting waarbinnen de overval plaatsvindt, zou van invloed kunnen zijn op de kans dat iemand gewond raakt: wellicht biedt een winkel of een horecagelegenheid bescherming aan medewerkers (deze setting creëert bijvoorbeeld afstand) terwijl bij een overval op straat of onderweg meer chaos ontstaat en daardoor mogelijk ook meer fysiek contact.

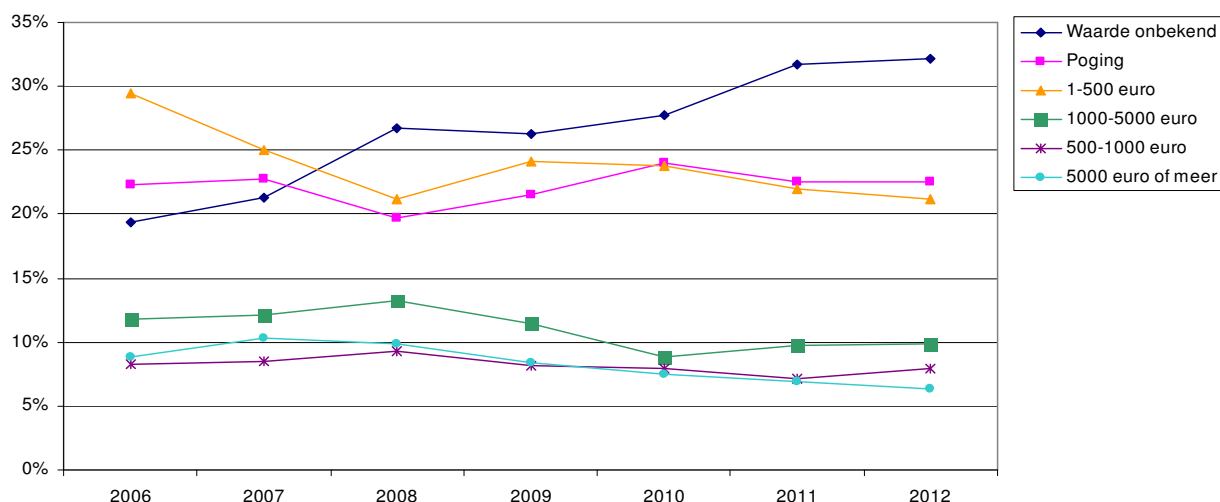
Figuur 2.19: Ontwikkeling aandeel overvallen met gewonden

Buit

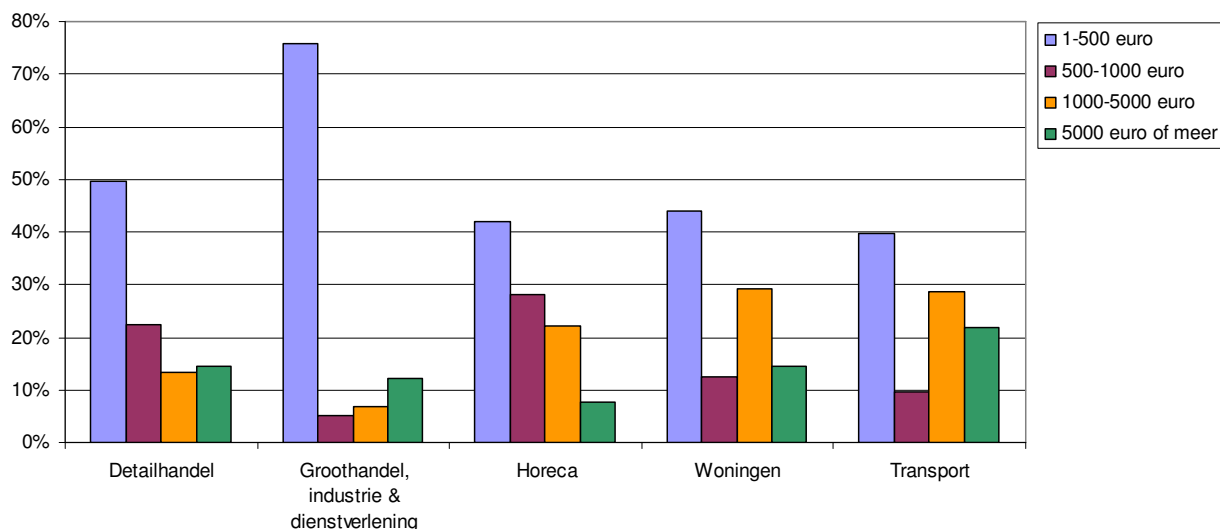
Gegevens over de hoogte van de buit en over het soort buit zijn niet in alle gevallen in LORS opgenomen. Zoals te zien is in figuur 2.20, is het aandeel overvallen waarbij de waarde van de buit onbekend is, in 2012 ongeveer gelijk gebleven aan dat in 2011. 23 procent van de overvallen is gestrand in een poging, dit aandeel is ook al enkele jaren redelijk stabiel. Het buitbedrag wisselt sterk, zodat de hoogte van de gemiddelde buit per overval weinig inzicht verschaft. Bij het grootste deel van de geslaagde overvallen waarvan we weten wat de waarde van de buit was, bemachtigde de overvaller een geldbedrag tussen de 1 en 500 euro.

Figuur 2.20: Ontwikkeling buit

We hebben ook bekeken wat de waarde van de buit in de verschillende sectoren is (figuur 2.21). De overvallen waarvan we niet weten hoeveel geld er is buitgemaakt en de pogingen zijn hier buiten beschouwing gelaten. Net als vorig jaar is te zien dat de buit in alle sectoren in minimaal 40 procent van de gevallen niet meer dan 500 euro bedraagt. In de sector groothandel, industrie en dienstverlening geldt dat zelfs voor 76 procent van de overvallen. Bij woningovervallen en bij overvallen in de sector transport wordt relatief vaak een geldbedrag tussen de 1000 en 5000 euro buitgemaakt, terwijl in de horeca en in de detailhandel de buit weer wat vaker tussen de 500 en 1000 euro ligt. Verhoudingsgewijs wordt in de sector transport het vaakst een groot geldbedrag buitgemaakt, wat niet verwonderlijk is: hier valt het particuliere waardevervoer onder, maar ook bijvoorbeeld een transport van edelmetalen.

Figuur 2.21: Buitwaarde per sector

Naast geld worden er ook goederen buitgemaakt. Bij de overvallen waarvan het soort buit bekend is, bestaat deze rond de 15 procent van de gevallen uit sieraden en gsm's. In 7 procent van deze overvallen werden pasjes of creditcards gestolen.

2.5. Categorie 2- en 3-overvallen

In deze paragraaf komen de meer georganiseerde overvallen aan bod. Overvallen in categorie 1 – dit zijn verreweg de meeste overvallen – vertonen de laagste organisatiegraad. Deze categorie wordt hier niet uitgelicht, omdat de beschrijving ervan nauwelijks afwijkt van die van alle overvallen in de voorgaande paragrafen. Bij overvallen in categorie 2 is sprake van enige mate van voorbereiding, het gaat om de beginnende of semiprofessionele overvallers. Overvallen in categorie 3 betreffen de meer ervaren overvaller of de zeer ervaren crimineel die weet hoe een overval georganiseerd uitgevoerd moet worden. In bijlage III wordt uitgelegd op basis van welke indicatoren een overval in categorie 1, 2 of 3 is ingedeeld.

Omvang en verdeling over de eenheden

Tabel 2.22 geeft het aantal en het aandeel categorie 1-, 2- en 3-overvallen weer. De tabel laat zien dat 86 procent van de overvallen in 2012 in categorie 1 valt, 13 procent in categorie 2 en slechts 1 procent in categorie 3. Verder is te zien dat het aandeel categorie 2-overvallen in 2012 gedaald is ten opzichte van 2011: viel in 2011 nog 19 procent van de overvallen in categorie 2, in 2012 was dit nog maar 13 procent. De toename van professionele overvallen die in 2011 zichtbaar was, lijkt in 2012 te zijn gekeerd.

Tabel 2.22: Aantal overvallen per categorie en per jaar

	2010		2011		2012	
Categorie 1	2272	88%	1807	79%	1710	86%
Categorie 2	288	11%	429	19%	251	13%
Categorie 3	18	1%	40	2%	25	1%
Totaal	2578	100%	2276	100%	1986	100%

Tabel 2.23 laat zien dat in 2010 de meeste categorie 2-overvallen in Rotterdam werden gepleegd, in de jaren daarna was dit Amsterdam. Het aandeel categorie 2-overvallen is sinds 2010 in Oost-Brabant en Limburg (licht) gestegen en in Rotterdam en Zeeland-West-Brabant gedaald. In de andere eenheden schommelt het aandeel. In Midden-Nederland is het aandeel categorie 2-overvallen in 2011 gedaald, in 2012 ligt het weer op het oude niveau. In absolute aantallen is de omvang in deze eenheid echter vrij constant gebleven.

Tabel 2.23: Verdeling categorie 2-overvallen over de eenheden

	2010		2011		2012	
Amsterdam	42	15%	99	23%	52	21%
Midden-Nederland	36	13%	31	7%	32	13%
Oost-Nederland	30	10%	44	10%	27	11%
Oost-Brabant	9	3%	35	8%	26	10%
Den Haag	29	10%	52	12%	25	10%
Rotterdam	72	25%	71	17%	24	10%
Limburg	13	5%	28	7%	21	8%
Zeeland-West-Brabant	32	11%	40	9%	17	7%
Noord-Nederland	9	3%	7	2%	14	6%
Noord-Holland	16	6%	22	5%	13	5%
Nederland	288	100%	429	100%	251	100%

In 2012 werden de meeste categorie 3-overvallen in Rotterdam gepleegd, gevolgd door Den Haag, Zeeland-West-Brabant en Limburg (tabel 2.24). In 2011 werden de meeste categorie 3-overvallen gepleegd in Midden-Nederland, Den Haag en Oost-Nederland. De schommelingen worden veroorzaakt door de (erg) kleine aantallen.

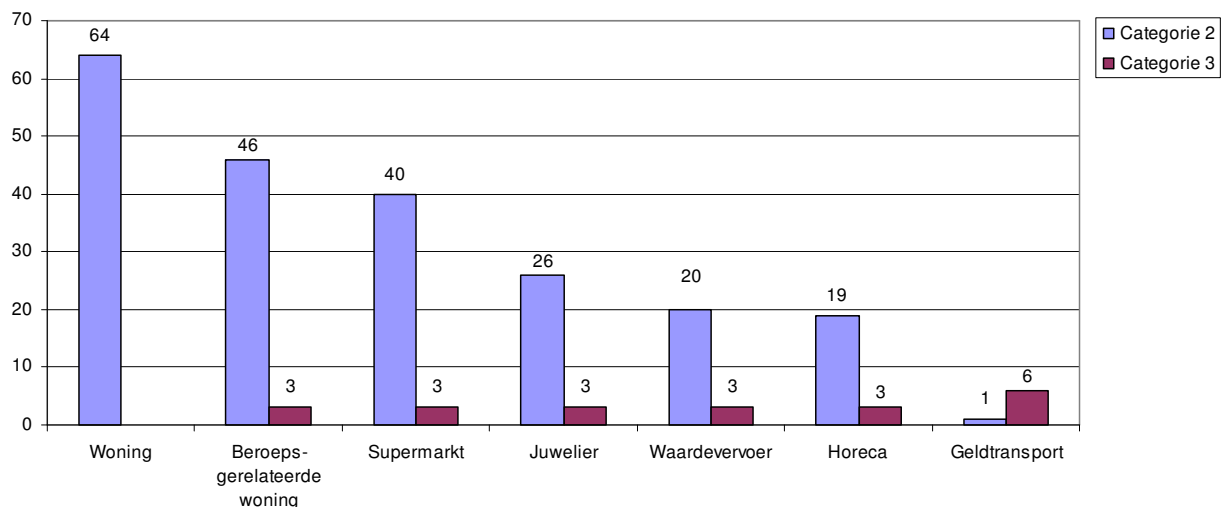
Tabel 2.24: Verdeling categorie 3-overvallen over de eenheden

	2010		2011		2012	
Rotterdam	4	22%	5	13%	7	28%
Den Haag	5	28%	8	20%	4	16%
Zeeland-West-Brabant	0	0%	5	13%	4	16%
Limburg	1	6%	1	3%	4	16%
Midden-Nederland	2	11%	9	23%	2	8%
Amsterdam	0	0%	2	5%	1	4%
Oost-Nederland	5	28%	7	18%	1	4%
Oost-Brabant	0	0%	2	5%	1	4%
Noord-Nederland	0	0%	0	0%	1	4%
Noord-Holland	1	6%	1	3%	0	0%
Nederland	18	100%	40	100%	25	100%

Doelwitten categorie 2- en 3-overvallen

In deze paragraaf zoomen we iets verder in op de doelwitten van de overvallers (figuur 2.25). We onderscheiden soorten detailhandelaars, soorten woningen en soorten waardevervoer (professioneel geldtransport en waardevervoer: vervoer van geld, goud, zilver of juwelen). Categorie 2-overvallen zijn voornamelijk gericht op woningen (64) en beroepsgerelateerde woningen (46), gevolgd door supermarkten (40) en juwelierszaken (26). Er zijn 20 categorie 2-overvallen gepleegd op waardevervoerders. De doelwitten van categorie 2-overvallen in 2012 zijn in grote lijnen vergelijkbaar met die in 2010-2011, alleen zijn in 2012 meer supermarkten overvallen en minder juweliers. Er zijn in 2012 in totaal 25 categorie 3-overvallen gepleegd. Daarvan waren er 6 gericht op professionele geldtransporten. Eveneens 6 overvallen waren gericht op winkels, waarvan 3 op supermarkten en 3 op juwelierszaken. Verder zijn er 3 overvallen gepleegd op horecagelegenheden, waarvan 1 op een restaurant en 2 op een amusementshal. Tot slot waren 3 beroepsgerelateerde woningen het doelwit.

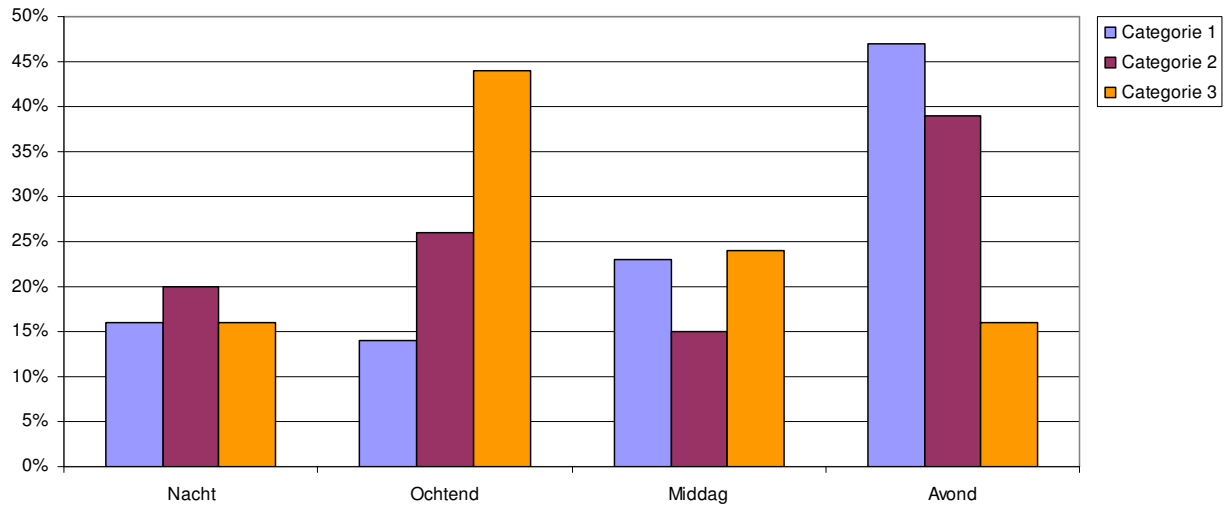
Figuur 2.25: Doelwitten van categorie 2- en 3-overvallen

Temporele spreiding

Categorie 2-overvallen werden in 2012 het meest gepleegd op vrijdag (18%). De verschillen tussen de dagen van de week zijn overigens niet heel groot. Zondag is de enige dag waarop beduidend minder categorie 2-overvallen plaatsvonden (8%). Van de 25 categorie 3-overvallen zijn de meeste (10 overvallen) op maandag gepleegd. In figuur 2.26 is te zien dat categorie 3-overvallen vooral in de ochtend worden gepleegd (44%) en categorie 1- en 2-overvallen vooral in de avond (respectievelijk 47 en 39%).

Figuur 2.26: Categorie 1-, 2- en 3-overvallen per dagdeel

3. Verdachten van overvallen

In dit hoofdstuk worden de kenmerken van verdachten van overvallen beschreven. De verdachten uit LORS zijn opgezocht in HKS; we beschrijven de kenmerken van verdachten aan de hand van de gegevens die in HKS staan. We vonden 190 verdachten niet in HKS terug, deze zijn dan ook niet meegenomen in de analyses. De resultaten over 2012 zijn gebaseerd op 1021 unieke verdachten.

3.1. Kenmerken van verdachten

Leeftijd en geslacht

Het overgrote deel van de verdachten van overvallen is man. Het aandeel mannen blijft de afgelopen jaren ook licht toenemen (zie tabel 3.1).

Tabel 3.1: Verdeling verdachten naar geslacht

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Man	93%	94%	94%	95%	95%	96%
Vrouw	7%	6%	6%	5%	5%	4%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Figuur 3.2 laat zien dat door de jaren heen de veranderingen in de leeftijdsverdeling van verdachten klein zijn. Het aandeel jongvolwassen verdachten neemt sinds 2009 licht af, terwijl het aandeel in de leeftijdscategorie van 25 tot en met 34 jaar sinds 2010 iets toeneemt. De overige categorieën blijven nagenoeg gelijk. Het aandeel minderjarige verdachten (20%) is ongeveer gelijk aan het aandeel jongvolwassen verdachten (23%).

Figuur 3.2: Ontwikkeling verdachten naar leeftijdscategorie

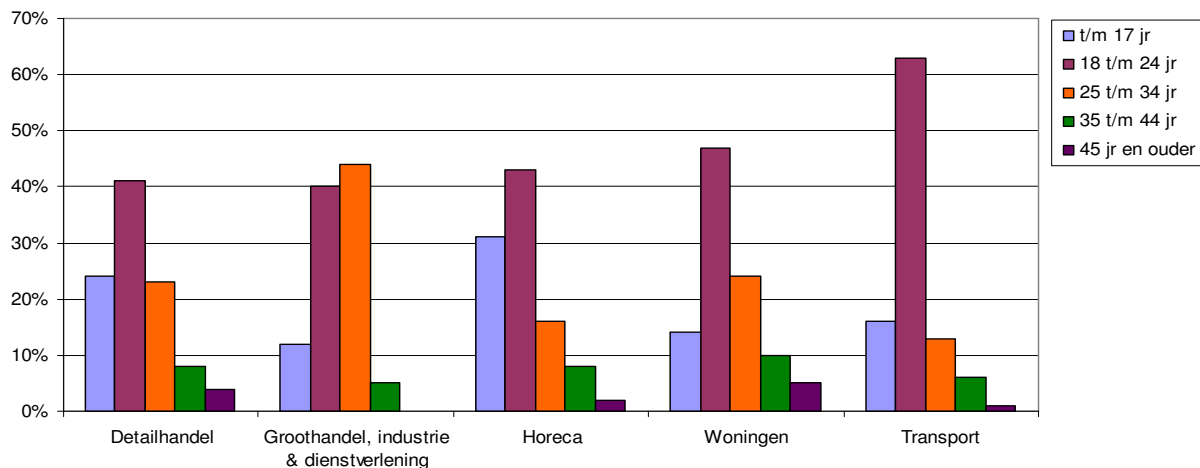

Leeftijdscategorie verdachten per sector

Een vergelijking van de leeftijdscategorieën van verdachten met de sectoren waarin zij actief zijn, laat zien dat in alle sectoren de meeste verdachten jongvolwassen zijn, behalve in de sector groothandel, industrie en dienstverlening; daar vormen verdachten met een leeftijd van 25 tot en met 34 jaar de grootste groep (zie figuur 3.3). De horeca kent de grootste groep minderjarige verdachten. In de groothandel, industrie en dienstverlening zijn in 2012 geen verdachten met een leeftijd van 45 jaar of ouder geregistreerd.

Binnen de detailhandel is het aandeel jongvolwassen verdachten gedaald van 50 procent in 2011 naar 41 procent in 2012. Deze daling gaat gepaard met een stijging in het aandeel verdachten met een leeftijd van 25 tot en met 34 jaar, van 17 naar 23 procent. Bij de woningovervallen constateren we juist een (lichte) stijging in het aandeel jongvolwassen verdachten, van 43 procent in 2011 naar 47 procent in 2012.

Figuur 3.3: Leeftijdsverdeling verdachten per sector

Herkomst

De herkomst van verdachten is bepaald met behulp van gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Naast verdachten met een Nederlandse herkomst worden de volgende herkomstgroepen onderscheiden:

- verdachten afkomstig uit een niet-westers herkomstland: Marokko, de voormalige Nederlandse Antillen, Suriname, Turkije en landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan);
- verdachten afkomstig uit een westers herkomstland: landen in Europa (exclusief Turkije), Noord-Amerika, Oceanië, Indonesië en Japan.

In tabel 3.4 is de herkomst van de verdachten weergegeven en afgezet tegen het bevolkingsaandeel. In 2011 nam het aandeel verdachten met een Nederlandse herkomst toe. Deze toename zet door in 2012: 35 procent van de verdachten is nu van Nederlandse herkomst tegenover 27 procent in 2010. Meer dan de helft van de verdachten heeft een niet-westerse herkomst. Deze verdachten worden ruim vier keer zo vaak verdacht van een overval als op grond van hun aandeel in de bevolking verwacht zou worden. Het aandeel verdachten met een Marokkaanse herkomst, in 2010 nog de grootste groep binnen de niet-westerse herkomstlanden, neemt af. Desondanks is het aandeel Marokkaanse verdachten nog zeven keer zo hoog als op basis van hun bevolkingsaandeel verwacht zou worden. Voor verdachten met als herkomst de (voormalige) Nederlandse Antillen is dit zelfs negen keer zo veel.

Tabel 3.4: Herkomst van verdachten

	2010		2011		2012		Bevolkingsaantal	
Nederlandse herkomst	337	27%	405	31%	362	35%	13.236.155	79%
Westerse herkomst	132	11%	144	11%	110	11%	1.556.542	9%
Niet-westerse herkomst	738	60%	743	57%	529	52%	1.937.651	12%
<i>Marokko</i>	233	19%	226	17%	138	14%	362.954	2%
<i>Voorm. Nederlandse</i>	107	9%	115	9%	94	9%	143.992	1%
<i>Suriname</i>	153	12%	150	11%	106	10%	346.797	2%
<i>Turkije</i>	104	8%	100	8%	84	8%	392.923	2%
<i>Overig niet-westers</i>	141	11%	152	12%	107	10%	690.985	4%
Onbekend	21	2%	22	2%	20	4%		0%
Totaal	1228	100%	1314	100%	1021	100%	16.730.348	100%

De herkomst van verdachten verschilt per eenheid. In tegenstelling tot wat het totaalbeeld laat zien, is het merendeel van de verdachten in Limburg (51%), Noord-Nederland (49%) en Oost-Brabant (47%) van Nederlandse herkomst. Dit is niet opmerkelijk in vergelijking met de bevolkingssamenstelling in deze gebieden. In de eenheden Amsterdam, Rotterdam en Den Haag, waar verhoudingsgewijs meer mensen met een niet-westerse herkomst wonen, hebben ook meer verdachten een niet-westerse herkomst. In deze stedelijke gebieden komen meer verdachten met een Marokkaanse, Surinaamse of Antilliaanse herkomst voor.

(Boven)regionaal actieve verdachten

Het aandeel bovenregionaal actieve verdachten is geleidelijk aan gedaald, van 23 procent in 2010 naar 18 procent in 2012; verdachten overschrijden minder dan voorheen de eenheidsgrenzen bij het plegen van een overval. Van eenheid tot eenheid verschilt dit beeld sterk (tabel 3.5). Zo neemt het aandeel verdachten dat een overval binnen de eigen eenheid pleegt in Amsterdam juist sterk af: van 72 procent in 2010 naar 54 procent in 2012. In de meeste eenheden is een tegengestelde ontwikkeling te zien.

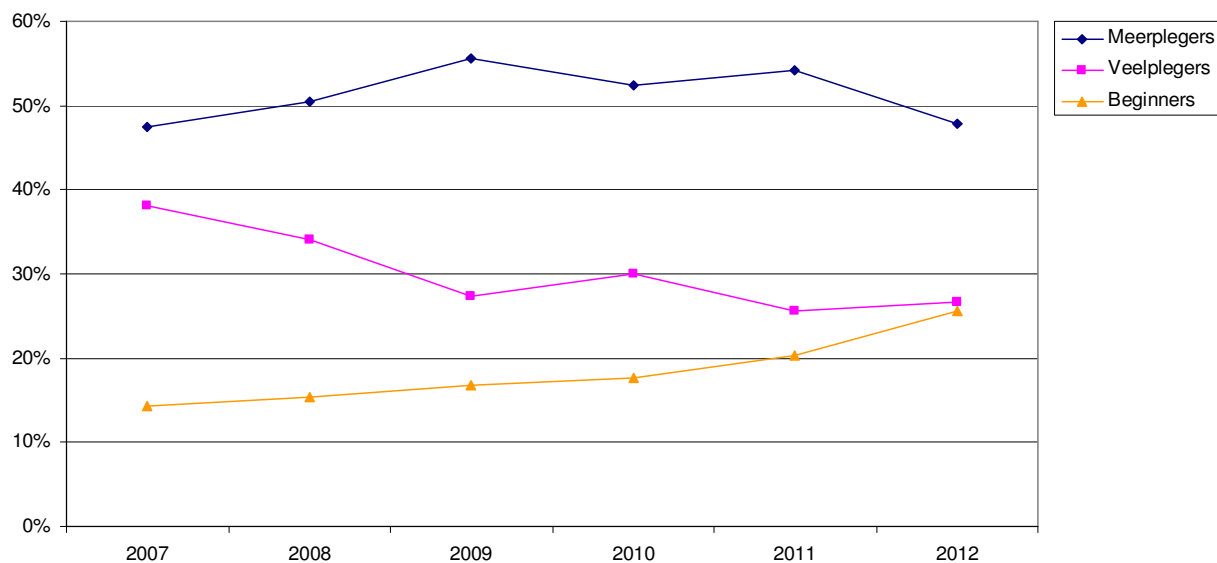
Tabel 3.5: Ontwikkeling aandeel verdachten dat actief is in de eigen eenheid

	2010		2011		2012	
Limburg	44	79%	109	96%	79	95%
Rotterdam	97	79%	187	87%	129	89%
Noord-Holland	79	85%	65	79%	54	89%
Oost-Nederland	128	83%	131	84%	134	86%
Zeeland-West-Brabant	57	75%	71	82%	60	86%
Noord-Nederland	54	83%	39	71%	42	82%
Midden-Nederland	62	61%	59	63%	61	77%
Oost-Brabant	44	76%	38	70%	44	76%
Den Haag	102	81%	74	72%	56	70%
Amsterdam	117	72%	89	63%	38	54%
Nederland	784	77%	862	79%	697	82%

Antecedenten overvallers

Verdachten van overvallen kunnen meerdere delicten gepleegd hebben en meerdere antecedenten hebben. Op basis van het aantal antecedenten van een verdachte wordt hij ingedeeld in een van de volgende categorieën: beginner, meerpleger of veelpleger (zie bijlage IV). De indeling in categorieën laat zien in welke mate verdachten crimineel actief zijn. Bijna de helft van de verdachten is een meerpleger; het aandeel is in 2012 wel licht afgenomen ten opzichte van 2011 (figuur 3.6). Het aandeel beginners neemt al jaren toe, inmiddels is in 2012 een op de vier verdachten een beginner. Het aandeel is in 2012 (vrij sterk) gestegen, hoewel het absolute aantal *first offenders* juist is gedaald (-9%). Dat is te verklaren uit een grotere daling van het aantal meerplegers en veelplegers (met respectievelijk 27% en 25%).

Figuur 3.6: Verdachten per veelplegercategorie

In tabel 3.7 zijn de resultaten uitgesplitst naar minderjarige en meerderjarige beginners, meerplegers en veelplegers. Te zien is dat de toename van het aandeel beginners vooral voor rekening komt van de minderjarige beginners, terwijl de afname van het aandeel meerplegers wordt veroorzaakt door een afnemend aantal volwassen meerplegers.

Tabel 3.7: Ontwikkeling verdachten per veelplegercategorie

	2010		2011		2012	
Minderjarige beginner	34	3%	67	5%	83	8%
Minderjarige meerpleger	75	6%	105	8%	114	11%
Jeugdige veelpleger	31	3%	46	4%	27	3%
Volwassen beginner	181	15%	218	17%	177	17%
Volwassen meerpleger	565	46%	560	43%	372	36%
Volwassen veelpleger	230	19%	222	17%	182	18%
Zeer actieve veelpleger	104	8%	92	7%	62	6%
12-minner of onbekend	9	1%	4	0%	4	0%
Totaal	1228	100%	1314	100%	1021	100%

Verdachten van overvallen hebben vaak meer op hun kerfstok dan overvallen alleen. 16 procent van hen is ooit aangehouden voor een straatroof en 14 procent voor afpersing. Bijna twee op de drie verdachten is minimaal één keer aangehouden voor eenvoudige diefstal, diefstal door middel van braak of overige gekwalificeerde diefstal. Daarnaast is ruim de helft van de overvalverdachten minimaal één keer verdacht van een mishandeling, bedreiging of poging moord/doodslag. Een op de vijf verdachten heeft een overtreding van de Wet Wapens en Munitie op zijn naam staan.

3.2. Afstand tussen woonadres en pleegadres

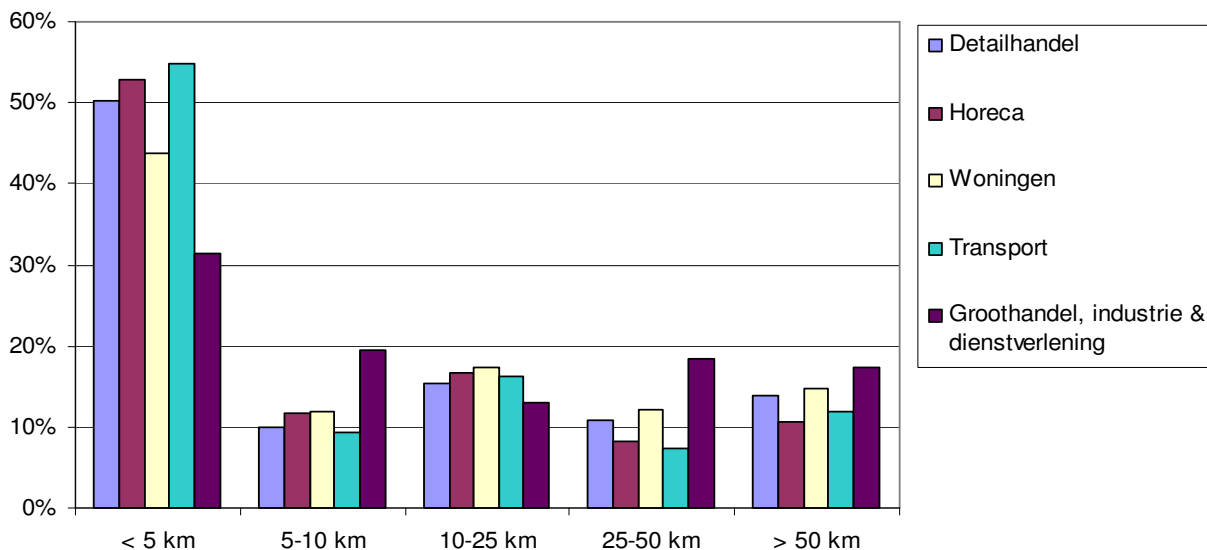
Over de periode 2010-2012 hebben we voor 3607 overvalverdachten in BVH – van wie de overval ook in LORS is opgenomen – kunnen berekenen wat de afstand is tussen hun woonadres en het adres van de overval. Tabel 3.8 laat zien dat een groot deel van de verdachten, 59 procent, binnen een straal van 10 kilometer van de overvallocatie woont. Van hen legt het merendeel niet meer dan 5 kilometer af tot de plaats delict. Slechts een kleine groep verdachten (14%) overbrugt een afstand van meer dan 50 kilometer.

Tabel 3.8: Afstand tussen woonadres en pleegadres

	Aantal	%
Tussen 0 en 1 km	610	17%
Tussen 1 en 5 km	1129	31%
Tussen 5 en 10 km	404	11%
Tussen 10 en 25 km	585	16%
Tussen 25 en 50 km	392	11%
Meer dan 50 km	487	14%
Totaal	3607	100%

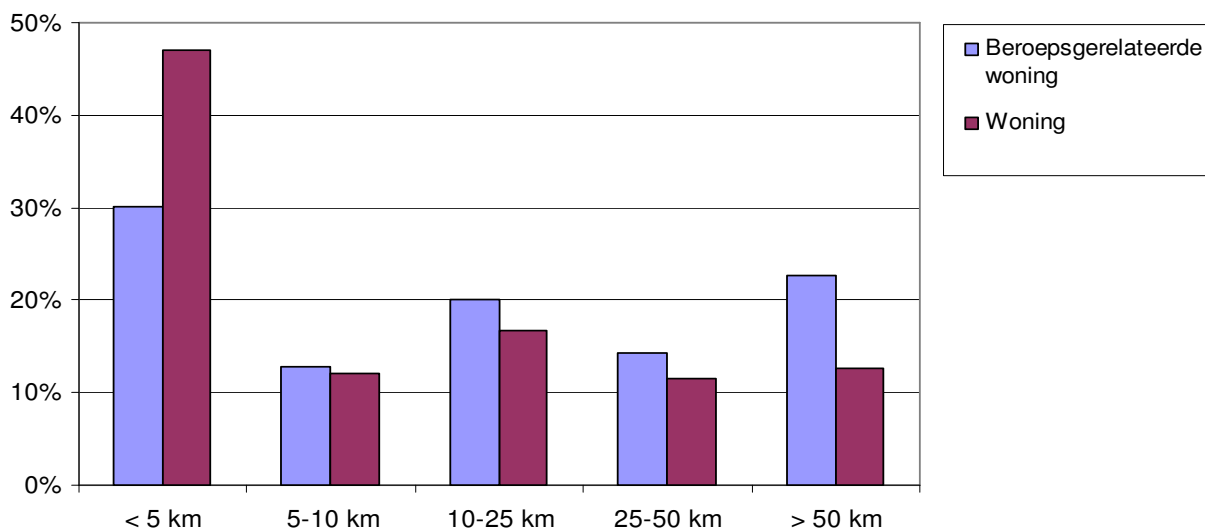
Voor alle sectoren geldt dat het grootste deel van de verdachten minder dan 5 kilometer van de overvallocatie woont. Bij overvallen in de sector groothandel, industrie en dienstverlening zijn er beduidend minder verdachten die binnen een straal van 5 kilometer woonachtig zijn, veel van hen leggen een grotere afstand (meer dan 25 kilometer) af tot de overvallocatie (figuur 3.9). In tegenstelling tot bedrijven in de sectoren detailhandel en horeca, die veelal in stadscentra gevestigd zijn, bevinden bedrijven in deze sector zich vaak op industrie- of bedrijventerreinen. Dit verklaart mogelijk de grotere gemiddelde afstand tot het woonadres.

Figuur 3.9: Afstand woonadres-pleegadres per sector

Specifiek voor woningovervallen zijn we nagegaan of de afstand die verdachten afleggen bij een overval op een beroepsgerelateerde woning verschilt van die bij een overval op een 'gewone' woning. We vermoeden dat overvallen op beroepsgerelateerde woningen vaker gepleegd worden door professionelere daders, zodat de afstand die zij overbruggen groter zal zijn dan de afstand die daders van 'gewone' woningovervallen overbruggen. Deze hypothese wordt bevestigd in figuur 3.10. Daar is te zien dat 47 procent van de verdachten van een gewone woningoverval op minder dan 5 kilometer afstand van de overvallocatie woont. Verdachten van een woningoverval op een ondernemer leggen vaker een grotere afstand af: 23 procent overbrugt meer dan 50 kilometer.

Figuur 3.10: Afstand woonadres-pleegadres bij woningovervallen

3.3. Verdachten van categorie 2- en 3-overvallen

In het rapport van vorig jaar is de hypothese bevestigd dat professionelere daders een grotere afstand overbruggen wanneer zij een overval plegen: zij zijn vaker actief buiten de eigen eenheid. Ook in tabel 3.11 is te zien dat de afstand die de overvallers afleggen groter wordt naarmate de organisatie (en uitvoering) van de overval professioneler wordt. Verdachten van categorie 1-overvallen zijn voornamelijk in de eigen eenheid actief (85%). Bij de verdachten van categorie 2-overvallen ligt de verdeling tussen hen die in de eigen eenheid plegen en hen die bovenregionaal actief zijn, rond de 70/30. Hoewel de aantallen klein zijn, kunnen we concluderen dat in alle jaren verdachten van categorie 3-overvallen vaker buiten de eigen eenheid een overval plegen dan daarbinnen.

Tabel 3.11: Bovenregionale verdachten van categorie 1-, 2- en 3-overvallen³

		Categorie 1	%	Categorie 2	%	Categorie 3	%
2010	Eigen eenheid	679	79%	100	72%	5	42%
	Bovenregionaal	186	22%	39	28%	7	58%
	Totaal	865	100%	139	100%	12	100%
2011	Eigen eenheid	687	84%	165	69%	10	24%
	Bovenregionaal	129	16%	76	32%	31	76%
	Totaal	816	100%	241	100%	41	100%
2012	Eigen eenheid	594	85%	96	72%	7	30%
	Bovenregionaal	102	15%	37	28%	16	70%
	Totaal	696	100%	133	100%	23	100%

Voor alle categorieën overvallen geldt dat de grootste groep verdachten jongvolwassen is. Daarnaast is te zien (in tabel 3.12) dat het aandeel minderjarige verdachten afneemt naarmate de overval professioneler wordt. Zij hebben geen categorie 3-overvallen gepleegd. De verdachten met een leeftijd van 25 tot en met 34 jaar laten een tegengesteld beeld zien: 22 procent pleegt een categorie 1- of 2-overval en 36 procent een categorie 3-overval. Aangezien er meer organisatie en professionaliteit nodig is voor categorie 3-overvallen is te verwachten dat de verdachten van deze overvallen wat ouder zijn.

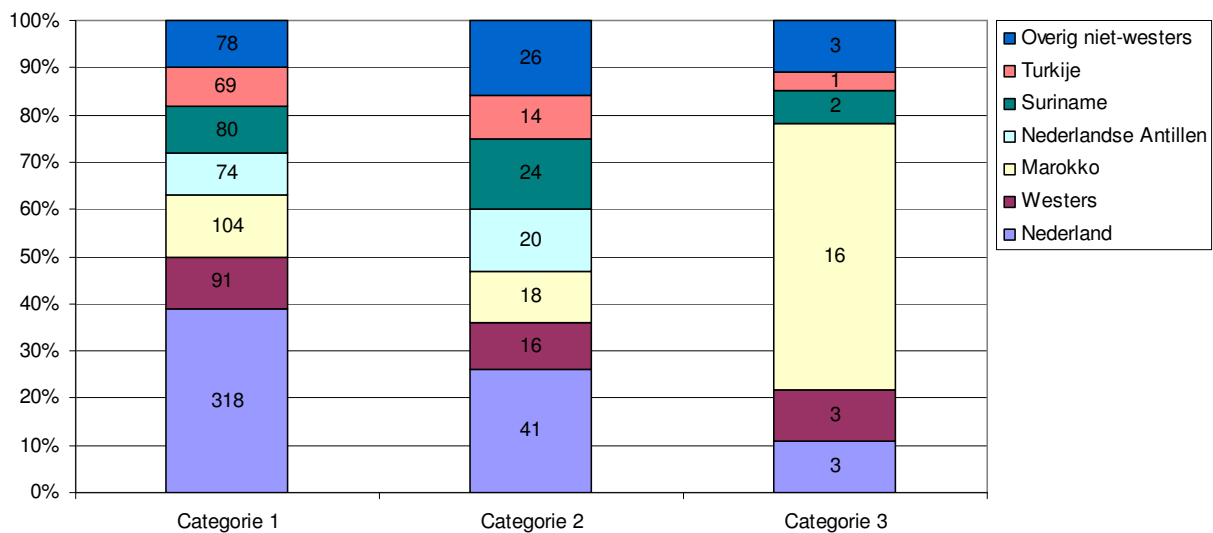
³ 169 verdachten waren niet in te delen in een eenheid, doordat de woonplaats onbekend was of doordat zij woonachtig waren in het buitenland.

Tabel 3.12: Verdachten van categorie 1-, 2- en 3-overvallen naar leeftijd

	Categorie 1	%	Categorie 2	%	Categorie 3	%
t/m 17 jaar	196	24%	12	7%	0	0%
18 t/m 24 jaar	338	41%	102	62%	16	57%
25 t/m 34 jaar	183	22%	37	22%	10	36%
35 t/m 44 jaar	74	9%	10	6%	2	7%
45 jaar en ouder	37	4%	4	2%	0	0%
Totaal	828	100%	165	100%	28	100%

Naarmate de overval professioneler wordt, neemt het aandeel verdachten met een Nederlandse herkomst af (zie figuur 3.13). 39 procent van de verdachten van categorie 1-overvallen heeft een Nederlandse herkomst, bij categorie 3-overvallen ligt dit percentage net boven de 10. Verdachten met een Marokkaanse herkomst vormen de grootste groep (57%) binnen de categorie 3-overvallers. Bij de categorie 2-overvallers komen verhoudingsgewijs wat meer verdachten voor met een Surinaamse herkomst of een overig niet-westerse herkomst.

Figuur 3.13: Herkomst verdachten van categorie 1-, 2- en 3-overvallen

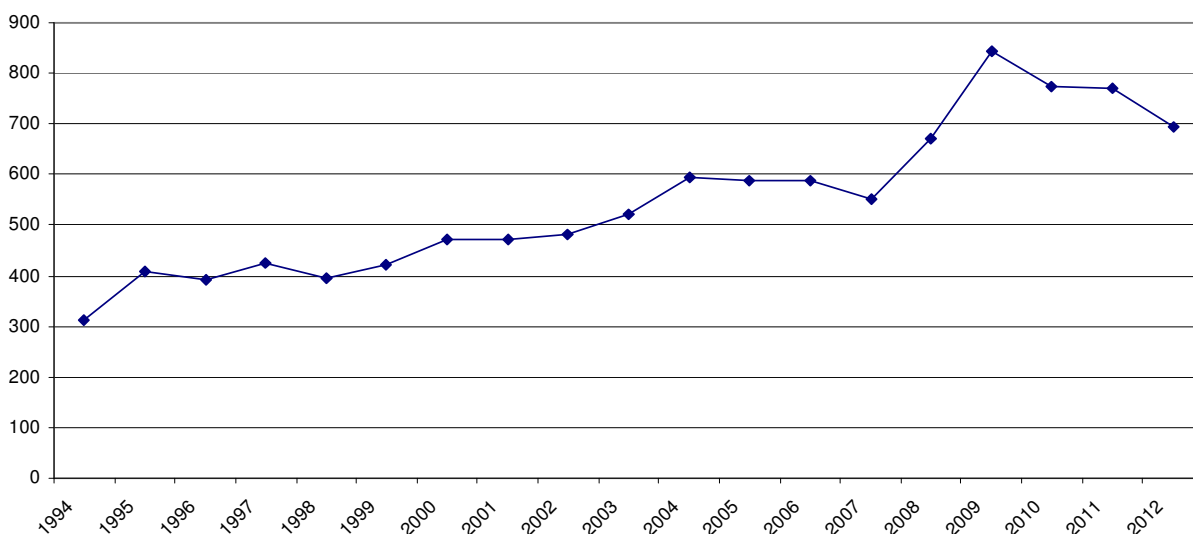
4. Woningovervallen

In dit hoofdstuk gaan we nader in op de omvang van woningovervallen in het algemeen en op woningovervallen op senioren in het bijzonder. Hiervoor hebben we gekozen omdat er op basis van LORS-gegevens sprake lijkt te zijn van een toename van woningovervallen op 'ouderen'.

4.1. Omvang van woningovervallen

In figuur 4.1 is de ontwikkeling van het aantal woningovervallen in de periode van 1994 tot en met 2012 weergegeven. Te zien is dat het aantal woningovervallen in deze periode meer dan verdubbeld is. Werden er in 1994 nog 312 woningovervallen gepleegd, in 2012 waren dat er 694. In 2009 werden zelfs 843 woningovervallen gepleegd.

Figuur 4.1: Ontwikkeling aantal woningovervallen

Net als het totale aantal overvallen is ook het aantal woningovervallen in 2012 afgenomen ten opzichte van de jaren ervoor (zie tabel 4.2). In 2012 zijn er 10 procent minder woningovervallen gepleegd dan in 2011. Het aandeel woningovervallen neemt echter toe: was in 2010 het aandeel nog 30 procent, in 2012 is 35 procent van alle overvallen een woningoverval.

Tabel 4.2: Totaal aantal (woning)overvallen

	2010	%	2011	%	2012	%	% t.o.v. 2011
Woningovervallen	772	30%	773	34%	694	35%	-10%
Overige overvallen	1806	70%	1503	66%	1292	65%	-14%
Totaal	2578	100%	2276	100%	1986	100%	-13%

De meeste woningovervallen werden de afgelopen jaren gepleegd in Rotterdam (tabel 4.3). In 2012 staan Oost-Nederland (112) en Amsterdam (69) respectievelijk op de tweede en derde plaats. In deze drie eenheden werd bijna de helft van alle woningovervallen gepleegd. In Oost-Brabant en in Noord-Nederland werden de minste woningovervallen geregistreerd.

Hoewel het totale aantal woningovervallen in een jaar tijd met 10 procent is afgenomen, laten de individuele eenheden een grilliger beeld zien. De aantallen woningovervallen per eenheid per jaar zijn

echter klein, waardoor de procentuele toe- of afname soms groot is. Den Haag laat ten opzichte van 2011 de sterkste daling zien. In Noord-Nederland en in Oost-Nederland is het aantal woningovervallen in 2012 gestegen ten opzichte van 2011, in tegenstelling tot de dalende trend die we landelijk zien.

Tabel 4.3: Woningovervallen in de eenheden

	2010	2011	2012	% t.o.v. 2011
Rotterdam	136	157	146	-7%
Oost-Nederland	121	81	112	38%
Amsterdam	121	95	69	-27%
Noord-Holland	44	76	59	-22%
Den Haag	72	80	57	-29%
Limburg	49	71	57	-20%
Midden-Nederland	83	73	55	-25%
Zeeland-West-Brabant	70	68	54	-21%
Noord-Nederland	30	31	47	52%
Oost-Brabant	46	41	38	-7%
Nederland	772	773	694	-10%

Tabel 4.4 geeft weer welk deel van de overvallen in een eenheid een woningoverval was. In sommige eenheden fluctueert het aandeel woningovervallen door de jaren heen (bijvoorbeeld in Zeeland-West-Brabant) terwijl het in andere eenheden (Oost-Brabant) redelijk constant blijft. Vooral Noord-Nederland laat een sterk stijgende lijn zien: daar is het aandeel gestegen van 23 procent in 2010 naar 46 procent in 2012.

Tabel 4.4: Aandeel woningovervallen per eenheid

	Overval 2010	% woning	Overval 2011	% woning	Overval 2012	% woning
Noord-Nederland	133	23%	102	30%	103	46%
Noord-Holland	172	26%	196	39%	145	41%
Oost-Nederland	392	31%	293	28%	291	38%
Rotterdam	427	32%	429	37%	390	37%
Den Haag	250	29%	211	38%	158	36%
Zeeland-West-Brabant	209	33%	168	40%	165	33%
Midden-Nederland	240	35%	207	35%	181	30%
Limburg	145	34%	192	37%	189	30%
Amsterdam	459	26%	335	28%	233	30%
Oost-Brabant	151	30%	143	29%	131	29%
Nederland	2578	30%	2276	34%	1986	35%

Door het aantal woningovervallen per eenheid af te zetten tegen het aantal huishoudens (tabel 4.5) kunnen we iets zeggen over de kans op slachtofferschap. Deze gewogen weergave laat een ander beeld zien dan tabel 4.3. Te zien is dat in Rotterdam nog steeds verhoudingsgewijs de meeste woningovervallen zijn gepleegd, maar dat de verschillen tussen de eenheden kleiner zijn geworden. Amsterdam zien we weer op de tweede plaats met 13 woningovervallen per 100.000 huishoudens, terwijl Limburg verrassend een derde plaats inneemt. Oost-Nederland, de eenheid waar na Rotterdam in 2012 de meeste woningovervallen zijn gepleegd, zakt naar een vijfde plaats: zo blijkt in deze grote eenheid met relatief veel

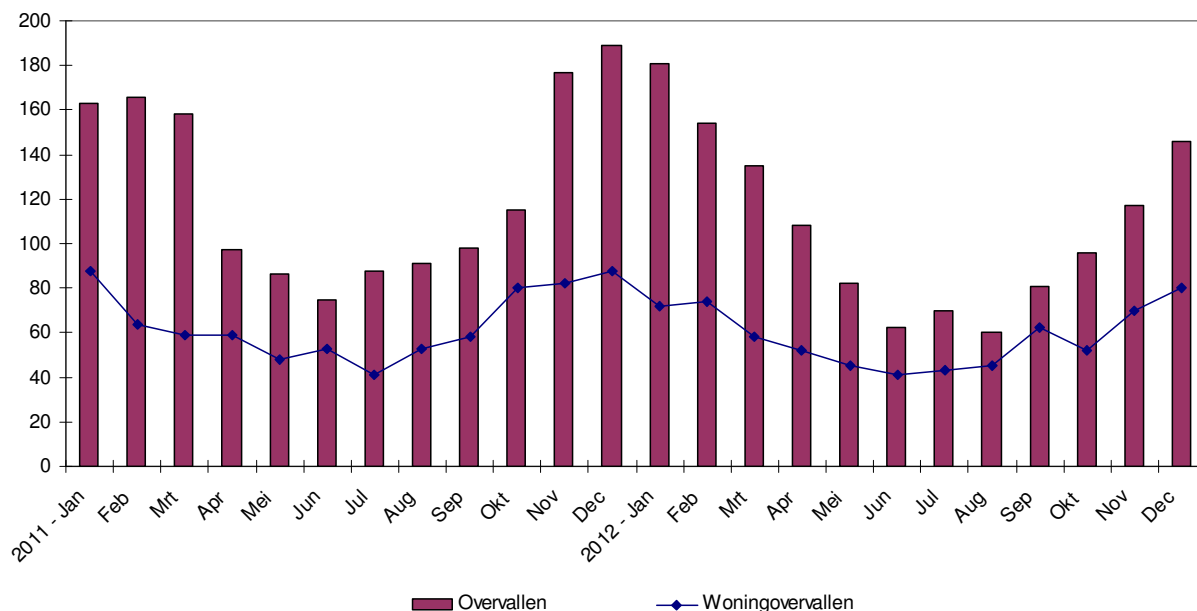
woningovervallen de kans op slachtofferschap lager uit te vallen dan in een kleinere eenheid met minder woningovervallen (Limburg). Gemiddeld zijn er in 2012 in Nederland 9 woningovervallen gepleegd per 100.000 huishoudens.

Tabel 4.5: Aantal woningovervallen per 100.000 huishoudens per eenheid

	Woning- overvallen (2012)	%	Huishoudens (bron CBS)	%	Woningovervallen per 100.000 huishoudens
Rotterdam	146	21%	800.441	11%	18
Amsterdam	69	10%	515.407	7%	13
Limburg	57	8%	512.426	7%	11
Noord-Holland	59	9%	659.597	9%	9
Oost-Nederland	112	16%	1.351.630	18%	8
Zeeland-West-Brabant	54	8%	647.168	9%	8
Den Haag	57	8%	828.142	11%	7
Midden-Nederland	55	8%	820.799	11%	7
Noord-Nederland	47	7%	778.092	10%	6
Oost-Brabant	38	5%	599.122	8%	6
Nederland	694	100%	7.512.824	100%	9

Wat voor overvallen in het algemeen geldt, geldt ook voor woningovervallen: er worden er meer gepleegd in de donkere maanden, de periode van oktober tot en met maart (zie ook figuur 2.8). Wanneer het aantal woningovervallen in 2011 en 2012 per maand wordt afgezet tegen het totale aantal overvallen in dezelfde periode (figuur 4.6), is te zien dat het aantal woningovervallen eenzelfde maar minder uitgesproken verloop vertoont.

Figuur 4.6: Aantal (woning)overvallen per maand in 2011 en 2012

Slachtoffers van woningovervallen

In LORS worden gegevens over het slachtoffer (leeftijd, geslacht etc.) niet standaard bijgehouden. Voor deze paragraaf hebben we daarom gebruikgemaakt van gegevens die in BVH over slachtoffers zijn opgenomen. Dit zorgt voor kleine verschillen in de aantallen (zie voor nadere uitleg paragraaf 1.4).

In het algemeen geldt dat mannen vaker slachtoffer worden van woningovervallen dan vrouwen. Deze verhouding is over de jaren heen stabiel: ongeveer 60 procent van de slachtoffers is man en 40 procent vrouw.

Zoals te zien is in tabel 4.7, is tussen de 77 (in 2010) en 73 (in 2012) procent van de slachtoffers jonger dan 65 jaar. In tegenstelling tot de dalende trend, is het absolute aantal 65-plussers dat slachtoffer is geworden van een woningoverval toegenomen. Ook het aandeel 65-plussers dat slachtoffer werd is toegenomen, van 23 procent in 2010 naar 27 in 2012. Iets minder dan de helft van hen is jonger dan 75. Het aandeel slachtoffers dat ouder is dan 85 is de laatste jaren gestegen van 3 procent in 2010 naar 6 procent in 2012 (zie tabel 4.7). Daarbij moet in ogenschouw worden genomen dat het om kleine aantallen gaat. Het is echter wel zorgelijk dat ondanks de afname van het aantal woningovervallen het aandeel slachtoffers dat ouder is dan 65 jaar is toegenomen.

Tabel 4.7: Leeftijdsverdeling slachtoffers van woningovervallen

	2010	%	2011	%	2012	%
0-64 jaar	576	77%	569	77%	495	73%
65 jaar en ouder	171	23%	171	23%	186	27%
65-74 jaar	75	10%	76	10%	83	12%
75-84 jaar	73	10%	62	8%	63	9%
85 jaar en ouder	23	3%	33	4%	40	6%
Totaal	747	100%	740	100%	681	100%

4.2. Omvang van woningovervallen op 65-plussers

Het aantal woningovervallen op 65-plussers is in 2010 en 2011 redelijk stabiel gebleven en in 2012 toegenomen. Omdat het totale aantal woningovervallen in deze periode echter is afgenomen, is het aandeel woningovervallen op senioren in deze periode gestegen van 24 naar 29 procent (tabel 4.8).

Tabel 4.8: Aantal woningovervallen op 65-minners en 65-plussers⁴

	2010	%	2011	%	2012	%
Woningovervallen op 65-minners	500	76%	503	76%	441	71%
Woningovervallen op 65-plussers	160	24%	161	24%	176	29%
Totaal	660	100%	664	100%	617	100%

Het aandeel woningovervallen op senioren is niet voor alle eenheden gelijk. In Limburg, Oost-Nederland en Noord-Nederland ligt het aandeel woningovervallen op senioren in 2012 (rond de 40%) ruim boven het gemiddelde, terwijl Amsterdam deze keer de ranglijst sluit met slechts 17 procent (tabel 4.9).

⁴

Niet alle LORS-overvallen zijn teruggevonden in BVH, waardoor we niet alle persoonsgegevens van slachtoffers hebben teruggevonden. Hierdoor valt het aantal woningovervallen lager uit dan in de vorige paragraaf.

Tabel 4.9: Aandeel woningovervallen op 65-plussers per eenheid

	2010	2011	2012
Limburg	34%	26%	43%
Oost-Nederland	37%	32%	39%
Noord-Nederland	34%	29%	38%
Midden-Nederland	17%	33%	29%
Den Haag	23%	28%	27%
Rotterdam	19%	20%	25%
Oost-Brabant	17%	29%	23%
Zeeland-West-Brabant	29%	14%	22%
Noord-Holland	32%	25%	20%
Amsterdam	15%	17%	17%
Nederland	24%	24%	29%

Het wordt als zorgwekkend ervaren dat ouderen steeds vaker slachtoffer worden van een woningoverval. Het is echter nog maar de vraag of deze stijging van het aantal woningovervallen op 65-plussers ook betekent dat het risico dat ouderen worden overvallen, is toegenomen. Wellicht ligt een stijging zelfs voor de hand, omdat het aandeel ouderen in de bevolking vanwege de vergrijzing ook steeds groter wordt. Om te onderzoeken of de stijging van het aandeel woningovervallen op 65-plussers buitenproportioneel is, hebben we dit afgezet tegen de ontwikkeling van het aantal 65-plushuishoudens in Nederland. Hiervoor is gekozen, omdat woningovervallen op huishoudens worden gepleegd. Een vergelijking met inwoners ligt minder voor de hand, omdat jongeren over het algemeen geen zelfstandig huishouden voeren (en dan wordt het aandeel oudere doelwitten onderschat).

Tabel 4.10 laat zien hoeveel woningovervallen er zijn gepleegd per 100.000 65-plus- en 65-minhuishoudens⁵ in de periode van 2010 tot en met 2012. In 2010 en 2011 is er geen verschil te zien in het aantal woningovervallen per 100.000 huishoudens tussen de beide leeftijdsgroepen: 9 van de 100.000 huishoudens worden overvallen. In 2012 is er wel een verschil: 10 op de 100.000 65-plus-huishoudens worden overvallen tegenover slechts 8 op de 100.000 65-minhuishoudens. Te zien is dus dat 65-plushuishoudens in 2012 verhoudingsgewijs vaker slachtoffer zijn geworden van een woningoverval dan 65-minhuishoudens. Deze toename kunnen we niet toeschrijven aan de vergrijzing, want het aantal 65-plushuishoudens is in 2012 weliswaar toegenomen, maar het aantal woningovervallen op 65-plushuishoudens nam sterker toe.

Tabel 4.10: Aantal woningovervallen per 100.000 huishoudens per leeftijdscategorie

	2010	Per 100.000 huishoudens	2011	Per 100.000 huishoudens	2012	Per 100.000 huishoudens
65-plussers	160	9	161	9	176	10
65-minners	500	9	503	9	441	8

⁵

Het CBS neemt de leeftijd van de referentiepersoon van het huishouden als uitgangspunt.

5. Slachtofferkeuze bij woningovervallen

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek naar de slachtofferkeuze van daders van woningovervallen beschreven. De gegevens die hier worden gebruikt, zijn afkomstig van vragenlijsten die aan de overvallenteams in Nederland zijn verstuurd (zie bijlage II voor de vragenlijst).

5.1. Inleiding

Dit verdiepende onderzoek naar woningovervallen is uitgevoerd omdat het aantal woningovervallen maar moeizaam daalt, ondanks de inspanningen die worden verricht om het aantal overvallen terug te dringen. Inmiddels worden er meer woningovervallen gepleegd dan overvallen op bedrijven in de detailhandel. Dit is een zorgwekkende ontwikkeling, omdat woningovervallen per definitie worden gepleegd bij burgers thuis. Naast het feit dat deze verschuiving het veiligheidsgevoel van burgers aantast, is het bij woningovervallen ook moeilijker om preventief en repressief op te treden. Bij overvallen op bedrijven in de detailhandel zijn vaak camerabeelden op te vragen die opsporingsindicaties kunnen opleveren. Preventiemaatregelen worden afgestemd met brancheverenigingen en via vakbladen onder de aandacht van de doelgroep gebracht. Verder kunnen medewerkers van bedrijven getraind worden voor dit soort situaties, zodat zij weten wat zij wel en niet moeten doen. Bewoners daarentegen beschikken vaak niet over beveiligingscamera's en weten meestal niet wat zij het beste kunnen doen als zij thuis worden overvallen. Zij reageren over het algemeen impulsief, vermoedelijk omdat ze onverwachts in hun veilig gewaande huis worden bedreigd. Ook het treffen van preventiemaatregelen is lastig voor de overheid, omdat de 'doelgroep' niet alleen groter maar ook gedifferentieerder is en daarmee moeilijker te bereiken en te informeren. Bewoners worden niet vertegenwoordigd door een branchevereniging die eenduidige maatregelen voor een specifieke doelgroep kan implementeren.

Een complicerende factor voor zowel de preventie als de repressie van woningovervallen is dat er weinig bekend is over het keuzeproces van daders van woningovervallen: de vraag waarom een bepaald huis (of slachtoffer) wordt overvallen, kan daardoor niet goed worden beantwoord. Te nemen preventieve maatregelen hangen idealiter – ten minste voor een deel – samen met de keuzen die daders maken: maatregelen moeten het keuzeproces beïnvloeden.

Binnen de criminologie wordt vaak geprobeerd het keuzeproces van de rationele dader te verklaren met behulp van de gelegenheidstheorie. Het uitgangspunt is dat de dader zijn slachtoffer meestal op een min of meer rationele manier uitkiest en dat hij niet 'at random' bij de te overvallen woning terechtgekomen is. Ook in dit hoofdstuk gebruiken we de gelegenheidstheorie. Deze stelt kort gezegd dat bij het plegen van een misdrijf drie factoren een rol spelen: vereist zijn 1) de *aanwezigheid* van een gemotiveerde dader en 2) een geschikt doelwit en 3) de *afwezigheid* van toezicht. Deze drie factoren kunnen (in)direct worden beïnvloed en zijn daarom vaak onderwerp van onderzoek.

De eerste en de laatste factor laten we hier buiten beschouwing: we gaan ervan uit dat er nu eenmaal een bepaalde populatie van gemotiveerde daders in Nederland rondloopt en dat de meeste woningen (potentiële doelwitten) niet continu onder toezicht staan. Het is daarentegen interessant meer te weten te komen over de eigenschappen van een geschikt doelwit. Een vervolgvraag is dan of (en zo ja: in hoeverre) de dader zich hiervan van tevoren op de hoogte heeft gesteld.

Informatie over eigenschappen van het slachtoffer en/of de woning kan over het algemeen niet eenduidig worden herleid uit bestaande politiegegevens. Soms gaat het om vermoedens, maar het kan ook gaan om informatie die in het opsporingsproces niet van belang is (voor de veroordeling van een dader) zodat de informatie nooit op papier is gezet. Om deze informatie toch te achterhalen, hebben wij ervoor gekozen om per woningoverval een bij de zaak betrokken politiemedewerker te vragen een vragenlijst in te vullen. Deze medewerkers hebben relevante 'zachte' zaaksinformatie in hun hoofd zitten en dat is precies de informatie die voor dit onderzoek van belang is. Aan de rechercheurs zijn meerdere vragen gesteld die draaien rondom de volgende vraag: 'Waarom heeft de dader het slachtoffer overvallen en niet bijvoorbeeld diens buurman?'

Er zijn vragenlijsten verstuurd voor alle woningovervallen die gepleegd werden tussen 1 juli en 31 december 2012 (352 vragenlijsten). Van 304 woningovervallen zijn ingevulde vragenlijsten retour gekomen. Soms is geen antwoord ingevuld. Dat leidt dan tot ontbrekende waarden en het totaal telt dan niet op tot 304. Twee voormalige politieregio's en twee districten hebben de vragenlijsten niet geretourneerd.

De vragenlijst was erop gericht zo veel mogelijk factoren te kunnen identificeren die een verklaring kunnen bieden voor de reden waarom het slachtoffer overvallen is. Hierbij gaat het om risicofactoren als veel contant geld of drugs in huis, maar ook criminele activiteiten kunnen risicoverhogend zijn. Soms is de reden duidelijk, soms blijft het bij een vermoeden. 21 slachtoffers uit de steekproef (7%) zijn eerder in hun woning overvallen, 252 slachtoffers (90%) werden niet eerder overvallen. Van 31 slachtoffers is onbekend of zij eerder thuis zijn overvallen.

5.2. Redenen voor een bepaalde slachtofferkeuze

Respondenten noemen bij 252 overvallen (83%) een vermoeden of (vermoedelijke) reden waarom het slachtoffer is overvallen. In de overige 51 gevallen is tijdens het onderzoek geen reden naar voren gekomen. In veel gevallen werden er meerdere vermoedelijke redenen benoemd, waardoor sommige overvallen in meer dan één categorie worden ingedeeld. Respondenten vermoeden dat er bij 7 woningovervallen sprake is van een valse aangifte. In tabel 5.1 is te zien hoe vaak verschillende redenen voor slachtofferschap werden genoemd.

Tabel 5.1: Redenen voor een bepaalde slachtofferkeuze

	Kwetsbaar		Ondernemer		Crimineel		Zichtbaar vermogend		Niet-zichtbaar vermogend	
Ja	77	25%	54	18%	55	18%	52	17%	16	5%
Nee	226	75%	249	82%	248	82%	251	83%	287	95%
Totaal	303	100%	303	100%	303	100%	303	100%	303	100%

Kwetsbaar slachtoffer

Als meestvoorkomende reden wordt de kwetsbaarheid van het slachtoffer genoemd. Respondenten omschrijven in de open velden diverse soorten kwetsbaarheid. Zo worden er slachtoffers beschreven die kampen met geestelijke beperkingen variërend van zwakbegaafdheid en psychische stoornissen tot dementie. Kwetsbare slachtoffers zijn ook personen die ten tijde van de overval onder invloed waren (van drank en/of drugs) en daardoor niet goed in staat voor zichzelf op te komen. Ook (hoog)bejaarden en personen met een fysieke beperking (zoals slechthoortendheid, of slecht ter been zijn) worden veel genoemd.

Van drie kwetsbare slachtoffers werd aangegeven dat zij ook ondernemer waren en van een van deze slachtoffers was bovendien lokaal bekend dat hij vermogend was. Tien kwetsbare slachtoffers waren zichtbaar vermogend, wat werd afgeleid uit hun huis (vrijstaande boerderij/villa) en/of dure auto. Drie slachtoffers waren naast kwetsbaar ook niet-zichtbaar vermogend en het laatste kwetsbare slachtoffer werd vermoedelijk overvallen omdat zijn zonen drugsverslaafd zijn en in drugs dealen. Het vermoeden was dat de dader het eigenlijk op de zonen gemunt had.

Ondernemer als slachtoffer

54 woningovervallen werden gepleegd op een ondernemer (18%). De grootte van de onderneming wisselt nogal: sommige slachtoffers zijn eigenaar van een groot bedrijf dat wijd en zijd bekend is, terwijl andere slachtoffers eigenaar zijn van bijvoorbeeld een garage of een snackbar. Het type ondernemer varieert van goudkopkopers en restauranthouders tot sportschooleigenaars.

Respondenten geven aan dat daders tijdens de overval dingen hebben geroepen als 'je moet meer geld hebben, want je hebt een eigen bedrijf' of 'ik weet dat er nog een kluis is'. In deze gevallen is duidelijk dat de dader wist dat het slachtoffer een onderneming heeft en dat dit een reden was voor de overval. In sommige gevallen was er buitengewoon veel geld aanwezig, bijvoorbeeld doordat de weekopbrengst mee

naar huis was genomen of doordat er niet afgeroomd was. In die gevallen kan het de dader bekend geweest zijn dat er een grote hoeveelheid contant geld in de woning aanwezig was, maar de overval kan ook een toevalstreffer zijn en hoeft niet per se op voorkennis te duiden.

Vijf overvallen ondernemers konden worden gelieerd aan het criminele milieu. Een van hen heeft een growshop, twee anderen handelen in drugs naast hun eigenlijke werk (één vermoedelijk onder dekmantel daarvan), een ondernemer verkoopt illegaal kleding en de laatste is zelf ook als verdachte van een overval aangemerkt.

Vijf andere ondernemers waren zichtbaar erg vermogend; een van hen is terug te vinden in de Quote 500. Andere slachtoffers hebben verteld over hun vermogen, over getroffen beveiligingsmaatregelen of waren goed herkenbaar als vermogend omdat zij over erg dure auto's beschikken. Twee ondernemers waren niet-zichtbaar vermogend.

Crimineel slachtoffer

De reden voor 55 woningovervallen ligt vermoedelijk in de criminele hoek. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om ondernemers die zich bezighouden met criminaliteit, maar ook risicoverhogende criminele contacten tellen mee; denk bijvoorbeeld aan drugsverslaafden die worden overvallen door verkeerde vrienden.

In 29 van deze zaken was het slachtoffer – of de directe omgeving van het slachtoffer – betrokken bij drugsproductie, -smokkel en/of -handel. Eén slachtoffer organiseerde in zijn garagebox een illegale pokeravond en een ander slachtoffer wordt zelf verdacht van het plegen van een overval. Van vier slachtoffers is niet vermeld bij wat voor soort criminaliteit zij betrokken zijn.

Van één slachtoffer is aangegeven dat het ook is overvallen omdat het (niet-zichtbaar) vermogend was. Hij heeft niet stil kunnen houden dat hij over drugs en grote sommen geld beschikte.

Zichtbaar vermogend slachtoffer

52 slachtoffers waren zichtbaar vermogend, wat kon worden afgeleid uit een groot vrijstaand huis, een dure auto en dergelijke zaken. Enkel van hen zijn opgenomen in de Quote 500.

Onder de zichtbaar vermogende slachtoffers valt echter ook een groep minder voor de hand liggende 'vermogenden'. Dit zijn bijvoorbeeld mensen bij wie tijdens een collecteweek de collectebussen worden verzameld: in dat huis 'is iets te halen' en er zijn kwaadwillenden die dit kunnen zien. Hetzelfde geldt voor mensen die (gedurende een bepaalde periode of permanent) veel onbekende personen over de vloer krijgen, zoals medewerkers van de thuiszorg of werklieden: deze personen kunnen zien wat er te halen is (er staat bijvoorbeeld een kluis in huis van een hulpbehoevende oudere of er staan waardevolle spullen in een huis).

Meer dan eens is een slachtoffer overvallen en beroofd van sieraden, en vermoeden de respondenten dat deze sieraden op straat door de dader zijn gezien, waarop deze het slachtoffer is gevolgd. Ook hier speelt de 'er is iets te halen'-factor een rol: wie pronkt met zijn bezittingen, vergroot (waarschijnlijk onbewust) het risico op slachtofferschap.

Tot slot zijn er nog een paar 'opscheppers': personen die (bijvoorbeeld in de kroeg of op verjaardagen) uitgebreid hebben verteld over de hoeveelheid geld die zij op bepaalde tijdstippen in huis hebben. Dit kan werkgerelateerd zijn maar ook gerelateerd aan criminele activiteiten.

Niet-zichtbaar vermogend slachtoffer

Zestien slachtoffers waren niet-zichtbaar vermogend. Twee van hen hadden banden met de hennepwereld. De een verhuurde een loods aan een hennepkweker, de ander deed ook 'iets' met drugs, aangezien de verdachten afnemers van drugs waren. Op basis van de beschikbare informatie gaat het te ver om te zeggen dat deze slachtoffers crimineel actief waren. Dit soort banden kunnen als risico-verhogend worden aangemerkt. Niet-zichtbaar vermogenden worden vaak het slachtoffer omdat iemand de dader getipt heeft. Iemand wist dat het slachtoffer recentelijk een erfenis had ontvangen of dat het op dat moment een groot contant geldbedrag in huis had. Dat geld was dan bijvoorbeeld gespaard voor een reis of voor de aankoop van een auto.

Overige vermoedelijke redenen

Respondenten hebben in open tekstvelden overige redenen beschreven. Voor een deel bestaat er overlap met de bovenstaande vermoedens, voor een deel ook niet.

28 personen zijn overvallen omdat zij contacten met risicovolle figuren onderhielden. Dat een persoon een bepaald risico met zich meebracht, hoeft niet per se bekend te zijn geweest bij het slachtoffer. Zo kunnen kennissen van de voetbalvereniging dubieuze vrienden hebben en – al dan niet bewust – informatie doorspelen. Soms ligt het risico wat meer voor de hand, zoals wanneer iemand online seksafspraken maakt met onbekenden of een junk mee naar binnen neemt om hem iets te eten te geven. 20 woningovervallen werden gepleegd omdat de dader getipt was dat er iets te halen was. Het kan gaan om de dagopbrengst die door een ondernemer naar huis werd meegenomen of om een ander groot geldbedrag.

19 overvallen waren gerelateerd aan conflicten, wraakneming of het vereffenen van schuld. Het gaat in een aantal gevallen om familieconflicten, maar soms heeft iemand schulden bij vrienden of bij criminele contacten. Twee keer werd een overval gepleegd als wraakneming voor de levering van een partij 'slechte' drugs door het slachtoffer.

Bij 9 woningovervallen is gebleken dat de daders zich hadden vergist. Het is voorgekomen dat er huurders werden overvallen terwijl de overvaller op zoek was naar de huisbaas, net zoals nieuwe bewoners van een voormalig drugspand werden overvallen door daders die drugs wilden hebben. Ook hebben overvallers zich een keer in de etage vergist: een verdieping lager zat de hennepkwekerij die zij zochten. Van één woningoverval werd 'per ongeluk' de broer van een crimineel actieve persoon slachtoffer en in één geval flapte een overvaller eruit: 'Shit, verkeerde woning!'.

5.3. Motief voor de woningoverval

Doel overval

Aan de respondenten is gevraagd waar de dader vermoedelijk op uit was tijdens de woningoverval. Hieruit kwam naar voren dat in 85 procent van de woningovervallen een duidelijk doel aan te wijzen was (tabel 5.2). Bij 15 procent kon de respondent het doel niet inschatten. Het zal niet verbazingwekkend zijn dat het merendeel van de daders uit was op geld. Daarnaast was een flink aantal woningovervallen gericht op het verkrijgen van kostbaarheden. De aard van de kostbaarheden varieert van horloges en gouden kettingen tot unieke kunstwerken zoals schilderijen of een zeldzame koran. Bij iets meer dan een op de tien woningovervallen is de dader uit op drugs. De categorieën wraak en het vereffenen van schuld komen minder vaak voor. Overige motieven die worden genoemd zijn bijvoorbeeld een familie- en een werkgerelateerd conflict, drie keer was de dader uit op een auto, maar soms ook op een computer, een telefoon of andere apparatuur.

Tabel 5.2: Doel van de overval

Doel overval*	
Geld	195
Kostbaarheden	81
Drugs	33
Wraak	6
Vereffenen schuld	10
Overig	27

*Meerdere antwoorden mogelijk, het zijn geen uitsluitende categorieën.

Wij zijn nagegaan of bij de overvallen op verschillende categorieën slachtoffers (zoals beschreven in de vorige paragraaf) ook verschillende motieven een rol speelden. De uitkomst hiervan is weergegeven in tabel 5.3. Bij woningovervallen op ondernemers is de dader meestal uit op geld (47-maal), minder vaak (17-maal) worden ook kostbaarheden meegenomen. Bij kwetsbare slachtoffers is de meestvoorkomende buit ook geld (50-maal), maar worden ook erg vaak (37-maal) kostbaarheden buitgemaakt. Bij zichtbaar vermogenden is de buit bijna twee keer zo vaak geld (41) als kostbaarheden (22) en ditzelfde patroon is te zien bij niet-zichtbaar vermogenden (15-maal geld, 7-maal kostbaarheden).

Een heel andere verdeling is echter te zien bij de criminele slachtoffers. Daar is de dader weliswaar ook meestal uit op geld (32-maal) maar bijna net zo vaak op drugs (28-maal). Verder valt op dat 3 van deze

woningovervallen gericht waren op wraak en 6 op het vereffenen van een schuld. Als de slachtoffers risicovolle contacten onderhielden, was meestal geld het doel (17-maal), 5-maal was de dader uit op kostbaarheden en 2-maal op drugs.

Tabel 5.3: Doel van de overval per slachtoffercategorie

	Ondernemer	Kwetsbaar	Zichtbaar vermogend	Niet-zichtbaar vermogend	Crimineel	Risicovolle contacten
Geld	47	50	41	15	32	17
Kostbaarheden	17	37	22	7	4	5
Drugs	1	2	1	1	28	2
Wraak	1	0	0	0	3	1
Vereffenen schuld	1	0	0	0	6	0
Overig	4	7	7	0	3	6

Omdat vaak wordt verondersteld dat slachtoffers met financiële problemen een groter risico lopen om thuis te worden overvallen, hebben we ook gevraagd naar de financiële situatie van het slachtoffer. Elf slachtoffers hadden financiële problemen. Nadere analyse wijst uit dat tien van deze woningovervallen hoogstwaarschijnlijk gerelateerd zijn aan de slechte financiële situatie van het slachtoffer: zes keer gaat het om schulden in de drugscene, twee keer zijn het familieconflicten (erfenis- en relatieproblemen), één keer gaat het om gokschulden en één keer om een huurschuld. In al deze gevallen had de vermoedelijke dader een relatie met de schuldeiser of hadden de daders voorkennis.

Aanwezigheid van geld en/of drugs

Zoals gezegd, waren de meeste daders uit op geld en waren ook drugs meer dan eens het doel van de overval. Uit eerder onderzoek is al gebleken dat het in huis hebben van een grote hoeveelheid contant geld of drugs een risicofactor kan zijn. We hebben de respondenten dan ook gevraagd of er bij de overval een grote hoeveelheid⁶ geld of drugs is weggenomen. In tabel 5.4 is te zien dat uit 79 woningen (26%) een grote hoeveelheid geld werd weggenomen. Uit 14 woningen werden tijdens de overval drugs weggenomen. In twee van deze gevallen werden zowel drugs als (veel) geld buitgemaakt.

Tabel 5.4: Woningovervallen waarbij een grote hoeveelheid geld en/of drugs is weggenomen

	Buit geld		Buit drugs	
Ja	79	26%	14*	5%
Nee	218	72%	282	93%
Onbekend	6	2%	6	2%
Totaal	303	100%	302	100%

* Bij 2 van deze woningovervallen werd ook een groot geldbedrag buitgemaakt.

We weten van 66 van de woningovervallen waarbij een grote hoeveelheid contant geld is weggenomen, hoe hoog de buit was. De hoogste buit bedroeg 132.500 euro. Dit was overigens wel een uitschieter: de op een na hoogste buit was 50.000 euro. De mediaan (de middelste waarde) was 3000 euro. Bij 19 woningovervallen werd 5000 euro of meer buitgemaakt.

Bij veertien woningovervallen (5%) werden drugs buitgemaakt. Bij deze overvallen ging het elf keer om hennep, tweemaal om harddrugs (onbekend welk soort) en is één keer niet gespecificeerd wat voor drugs werden bemachtigd.

⁶ De term 'grote hoeveelheid' hebben we met opzet niet nader gedefinieerd, omdat we vragen naar de interpretatie van de betreffende rechercheur.

Betrokkenheid van slachtoffers bij criminele activiteiten

Iemand die betrokken is bij drugscriminaliteit of anderszins zelf crimineel actief is en 'verkeerde vrienden' heeft, loopt een verhoogde kans slachtoffer te worden. Tabel 5.5 laat zien dat 18 procent van de slachtoffers zelf betrokken was bij criminele activiteiten.

Tabel 5.5: Betrokkenheid van slachtoffers bij criminele activiteiten*

	Slachtoffer betrokken bij criminele activiteiten		Slachtoffer betrokken bij drugscriminaliteit		Slachtoffer betrokken bij andere criminele activiteiten	
Ja	53	18%	38	13%	19	6%
Nee	210	70%	225	75%	244	81%
Onbekend	38	13%	38	13%	38	13%
Totaal	301	100%	301	100%	301	100%

* Slachtoffers kunnen zowel bij drugscriminaliteit als bij andere criminele activiteiten betrokken zijn.

34 slachtoffers waren alleen betrokken bij drugscriminaliteit. 4 slachtoffers waren betrokken bij zowel drugscriminaliteit als andere criminele activiteiten (heling, gewelds- en vermogensdelicten). Bij de andere criminele activiteiten die 15 slachtoffers eropna hielden, ging het zes keer om activiteiten als diefstal, woninginbraak en heling, twee keer was het slachtoffer een snorder en één slachtoffer pleegde valsheid in geschrifte/oplichting. Soms werden niet de criminele activiteiten van het hoofdslachtoffer beschreven, maar speelde een andere persoon een rol bij de beoordeling: zo waren de ouders van één slachtoffer eigenaar van een escortservice (en het slachtoffer verdachte in een mensenhandelzaak) en was het inwonende nichtje van een ander slachtoffer vermoedelijk actief als drugsmokkelaar naast haar baan als stewardess. Eén slachtoffer werd overvallen tijdens een illegale pokeravond die hij in zijn garagebox had georganiseerd.

5.4. Is de dader een bekende?

In 67 van de 304 woningovervallen (22%) is de woningoverval gepleegd door een bekende van het slachtoffer. Bij 18 procent van de woningovervallen (54) was de dader geen bekende van het slachtoffer en bij 26 woningovervallen was onbekend of de dader het slachtoffer kende. Bij de overige 155 woningovervallen (51%) was er geen dader in beeld.

We hebben per slachtoffercategorie bekeken of de dader een bekende van het slachtoffer was. Dit brengt grote verschillen aan het licht. Kwetsbare slachtoffers (1:10) en zichtbaar vermogenden (1:7) worden het minst vaak door een bekende overvallen, ondernemers iets vaker (1:6).

Niet-zichtbaar vermogenden worden relatief vaak overvallen door een bekende (1:4). Dat is verklaarbaar, omdat het immers 'van de buitenkant' niet zichtbaar was dat het slachtoffer vermogend was. Tenzij de overval willekeurig was, ligt het dus voor de hand dat de dader wist dat er iets te halen viel. Criminele slachtoffers worden in een op de drie gevallen overvallen door een bekende. Dat is ook niet heel verwonderlijk, omdat zij zich in het criminele circuit begeven en contacten onderhouden met medecriminelen. Bij woningovervallen op slachtoffers met risicovolle contacten is logischerwijs bijna altijd (1:1.4 gevallen) een bekende dader (het risicovolle contact) in het spel.

We kunnen stellen dat de meeste woningovervallen niet 'at random' worden gepleegd. Bij vier op de vijf woningovervallen is er een (vermoedelijke) reden waarom een overvaller voor een bepaalde woning kiest. Deze reden is vaak gerelateerd aan risicofactoren zoals het in huis hebben van veel contant geld, kostbaarheden of drugs, maar hij kan ook verband houden met de risicovolle contacten die het slachtoffer onderhoudt, of aan zijn fysieke of geestelijke kwetsbaarheid.

6. Straatroof in Nederland

Dit hoofdstuk gaat over de aard en omvang van straatroof in Nederland. Voor het beschrijven van het algemene beeld van straatroof is gebruikgemaakt van de gegevens uit BVH, zoals ze worden gepresenteerd in het misdrijvendeel van GIDS⁷. Deze cijfers wijken enigszins af van de cijfers die in de Korpsmonitorset⁸ worden gebruikt. Voor de Korpsmonitorset geldt dat wanneer er bij een misdrijf meerdere strafbare feiten zijn gepleegd, alleen het zwaarste feit wordt geteld. In het misdrijvendeel van GIDS tellen alle strafbare feiten mee; dit is bedoeld om de data nader te analyseren. Zowel in 2011 als in 2012 valt het aantal straatroven in de Korpsmonitor 5 procent lager uit dan in GIDS: het verschil is respectievelijk 442 en 385 straatroven. De trend is overigens gelijk.

De cijfers over 2013 hebben in alle gevallen betrekking op het eerste halfjaar van 2013.⁹ Daar waar we van mening zijn dat de cijfers over een heel jaar een reëler beeld geven, bespreken we de resultaten aan de hand van de cijfers over 2012.

6.1. Ontwikkeling van de omvang

In 2011 werden bijna 8800 straatroven gepleegd, wat neerkomt op gemiddeld 24 straatroven per dag. In 2012 is het aantal straatroven in Nederland met 5 procent afgenomen. Dit zijn nog altijd gemiddeld 23 straatroven per dag. De cijfers over de eerste zes maanden van 2013 laten een forse daling zien ten opzichte van dezelfde periode een jaar ervoor: -20 procent.

Ongeveer een op de acht straatroven mislukt, de dader gaat er zonder buit vandoor (tabel 6.1). Het aandeel pogingen is door de jaren heen redelijk constant. Van verreweg de meeste straatroven, 93 procent, wordt aangifte gedaan. Het percentage straatroven dat is opgehelderd, ligt in 2012 op 24 procent; ook dit aandeel is de afgelopen drie jaar stabiel te noemen. Vanwege het na-ijleffect zal het ophelderingspercentage over de eerste zes maanden van 2013 (vooralsnog 16%) nog toenemen.

Tabel 6.1: Ontwikkeling aantal straatroven (2010 t/m juni 2013)

	2010	%	2011	%	2012	%	2013	%
Totaal aantal straatroven	8484		8796		8361		3556	
waarvan poging	1221	14%	1091	12%	1060	13%	486	14%
waarvan aangifte	7673	90%	8052	92%	7773	93%	3319	93%
waarvan opgehelderd	2075	24%	2220	25%	1981	24%	574	16%

Doelstelling

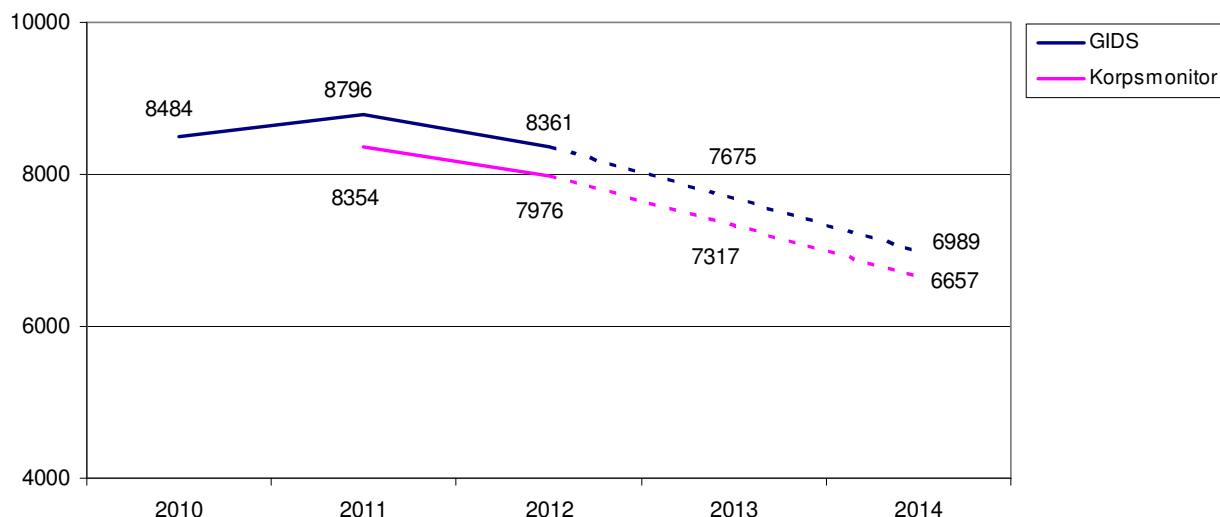
De minister van Veiligheid en Justitie heeft als doel gesteld het aantal straatroven terug te dringen tot maximaal 6657 in 2014 (Tweede Kamer, 2012/13, 29 628, nr. 385). Figuur 6.2 laat zien in welke mate het aantal straatroven de komende periode zal moeten afnemen, wil dit doel gehaald worden. De minister baseert zich op de cijfers uit de Korpsmonitorset. Op basis van die gegevens zal het totale aantal straatroven in 2013 rond de 7300 moeten uitkomen, als we 'op koers' willen blijven. In GIDS liggen de cijfers ongeveer 5 procent hoger. Op basis van die gegevens ligt de doelstelling voor 2013 hoger, namelijk iets onder de 7700.

⁷ GIDS staat voor Geïntegreerde Interactieve Database voor Strategische bedrijfsvoering. Maandelijks wordt alle regionale GIDS data gekopieerd naar de landelijke GIDS omgeving.

⁸ De Korpsmonitorset is de sturings- en controlset van de Nationale Politie en bevat de meest generieke meetwaarden en indicatoren die voor de korpsleiding minimaal nodig zijn om zicht te hebben op en toezicht uit te oefenen op de meest relevante doelstellingen en resultaatvelden van de eenheden en het korps.

⁹ De gegevens over 2013 zijn op 25 juli 2013 gegenereerd. Deze cijfers zijn nog aan verandering onderhevig (bijvoorbeeld doordat feiten later bij de politie bekend worden) en kunnen verschillen met cijfers die op een later moment worden geraadpleegd.

Figuur 6.2: Gewenste ontwikkeling aantal straatroven tot en met 2014 (minimaal)

Verdeling per eenheid

Landelijk gezien is het aantal straatroven in 2012 met 5 procent afgenomen (zie tabel 6.3). In drie eenheden is de ontwikkeling tegengesteld: in Amsterdam, Rotterdam en Zeeland-West-Brabant. In 2012 laat Limburg de sterkste afname zien ten opzichte van het jaar ervoor (-24%). In Amsterdam, Rotterdam en Den Haag is het afgelopen jaar 61 procent van de straatroven gepleegd.

Tabel 6.3: Aantal en aandeel straatroven per eenheid (2010-2012)

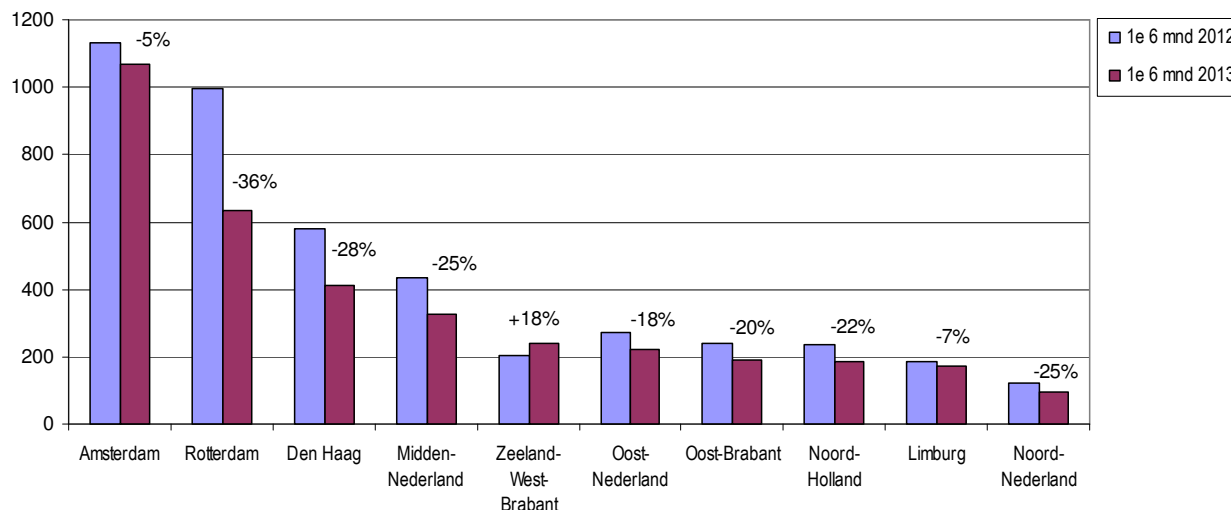
	Aantal straatroven			Aandeel		+/- 2012 t.o.v. 2011
	2010	2011	2012	2011	2012	
Amsterdam	2094	2145	2239	24%	27%	4%
Rotterdam	1586	1704	1817	19%	22%	7%
Den Haag	1375	1304	1072	15%	13%	-18%
Midden-Nederland	885	949	786	11%	9%	-17%
Oost-Nederland	564	542	506	6%	6%	-7%
Oost-Brabant	410	497	470	6%	6%	-5%
Noord-Holland	448	507	435	6%	5%	-14%
Zeeland-West-Brabant	387	397	435	5%	5%	10%
Limburg	374	415	314	5%	4%	-24%
Noord-Nederland	332	299	256	3%	3%	-14%
Landelijke eenheid	29	37	31	0%	0%	-16%
Totaal	8484	8796	8361	100%	100%	-5%

Zoals gezegd laten de cijfers over de eerste zes maanden van 2013 een forse daling zien ten opzichte van dezelfde periode een jaar ervoor: -20 procent (van 4425 naar 3556 straatroven). In figuur 6.4 is per eenheid het aantal straatroven in het eerste halfjaar van 2013 afgezet tegen het aantal straatroven in het eerste halfjaar van 2012. Opvallend is de afname in Rotterdam met maar liefst 36 procent. Deze afname is zeer fors te noemen, te meer omdat in 2011 en 2012 het aantal straatroven nog toenam. De afname is voor een groot deel toe te schrijven aan de intensivering van de aanpak van straatroof. Waarschijnlijk heeft de extra controle op de invoer van straatroven in BVH – waarmee Rotterdam in 2013 is gestart – er ook toe bijgedragen dat het aantal straatroven is gedaald: bij deze controle bleken veel diefstalincidenten

ten onrechte als straatroof te worden weggeschreven. Overigens is in meer eenheden de controle op de invoer van straatroofincidenten in 2013 aangescherpt. Van de eenheid Zeeland-West-Brabant weten we dat zij de invoer van straatroven ongemoeid heeft gelaten; hier is een toename van het aantal straatroven te zien.

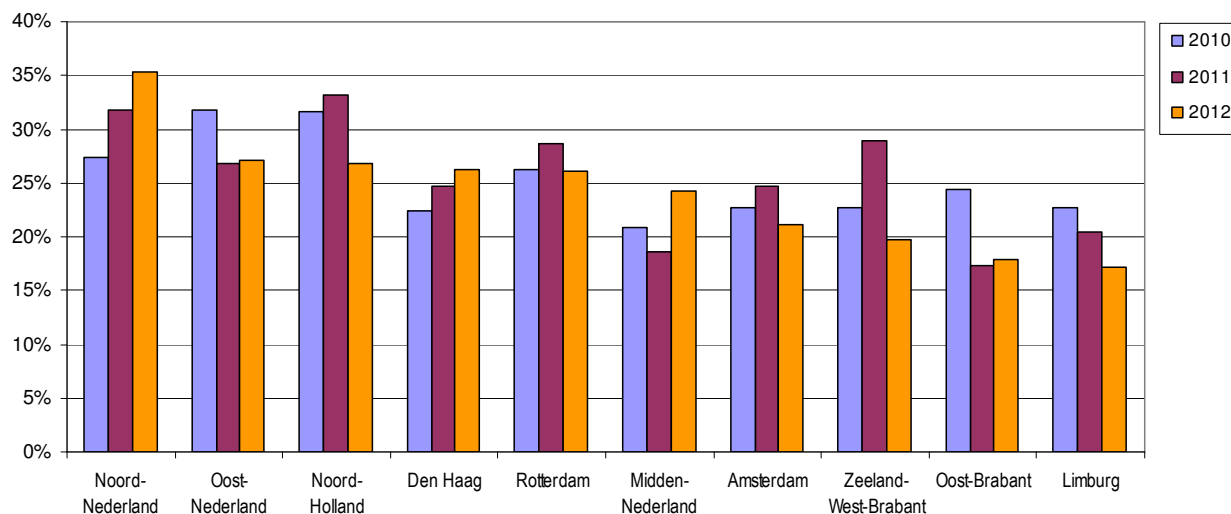
Aanwijzingen dat er enige ruis in de straatroofregistraties in BVH zit, komen ook uit andere analyses. In een onderzoek naar straatroof van de eenheid Amsterdam viel 13 procent van de BVH-dossiers af vanwege een aanhouding voor een ander delict en 3 procent om een administratieve reden (Mehlbaum, Dekker, Pastoor, Tijmsmans & Zandvliet, 2013). Bij een eerdere straatroofanalyse (Mesu & Van Nobelen, 2012) telde 5 procent van de dossiers om deze redenen niet mee. Ook viel 16 procent af omdat een aangifte ontbrak en er bijvoorbeeld alleen een mutatie was.

Figuur 6.4: Aantal straatroven per eenheid eerste halfjaar 2012 en eerste halfjaar 2013

In 2012 werd van alle straatroven 24 procent opgehelderd. Over alle eenheden gezien is het ophelderingspercentage de afgelopen drie jaar stabiel te noemen, per eenheid fluctueert het aanzienlijk (zie figuur 6.5). De eenheid waar in 2012 de meeste straatroven zijn opgehelderd, is Noord-Nederland (35%). In Oost-Brabant en Limburg blijft het ophelderingspercentage ver achter bij het gemiddelde, in 2012 lag het onder de 20 procent. Twee eenheden laten ten opzichte van 2011 een toename van enkele procenten zien (Midden-Nederland en Noord-Nederland). Voor Zeeland-West-Brabant geldt een forse daling van het aantal straatroven dat werd opgelost (van 29% naar 20%).

Figuur 6.5: Ophelderingspercentage per eenheid

Verdeling naar inwonertal

Qua inwonertal is Oost-Nederland de grootste eenheid: 19 procent van de Nederlandse bevolking woont in deze eenheid. In Amsterdam daarentegen is slechts 6 procent van de Nederlanders woonachtig. Tabel 6.6 laat zien dat, afgezet tegen het aantal inwoners in de eenheid, de meeste straatroven plaatsvinden in Amsterdam (231 per 100.000 inwoners), op enige afstand gevolgd door Rotterdam (104 per 100.000 inwoners). Op basis van de absolute aantallen straatroven bezet Oost-Nederland de vijfde plaats op de ranglijst van eenheden waar de meeste straatroven worden gepleegd. Als we echter het aantal inwoners in ogenschouw nemen, daalt Oost-Nederland van plaats 5 naar plaats 9: het aantal straatroven is dan in vergelijking met de andere eenheden relatief laag.

Tabel 6.6: Aantal straatroven per 100.000 inwoners per eenheid

	2011			2012	
	% van bevolking	Aantal	per 100.000 inwoners	Aantal	per 100.000 inwoners
Amsterdam	6	2145	224	2239	231
Rotterdam	10	1704	98	1817	104
Den Haag	11	1304	73	1072	59
Midden-Nederland	11	949	51	786	42
Oost-Brabant	8	497	36	470	34
Zeeland-West-Brabant	9	397	27	435	30
Noord-Holland	9	507	34	435	29
Limburg	7	415	37	314	28
Oost-Nederland	19	542	17	506	16
Noord-Nederland	10	299	17	256	15
Landelijke eenheid	n.v.t.	37	n.v.t.	31	n.v.t.
Totaal	100	8796	53	8361	50

Gemeenten

In dit rapport worden de resultaten gepresenteerd op eenheidsniveau, de indeling sinds de start van de Nationale Politie op 1 januari 2013. Door naar de aantallen straatroven per 100.000 inwoners op eenheidsniveau te kijken, vindt er echter een vertekening plaats. Dit heeft te maken met de verschillen tussen de eenheden voor wat betreft stedelijk en niet-stedelijk gebied en met het feit dat straatroven vooral plaatsvinden in de (grote) steden.

De eenheid Amsterdam bestaat vooral uit stedelijk gebied, terwijl bijvoorbeeld de eenheden Den Haag en Rotterdam voor een deel uit minder stedelijk gebied zijn opgebouwd. Als gevolg hiervan valt het aantal straatroven per 100.000 inwoners op eenheidsniveau in Den Haag en Rotterdam fors lager uit dan in Amsterdam (zie tabel 6.6). Deze vertekening is minder groot als we naar de resultaten per gemeente kijken.

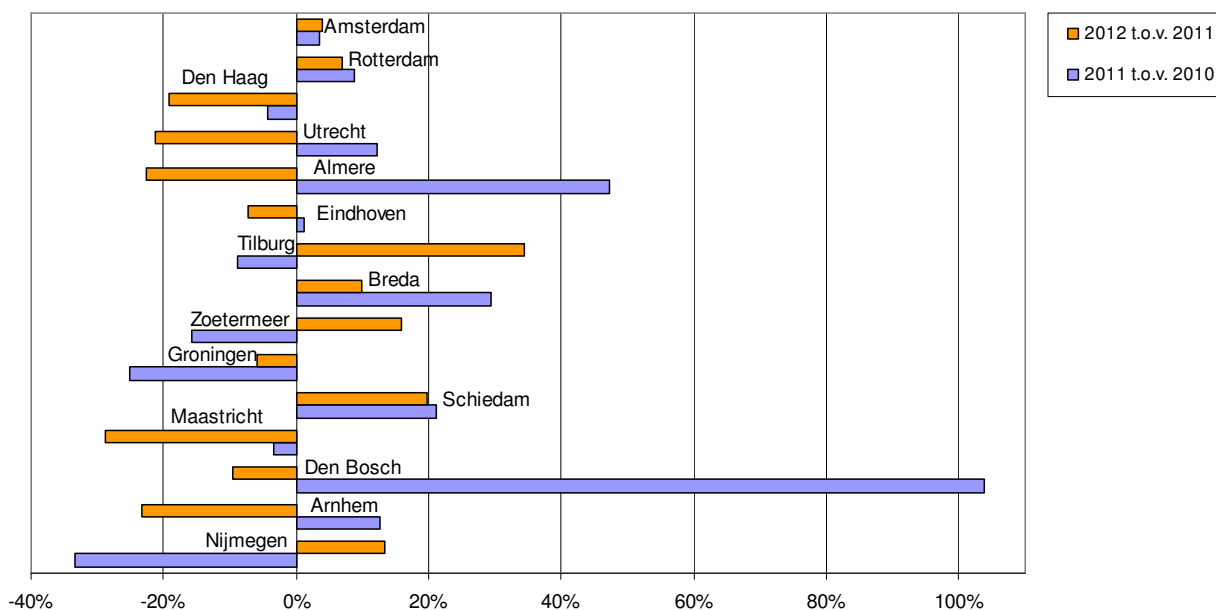
We hebben voor de 15 gemeenten met het grootste aantal straatroven in 2012 het aantal straatroven per 100.000 inwoners van die gemeente berekend (tabel 6.7). Het verschil tussen de gemeenten Amsterdam en Rotterdam per 100.000 inwoners blijkt dan kleiner te zijn dan de absolute aantallen suggereren. Dit neemt overigens niet weg dat in de gemeente Amsterdam zowel absoluut als relatief de meeste straatroven worden gepleegd. Buiten de drie grote steden Amsterdam, Rotterdam en Den Haag valt op dat in de gemeente Schiedam veel straatroven plaatsvinden: 135 per 100.000 inwoners. Ook Almere, Eindhoven en Zoetermeer springen er in negatieve zin uit.

Tabel 6.7: Top 15 gemeenten met meeste straatroven (absoluut en relatief)

	2010	2011	2012	per 100.000
Amsterdam	2037	2107	2192	277
Rotterdam	1164	1266	1353	220
Den Haag	869	831	671	134
Utrecht	303	340	268	85
Almere	199	293	227	118
Eindhoven	234	237	220	101
Tilburg	134	122	164	79
Breda	85	110	121	69
Zoetermeer	120	101	117	96
Groningen	159	119	112	58
Schiedam	71	86	103	135
Maastricht	144	139	99	82
Den Bosch	52	106	96	68
Arnhem	110	124	95	64
Nijmegen	123	82	93	56

In figuur 6.8 wordt voor deze gemeenten de procentuele stijging of daling van het aantal straatroven in de periode 2010-2012 weergegeven. Wat opvalt is dat binnen een gemeente stijgingen en dalingen elkaar afwisselen, en dat dit niet altijd in lijn is met de landelijke trend. Als we de grootste gemeenten eruit lichten, zien we dat zowel in de gemeente Amsterdam als in de gemeente Rotterdam het aantal straatroven in 2012 opnieuw is gestegen (met respectievelijk 4 en 7%). Ook de gemeente Tilburg laat geen goede ontwikkeling zien: het aantal straatroven is vergeleken met een jaar geleden met 34 procent toegenomen. In de gemeente Den Haag is daarentegen het aantal straatroven flink afgenomen (-19%). Ook de gemeenten Maastricht (-29%), Arnhem (-23%), Almere (-23%) en Utrecht (-21%) laten ten opzichte van 2011 een forse daling in het aantal straatroven zien. Den Bosch springt in het oog vanwege een verdubbeling van het aantal straatroven in 2011 ten opzichte van 2010.

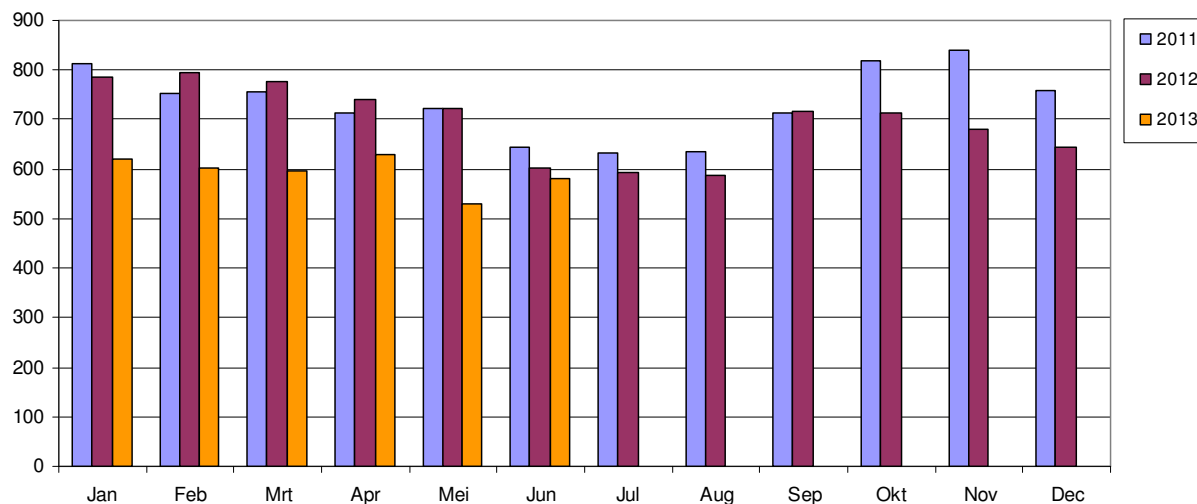
Figuur 6.8: Ontwikkeling aantal straatroven top 15 gemeenten met meeste straatroven

6.2. Temporele spreiding

Bij straatroven zien we een minder duidelijke donkere-dagen-trend dan bij overvallen. In 2011 en 2012 werden er in de maanden juni, juli en augustus iets minder straatroven gepleegd dan in de rest van het jaar (zie figuur 6.9). In 2011 werden de meeste straatroven gepleegd in grofweg de periode oktober-januari, terwijl de piek in 2012 in de eerste drie maanden van het jaar lag. In 2013 schommelt het aantal straatroven vooralsnog gelijkmatig rond de zeshonderd per maand, van een duidelijke uitschieter is in de eerste zes maanden geen sprake.

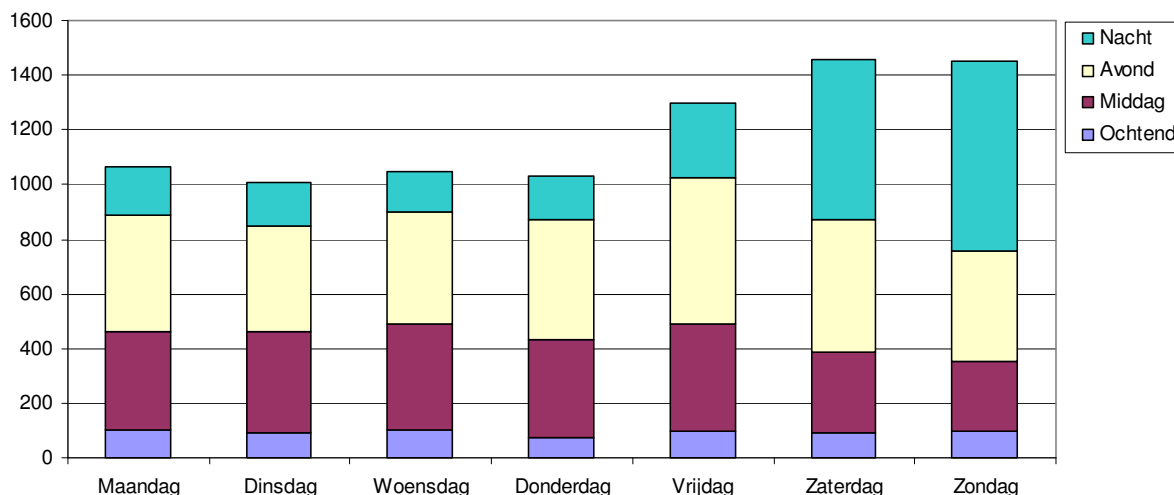
Figuur 6.9: Aantal straatroven per maand

De helft van alle straatroven wordt op vrijdag, zaterdag en zondag gepleegd. Dit is de afgelopen drie jaar onveranderd. De meeste straatroven worden gepleegd in de avonduren: in 2012 was dit 37 procent (tussen 18.00 en 24.00 uur). Toch lijkt er een lichte verschuiving plaats te vinden waarbij er minder straatroven 's avonds en meer 's middags worden gepleegd. In 2010 was het aandeel straatroven dat in de avond plaatsvond nog 40 procent, terwijl het aandeel dat 's middags werd gepleegd in dezelfde periode steeg van 25 naar 29 procent.

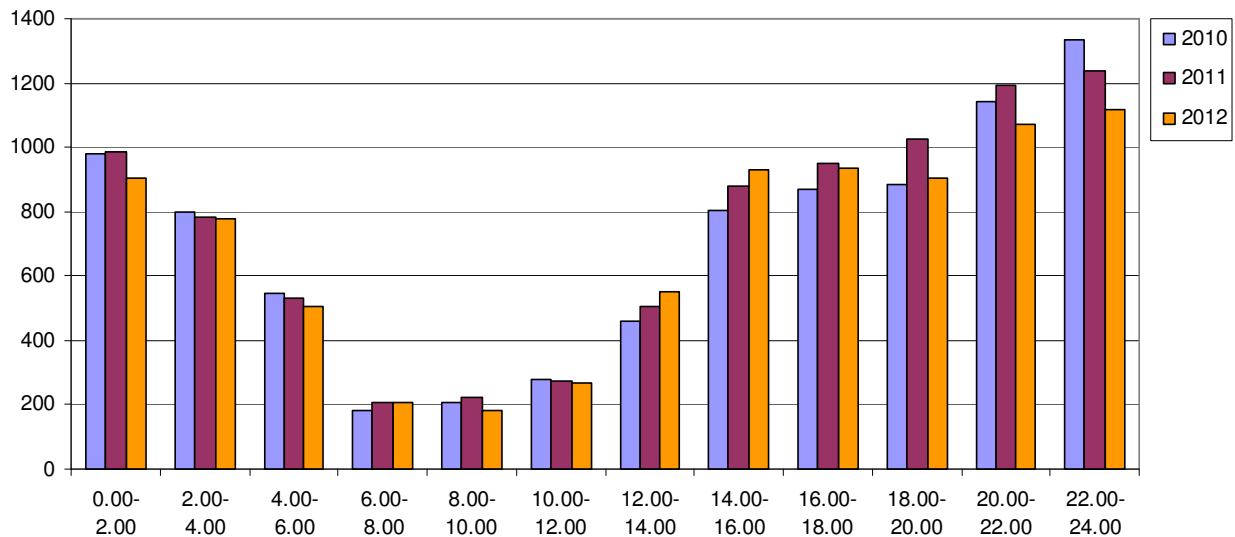
In figuur 6.10 is te zien dat het patroon in en naar het weekend toe duidelijk afwijkt van dat op doordeweekse dagen (maandag t/m donderdag). In het weekend vindt een groot deel van de straatroven 's nachts plaats: op zaterdag wordt 40 procent van de straatroven 's nachts gepleegd, op zondag is dat 48 procent. Op doordeweekse dagen ligt het aandeel straatroven in de middag en de avond juist hoger: driekwart van de straatroven vindt dan plaats.

Figuur 6.10: Aantal straatroven per dag en dagdeel

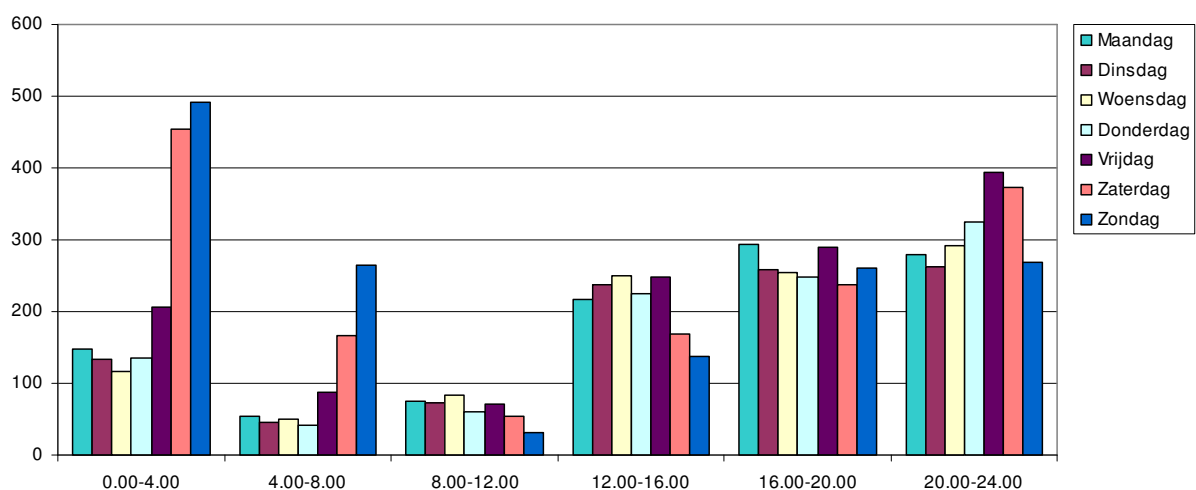
Op basis van de tijdstippen waarop straatroven worden gepleegd, valt nog iets nauwkeuriger aan te geven wat de *hot times* zijn. Door de jaren heen verandert het patroon nauwelijks: hoe later op de dag, des te meer straatroven er worden gepleegd. In 2012 vonden meer dan duizend straatroven plaats tussen 20.00 en 22.00 uur en tussen 22.00 en 24.00 uur. Ten opzichte van voorgaande jaren vonden er meer straatroven plaats tussen 12.00 en 16.00 uur (figuur 6.11).

Figuur 6.11: Aantal straatroven naar tijdstip (2010-2012)

Figuur 6.12 geeft de tijdstippen per dag weer voor 2012. Duidelijk te zien is de piek op zaterdag en zondag tussen 0.00 en 4.00 uur, het aantal straatroven ligt dan tussen de vier- en vijfhonderd. Gedurende deze uren begeeft veel uitgaanspubliek zich op straat. Andere *hot times* zijn vrijdag- en zaterdagavond tussen 20.00 en 24.00 uur.

Figuur 6.12: Aantal straatroven naar tijdstip en dag

Hot circumstances

We hebben gekeken of er in de afgelopen drie jaar en de eerste maanden van 2013 dagen zijn geweest waarop opvallend veel straatroven werden gepleegd. We zien in deze periode uitschieters op Koninginnedag en tijdens de jaarwisseling. Ook tijdens de troonswisseling op 30 april 2013 was het aantal straatroven groot. Op deze feestdagen lag het aantal straatroven tussen de 44 en 77 (zie tabel 6.13). Ter vergelijking: gemiddeld genomen werden er in 2012 op zaterdag 28 straatroven gepleegd. Op dergelijke

feestdagen waarbij veel mensen zich op straat begeven, kunnen we spreken van *hot circumstances*: een groot aantal potentiële slachtoffers en – door alle drukte – op veel plaatsen het ontbreken van toezicht. Wanneer feestende mensen bovendien minder alert zijn door bijvoorbeeld alcoholgebruik, is er voldoende gelegenheid voor een gemotiveerde dader om zijn slag te slaan.

Tabel 6.13: Aantal straatroven op 1 januari en 30 april

	2010	2011	2012	2013
1 januari	44	55	48	66
30 april	55	68	77	67
Gemiddeld op zaterdag	29	31	28	24

7. Slachtoffers van straatroof

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op kenmerken van slachtoffers van straatroof. Via Blue Spot Monitor¹⁰ zijn van de straatroofregistraties in BVH de benadeelden en aangevers van straatroof (maatschappelijke classificatie B40 en B70) geselecteerd. Er wordt bij het registreren in BVH niet altijd eenduidig gekozen voor de rol 'benadeelde' of 'aangever'. Soms worden beide gebruikt, soms een van de twee. Door beide rollen te selecteren en vervolgens de personen in het bestand te ontdebelen, hebben wij een bestand gecreëerd dat alle unieke slachtoffers van straatroof bevat. Omdat er bij een straatroof meer dan één slachtoffer kan zijn, ligt het aantal slachtoffers hoger dan het aantal geregistreerde straatroven.

7.1. Kenmerken van slachtoffers

Geslacht en leeftijd

De man-vrouwverdeling onder de slachtoffers van straatroof verandert nauwelijks door de jaren heen: circa 60 procent is man, 40 procent is vrouw. Ongeveer een kwart van de slachtoffers is minderjarig (tabel 7.1) en 28 procent is tussen de 18 en 24 jaar. Daarmee is straatroof een delict dat vooral jongeren treft. We zien ook in de leeftijdsverdeling van slachtoffers nauwelijks verschuivingen in de afgelopen drie jaar.

Tabel 7.1: Aandeel slachtoffers per leeftijdscategorie (2010 t/m juni 2013)

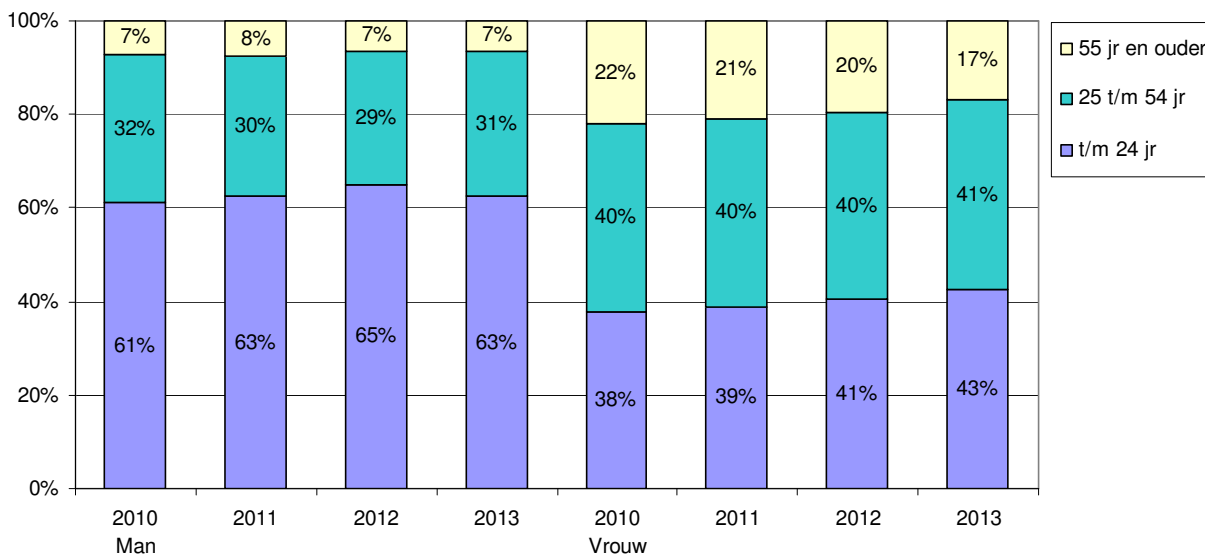
	2010	2011	2012	2013
t/m 17 jaar	23%	26%	27%	26%
18 t/m 24 jaar	29%	27%	29%	28%
25 t/m 34 jaar	15%	15%	16%	17%
35 t/m 44 jaar	11%	10%	9%	10%
45 t/m 54 jaar	9%	9%	8%	8%
55 t/m 64 jaar	6%	6%	6%	5%
65 jaar en ouder	7%	7%	6%	6%
Totaal aantal slachtoffers	8614	8979	8579	3598

In figuur 7.2 is het aandeel slachtoffers per leeftijdscategorie voor mannen en vrouwen afzonderlijk weergegeven. Te zien is dat bij mannen het aandeel jonge slachtoffers verreweg het grootst is. De afgelopen jaren is rond de 63 procent van de mannelijke slachtoffers jonger dan 25 jaar, slechts 7 procent is 55 jaar of ouder. De vrouwelijke slachtoffers zijn gemiddeld tien jaar ouder dan de mannelijke (36 versus 26 jaar in 2012). Ongeveer 20 procent van de vrouwelijke slachtoffers is 55 jaar of ouder, terwijl het aandeel jongeren tot en met 24 jaar rond de 40 procent ligt.

¹⁰

Via Blue Spot Monitor (BSM) kunnen gegevens over incidenten, verdachten, benadeelden en dergelijke per criminaliteitsvorm en voor het gehele land uit BVH worden geëxporteerd.

Figuur 7.2: Mannelijke en vrouwelijke slachtoffers per leeftijdscategorie (2010 t/m juni 2013)

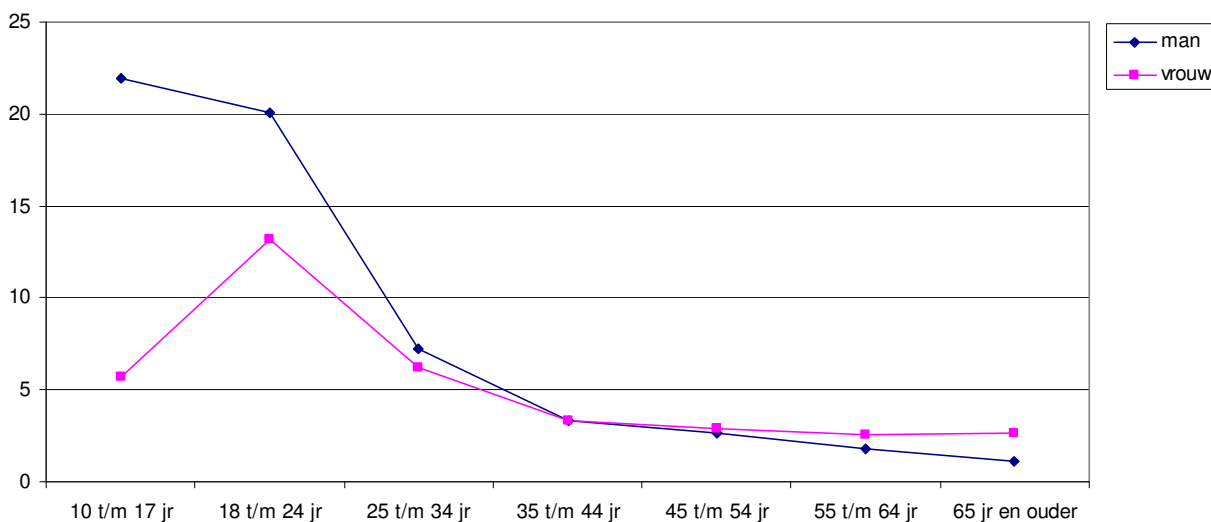

7.2. Kans op slachtofferschap

Hoe groot is de kans dat een willekeurige inwoner van Nederland slachtoffer wordt van een straatroof? De kans om slachtoffer te worden van een straatroof is 0,06 procent (voor burgers van 10 jaar of ouder). Per 10.000 inwoners van 10 jaar of ouder zijn in 2012 dus zes personen beroofd.

Hiervoor werd al duidelijk dat de kans om beroofd te worden niet voor iedereen gelijk is; zo zijn jongeren vaker het slachtoffer van een straatroof dan ouderen. Als we de kans op slachtofferschap berekenen naar leeftijd, dan is de kans dat een minderjarige of jongvolwassene – in de leeftijd van 10 tot en met 24 jaar – slachtoffer wordt van een straatroof bijna acht keer zo groot als die van iemand van 65 jaar of ouder. In deze leeftijdsgroep (10 t/m 24 jaar) zijn het vooral mannen die worden beroofd. De kans om slachtoffer te worden van een straatroof voor mannen in de leeftijd van 18 tot en met 24 jaar is 20 op de 10.000 (zie figuur 7.3); onder minderjarige mannen is de kans op slachtofferschap zelfs nog iets groter. Figuur 7.3 laat ook zien dat met het oplopen van de leeftijd de kans op slachtofferschap bij mannen blijft afnemen, terwijl deze bij vrouwen stabiel is (0,03%).

Figuur 7.3: Mannelijke en vrouwelijke slachtoffers per 10.000 inwoners, per leeftijdscategorie

Geboorteland/nationaliteit

Het merendeel van de slachtoffers is in Nederland geboren (2012: 73%) en/of heeft de Nederlandse nationaliteit (79%). Van de slachtoffers die in Nederland *wonen*, is 77 procent in Nederland geboren; 83 procent heeft de Nederlandse nationaliteit. Het aandeel slachtoffers dat niet in Nederland woont, is niet heel groot (4% in 2012). Onder deze groep zijn de meestvoorkomende nationaliteiten de Britse (15%) en de Duitse (11%).

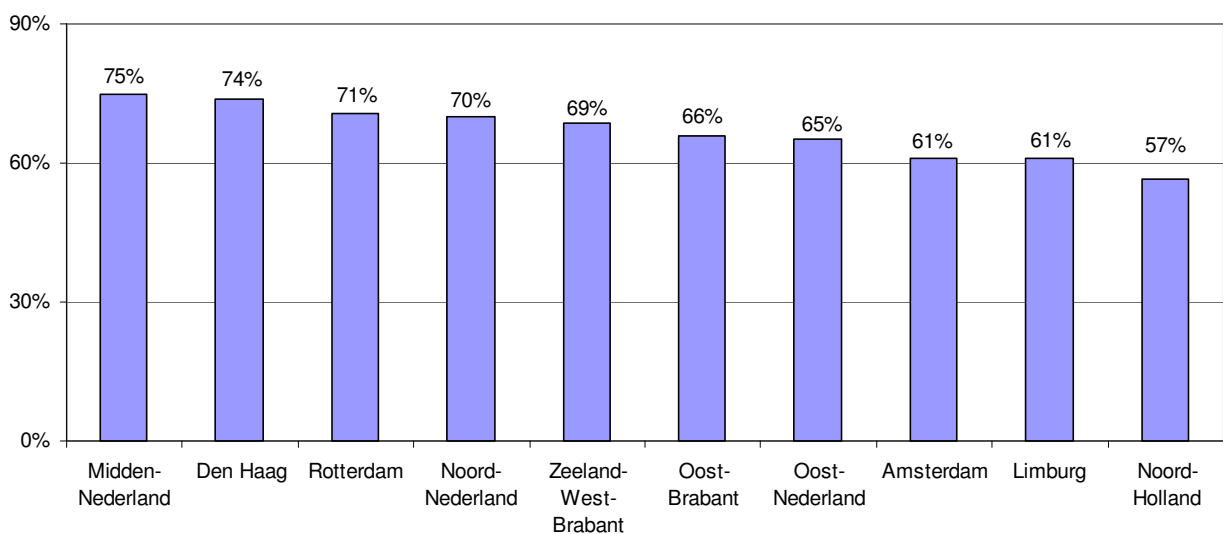
Woonland

Verreweg de meeste slachtoffers van straatroof (ruim 90 procent) wonen in Nederland, 4 procent woont in het buitenland. Van een klein deel is het woonland onbekend (2%) en een klein deel heeft geen vaste woon- of verblijfplaats (1%). Slachtoffers die in het buitenland wonen, worden vooral in de eenheid Amsterdam beroofd. Van de 334 buitenlandse straatroofslachtoffers in 2012 werd 77 procent in Amsterdam beroofd, in de eerste helft van 2013 lag dit percentage op 71 procent. Ondanks het kleine aandeel buitenlandse straatroofslachtoffers op het totaal, lijkt het erop dat het grote aantal buitenlandse toeristen in Amsterdam enige invloed heeft op het aantal straatroven dat er wordt gepleegd (Mesu & Van Nobelen, 2012).

Woonplaats en pleegplaats

Van de slachtoffers van wie de woonplaats bekend is, wordt 72 procent beroofd in de eigen woonplaats. We zien dat in sommige eenheden straatroof een meer lokaal karakter lijkt te hebben dan in andere eenheden: zo is in Midden-Nederland driekwart van de slachtoffers in de eigen woonplaats beroofd, terwijl dit in Noord-Holland voor 57 procent van de straatroofslachtoffers geldt (figuur 7.4).

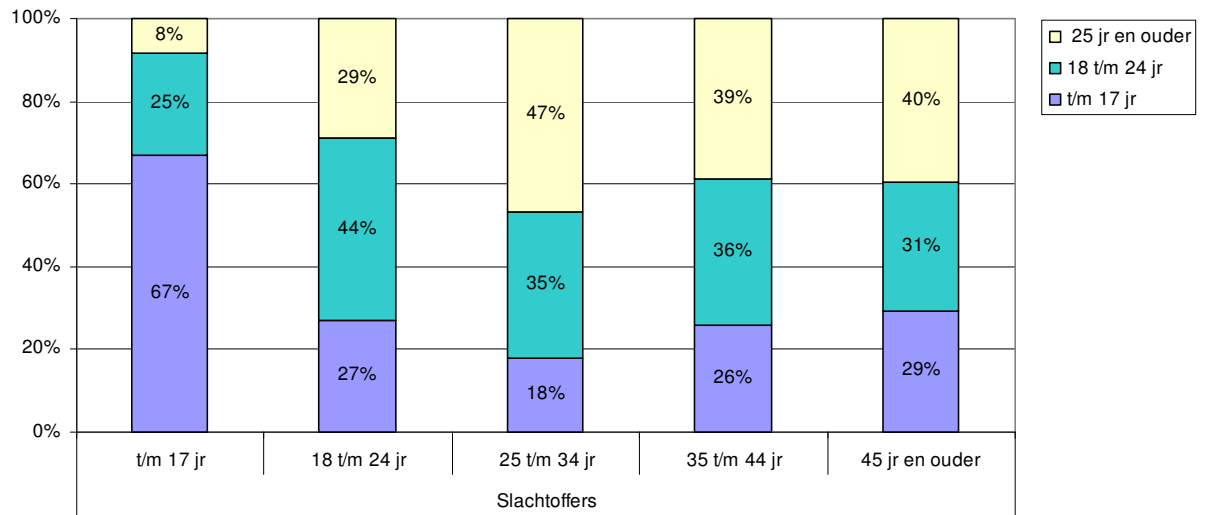
Figuur 7.4: Percentage slachtoffers bij wie de woonplaats gelijk is aan de pleegplaats, per eenheid

Leeftijd slachtoffer - leeftijd verdachte

Daar waar een verdachte in een straatroofregistratie is opgenomen, kunnen we deze ook aan het slachtoffer koppelen. Als er meer slachtoffers dan verdachten zijn, of andersom, is deze koppeling willekeurig gebeurd. Uit de resultaten (samengenomen voor de periode 2010 - juni 2013) blijkt dat slachtoffers en verdachten vaak leeftijdsgenoten zijn; dit is voornamelijk bij jongeren het geval (zie figuur 7.5). Zo is bij twee derde van de minderjarige slachtoffers de verdachte ook minderjarig. Ook als het slachtoffer jongvolwassen of tussen de 25 en 34 jaar is, is de kans aanzienlijk dat de verdachte tot dezelfde leeftijdscategorie behoort.

Figuur 7.5: Verdeling leeftijd verdachte per leeftijdscategorie slachtoffer (2010 t/m juni 2013)

8. Verdachten van straatroof

8.1. Kenmerken van verdachten

Via Blue Spot Monitor zijn van de straatroofregistraties in BVH de verdachten geselecteerd uit de jaren 2010, 2011 en 2012 en het eerste halfjaar van 2013. Bij voorkeur gebruiken we BVH, omdat BVH meer verdachten bevat dan HKS en de gegevens recenter zijn. Sommige gegevens zijn echter niet uit BVH te halen, zoals herkomst, veelplegercategorie en criminele carrière; voor deze verdachtgegevens hebben we HKS gebruikt (verdachten van straatroof of tasjesroof met geweld, periode 2010-2012).¹¹ Omdat de groep verdachten in BVH mogelijk verschilt van die in HKS, is voor een aantal kenmerken (zoals geslacht, leeftijd, al dan niet in Nederland woonachtig) gekeken of de bevindingen op basis van de BVH-gegevens overeenkomen met die op basis van de HKS-gegevens. We hebben geen grote verschillen gevonden. Het uitgangspunt voor de beschrijving van de kenmerken van verdachten is het aantal unieke verdachten per jaar: iemand die in een jaar van meerdere straatroven wordt verdacht, telt één keer mee. Komt een verdachte in verschillende jaren in beeld, dan telt de verdachte in alle betreffende jaren één keer mee.

Geslacht en leeftijd

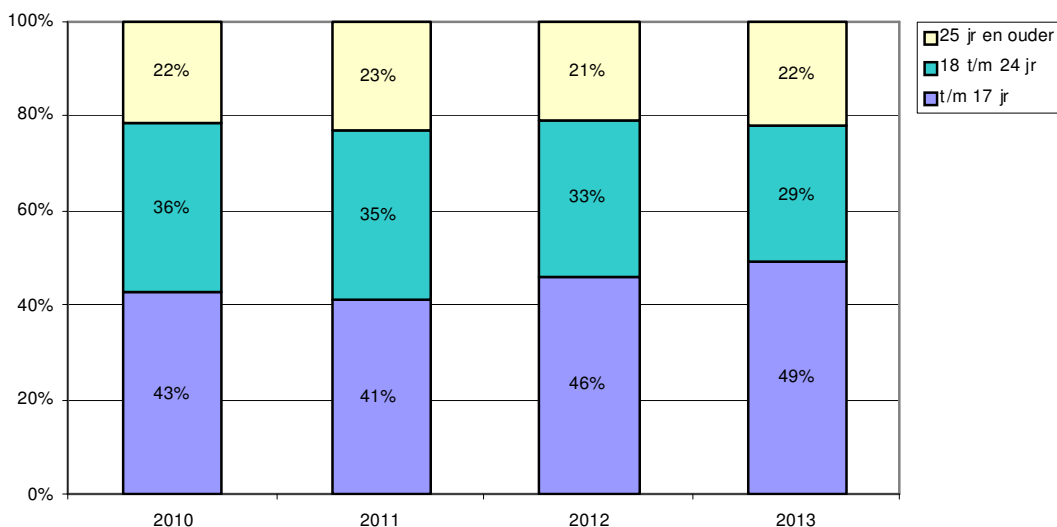
Het aantal unieke verdachten varieert grofweg tussen de 3200 en 3500 per jaar in de periode 2010-2012 (zie tabel 8.1). In 2012 is 93 procent van de verdachten een man. Voor het eerste halfjaar van 2013 geldt dat 95 procent van de straatroofverdachten een man is.

Tabel 8.1: Verdachten van straatroof naar geslacht

	2010	2011	2012	2013 (t/m juni)
Man	92%	92%	93%	95%
Vrouw	8%	8%	7%	5%
Aantal verdachten	3292	3478	3234	1235

Het aandeel minderjarige straatroofverdachten neemt toe. In 2010 was 43 procent van de verdachten minderjarig, in 2013 is dit 49 procent (zie figuur 8.2). Dit gaat 'ten koste' van het aandeel verdachten in de leeftijd van 18 tot en met 24 jaar: deze groep wordt juist kleiner. Al met al is de afgelopen jaren bijna 80 procent van de verdachten van straatroof jonger dan 25 jaar. De gemiddelde leeftijd van de straatroofverdachten is door de jaren heen stabiel: 21 jaar.

Figuur 8.2: Verdachten van straatroof naar leeftijdscategorie

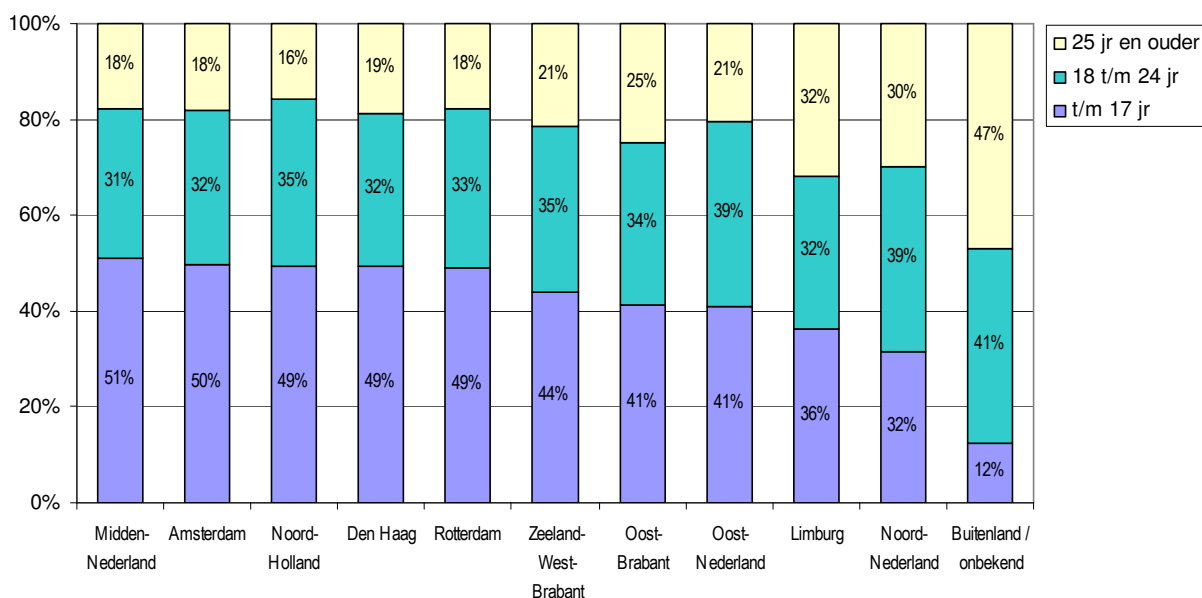

11

In de inleiding zijn de beperkingen van de verdachtgegevens uit BVH en HKS toegelicht.

Overigens verschilt de leeftijdsverdeling van straatroofverdachten aanzienlijk als we naar de verschillende eenheden kijken.¹² Figuur 8.3 laat zien dat het aandeel minderjarige verdachten vooral in Noord-Nederland en Limburg fors kleiner is dan in de meer Randstedelijke eenheden. Het aandeel verdachten van 25 jaar of ouder ligt hier juist hoger. De gemiddelde leeftijd in deze twee eenheden is 23 jaar. De leeftijd van de straatroofverdachten die in het buitenland wonen of van wie de woonplaats niet bekend is, is gemiddeld hoger: 47 procent is 25 jaar of ouder en een minderheid is jonger dan 18 jaar. De gemiddelde leeftijd van deze groep is 26 jaar. Dat is niet erg verwonderlijk: minderjarigen zullen niet zo snel in een ander land een delict plegen.

Figuur 8.3: Verdachten van straatroof naar leeftijdscategorie en per eenheid (2010 t/m juni 2013)

Geboorteland en nationaliteit

In tabel 8.4 is te zien dat het merendeel van de verdachten van straatroof in Nederland is geboren (69%). Op grote afstand volgen verdachten die geboren zijn op de voormalige Nederlandse Antillen, in Marokko of in Suriname.

Tabel 8.4: Geboorteland van verdachten

	2010	2011	2012	2013
Nederland	67%	68%	69%	69%
Voorm. Nederlandse Antillen	7%	6%	6%	5%
Marokko	4%	5%	4%	5%
Suriname	5%	4%	4%	4%

Van de verdachten die in Nederland zijn geboren, heeft 78 procent de Nederlandse nationaliteit, 11 procent de Marokkaanse en 6 procent de Turkse nationaliteit.

Herkomst (op basis van HKS)

In BVH worden geen herkomstgegevens van verdachten opgeslagen. Deze gegevens staan wel in HKS en zijn beschikbaar tot en met 2012.¹³ Uit tabel 8.5 valt af te lezen dat het aandeel verdachten met een 'overig niet-westerse' herkomst in 2012 is toegenomen. Deze verdachtengroep is in 2012 na de groep met als herkomst Nederland de grootste. Het gaat om personen uit Azië, Midden- en Zuid-Amerika, het

¹² Op basis van de eenheid waar de verdachte woont, de jaren zijn samengenomen.

¹³ Het koppelen van HKS-gegevens met de herkomstgegevens van het CBS gebeurt één keer per jaar, de gegevens van 2012 waren in mei 2013 beschikbaar.

Midden-Oosten en Afrika die niet afkomstig zijn uit Marokko, Suriname, de voormalige Nederlandse Antillen of Turkije. De meesten van hen (55 procent in 2012) hebben Afrika als herkomst (met Somalië en Ghana als meestvoorkomende herkomstlanden).

Tabel 8.5: Verdachten van straatroof naar herkomstcategorie (HKS)

	2010	2011	2012
Nederland	23%	24%	24%
Overig westers	8%	9%	8%
Niet-westers			
<i>Marokko</i>	19%	17%	16%
<i>Voormalige Nederlandse Antillen</i>	11%	10%	12%
<i>Suriname</i>	17%	17%	15%
<i>Turkije</i>	7%	8%	7%
<i>Overig niet-westers</i>	15%	15%	18%
Totaal aantal HKS-verdachten	1285	1245	1121

We zien grote verschillen tussen de eenheden in de samenstelling van de verdachtenpopulatie. Het percentage verdachten met een Nederlandse herkomst ligt in Amsterdam (11%), Rotterdam (17%) en Den Haag (19%) onder het landelijk gemiddelde, in de meer landelijke eenheden zoals Noord-Nederland (56%), Limburg (48%), Noord-Holland (45%) en Oost-Nederland (40%) ligt dit fors hoger. Amsterdam kent relatief veel straatroofverdachten van Surinaamse herkomst (33%), terwijl in Rotterdam het aandeel verdachten van Antilliaanse herkomst bovengemiddeld is (18%). Het percentage verdachten van Marokkaanse herkomst ligt in Den Haag en Midden-Nederland relatief hoog, rond de 24 procent. Vergeleken met de andere eenheden is in Oost-Nederland (20%) en Limburg (20%) het aandeel van de groep overige niet-westerse verdachten het grootst.

In het rapport over gewelddadige vermogenscriminaliteit in 2010-2011 (Mesu & Van Nobelen, 2012, p. 99) is uitgebreid ingegaan op de onder- en oververtegenwoordiging van bepaalde herkomstgroepen in de verdachtenpopulatie. Daar bleek dat verdachten met een niet-westerse herkomst oververtegenwoordigd zijn in steden waar een groot deel van de bevolking een niet-westerse herkomst heeft. Omdat er over 2012 geen grote verschuivingen te zien zijn, wordt er in dit rapport niet nader op ingegaan.

Woonplaats en pleegplaats

In hoofdstuk 7 hebben we geconstateerd dat veel slachtoffers beroofd worden in hun woonplaats. Dit zegt echter niets over de plaats waar de verdachten vandaan komen. In deze subparagraaf gaan we in op de vraag in hoeverre deze verdachten de straatroof in hun eigen woonplaats plegen.

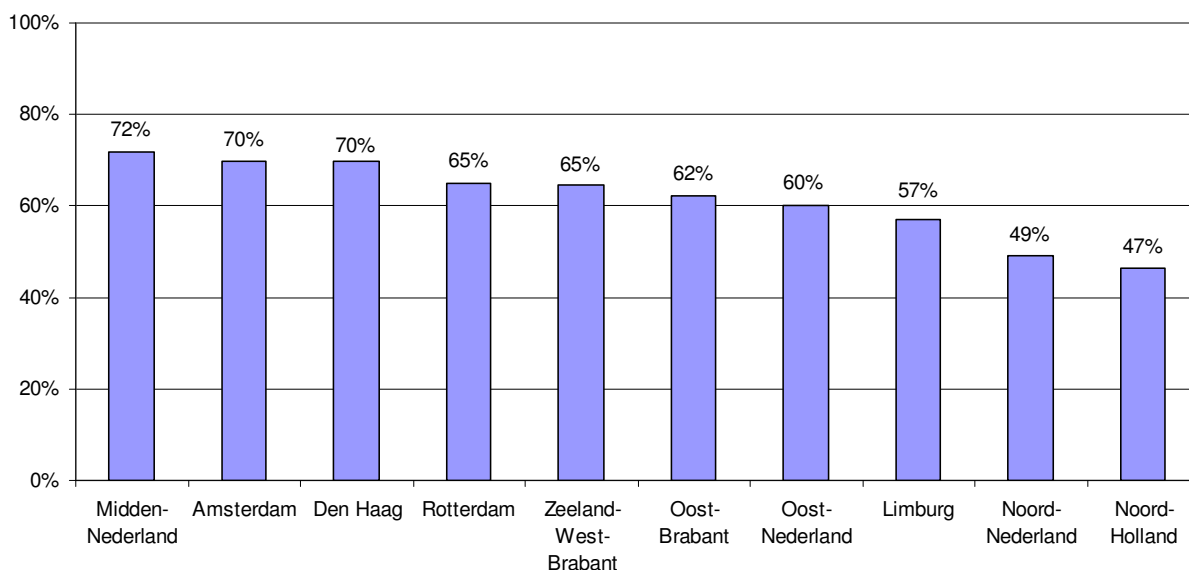
Allereerst zien we dat het overgrote deel van de verdachten in Nederland woont (2012: 92%). Minder dan 1 procent woont in het buitenland. De overigen hebben geen vaste woon- of verblijfplaats of hun woonplaats is onbekend. Van degenen van wie bekend is dat ze in Nederland woonachtig zijn, pleegt 69 procent de straatroof in de eigen woonplaats (2013). Het lijkt erop dat dit voor steeds meer verdachten geldt (tabel 8.6).

Tabel 8.6: Aandeel verdachten bij wie de woonplaats gelijk is aan de pleegplaats

	2010	2011	2012	2013
Woonplaats is gelijk aan pleegplaats	62%	62%	65%	69%
Woonplaats is niet gelijk aan pleegplaats	38%	38%	35%	31%

Figuur 8.7 laat zien dat het aandeel verdachten bij wie woon- en pleegplaats gelijk zijn, uiteenloopt van 72 procent in Midden-Nederland tot 47 procent in Noord-Holland.

Figuur 8.7: Percentage verdachten bij wie de woonplaats gelijk is aan de pleegplaats, per eenheid

Wooneenheid en pleegeenheid

Als 53 procent van de verdachten in Noord-Holland niet actief is in de eigen woonplaats, waar zijn zij dan wel? We kunnen hierover iets zeggen door op eenheidsniveau te kijken. We zien dan dat zij relatief vaak straatroven in de eenheid Amsterdam plegen. Over 2012 en 2013 geldt dit voor 18 procent van de Noord-Hollandse verdachten, 76 procent pleegt in de eigen eenheid.¹⁴ Ter vergelijking: van de Amsterdamse en Rotterdamse verdachten is 93 procent in de eigen eenheid actief. Amsterdam heeft dus naast de 'eigen' verdachten relatief veel last van straatroofverdachten afkomstig uit de eenheid Noord-Holland.

Daarnaast zijn in de eenheid Amsterdam, meer dan in de andere eenheden, verdachten zonder vaste woon- of verblijfplaats actief. Op het totale aantal verdachten is dit een kleine groep (rond de 3% van alle verdachten) maar hiervan wordt 58 procent verdacht van een straatroof in Amsterdam.

Veelplegercategorie (op basis van HKS)

Op basis van leeftijd en antecedenten worden verdachten ingedeeld in verschillende categorieën (zie bijlage IV voor een omschrijving van de verschillende veelplegercategorieën). Tabel 8.8 laat zien dat het aandeel minderjarige beginners een licht stijgende lijn laat zien.

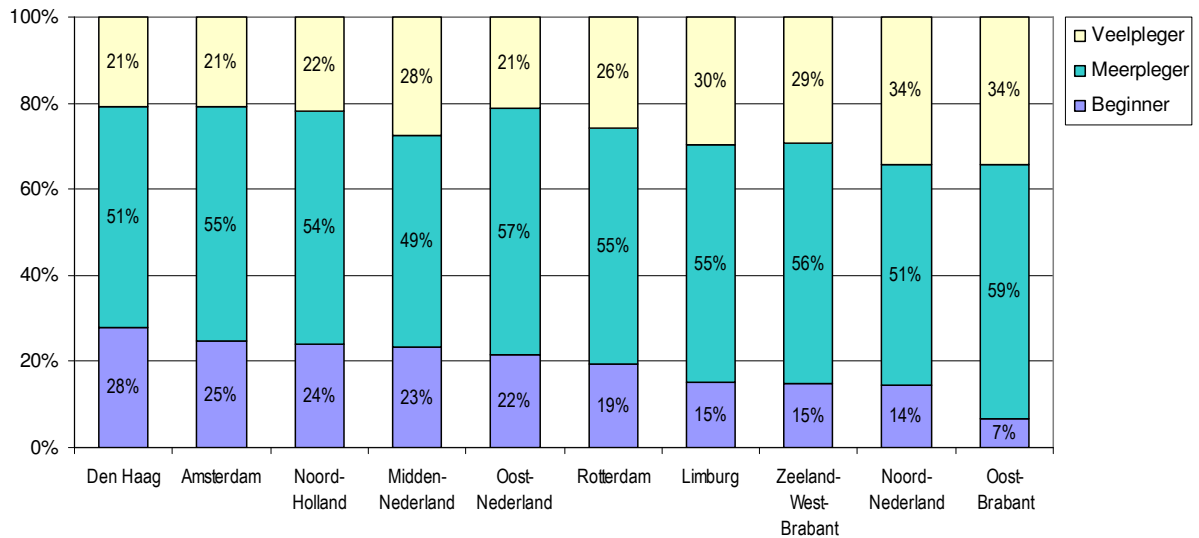
Tabel 8.8: Percentage verdachten per veelplegercategorie

	2010	2011	2012
Minderjarige beginner	13%	15%	17%
Minderjarige meerpleger	22%	23%	23%
Jeugdige veelpleger	9%	8%	7%
Volwassen beginner	10%	10%	9%
Volwassen meerpleger	31%	30%	29%
Volwassen veelpleger	9%	9%	9%
Zeer actieve veelpleger	7%	7%	7%

¹⁴ Verdachten die voor meerdere straatroven in BVH zijn geregistreerd, zijn hierbij voor elke afzonderlijke straatroof meegeteld.

Omdat de aantallen verdachten per jaar en per afzonderlijke categorie te klein zijn om per eenheid te worden weergegeven, hebben we drie hoofdcategorieën (beginner, meerpleger en veelpleger) gecreëerd en de jaren 2010, 2011 en 2012 samengenomen. Figuur 8.9 geeft de verdeling veelpleger-meerpleger-beginner per eenheid weer. Wat opvalt is het kleine aandeel beginners in Oost-Brabant (7%). Het aandeel veelplegers is in deze eenheid net als in Noord-Nederland 34 procent. Den Haag heeft van alle eenheden het grootste aandeel beginners.

Figuur 8.9: Verdachten naar veelplegercategorie per eenheid (HKS, 2010-2012)

Verdachten van straatroof en andere delicten (HKS)

Over de periode 2010-2012 zijn 3519 (unieke) straatroofverdachten in HKS geregistreerd. We hebben gekeken naar de criminele geschiedenis van deze personen: voor wat voor andere delicten zijn zij in de loop der jaren aangehouden? In het algemeen kunnen we stellen dat straatroofverdachten zich niet alleen schuldig maken aan vermogensdelicten met geweld: 61 procent heeft ook vermogensdelicten zonder geweld op zijn naam staan, 46 procent is aangehouden voor geweldsdelicten tegen personen en 45 procent voor vernielingen en openbareordedelicten.

Meer specifiek is 7 procent van de straatroofverdachten ooit aangehouden voor een overval. Een groot deel van de verdachten (59%) is minimaal één keer aangehouden voor een diefstal (eenvoudige diefstal, diefstal door middel van braak of overige gekwalificeerde diefstal). Bijna de helft (49%) is ooit aangehouden voor mishandeling, bedreiging of poging moord/doodslag.

Overzichtstabel straatroof 2012

	Noord-Nederland	Oost-Nederland	Midden-Nederland	Noord-Holland	Amsterdam	Den Haag	Rotterdam	Zeeland-West-Brabant	Oost-Brabant	Limburg	Totaal Nederland
Straatrovers											
Aantal	256	506	786	435	2239	1072	1817	435	470	314	8361
% van totaal NL	3%	6%	9%	5%	27%	13%	22%	5%	6%	4%	100%
2012 t.o.v. 2011	-14%	-7%	-17%	-14%	4%	-18%	7%	10%	-5%	-24%	-5%
6 mnd 2013 t.o.v. 6 mnd 2012	-25%	-18%	-25%	-22%	-5%	-28%	-36%	18%	-20%	-7%	-20%
Aantal per 100.000 inwoners	15	16	42	29	231	59	104	30	34	28	50
% poging	18%	17%	13%	16%	11%	12%	11%	15%	13%	15%	13%
% opgehelderd	35%	27%	24%	27%	21%	26%	26%	20%	18%	17%	24%
% avond+nacht	75%	70%	66%	66%	65%	58%	59%	65%	64%	64%	63%
% weekend	38%	36%	35%	42%	33%	33%	33%	41%	36%	39%	35%
Slachtoffers											
% man	64%	65%	58%	64%	55%	59%	62%	58%	64%	57%	59%
% minderjarig	19%	23%	31%	29%	23%	28%	31%	24%	26%	20%	27%
% jongvolwassen	37%	29%	29%	31%	30%	25%	26%	29%	30%	29%	29%
% beroofd in woonplaats	70%	65%	75%	57%	61%	74%	71%	69%	66%	61%	67%
Verdachten											
Aantal	152	249	303	205	717	469	754	164	139	73	3234
% van totaal NL	5%	8%	9%	6%	22%	15%	23%	5%	4%	2%	100%
% man	88%	96%	95%	95%	94%	92%	92%	92%	88%	92%	93%
% minderjarig	32%	41%	51%	49%	50%	49%	49%	44%	41%	36%	46%
% jongvolwassen	39%	39%	31%	35%	32%	32%	33%	35%	34%	32%	33%
% pleegt in woonplaats	49%	60%	72%	47%	70%	70%	65%	65%	62%	57%	65%
Herkomst (HKS: 2010-2012)											
% Nederland	56%	40%	32%	45%	11%	19%	17%	35%	33%	48%	24%
% Marokko	3%	9%	25%	12%	20%	23%	18%	13%	16%	11%	18%
% Suriname	8%	5%	13%	8%	33%	16%	15%	7%	8%	3%	17%
% Voorm. Ned. Antillen	8%	10%	4%	9%	11%	11%	18%	7%	16%	3%	11%
% Turkije	1%	10%	6%	7%	4%	10%	10%	6%	8%	4%	8%
% overig niet-westers	16%	20%	11%	11%	18%	15%	16%	19%	7%	20%	16%
% overig westers	9%	7%	9%	8%	4%	6%	5%	10%	12%	12%	7%
Categorie (HKS: 2010-2012)											
% beginner	14%	22%	23%	24%	25%	28%	19%	15%	7%	15%	23%
% veelpleger	34%	21%	28%	22%	21%	21%	26%	30%	34%	30%	24%

Literatuurlijst

Landelijk Overvalcoördinator (2004). *Plan van aanpak*. Zoetermeer: Korps landelijke politiediensten.

Landelijke Taskforce Overvallen (2011). *Actieprogramma Ketenaanpak Overvalcriminaliteit. Advies van de Taskforce Overvallen aan de Minister van Veiligheid en Justitie voor acties ter verbetering van de ketenaanpak van overvalcriminaliteit in Nederland*. (Digitale versie.)

Mehlbaum, S., D. Dekker, J. Pastoor, N. Tijsmans & M. Zandvliet (2013). *Heterdaadkrachtig! Het vergroten van heterdaadkracht bij High Impact Crimes*. Amsterdam: Politie. (Politie intern.)

Mesu, S., D. Bulten, D. van Nobelen & J. van Beek (2011). *Woningovervallen ontmaskerd*. Zoetermeer: Korps landelijke politiediensten, Dienst IPOL.

Mesu, S. & D. van Nobelen (2012). *Gewelddadige vermogenscriminaliteit. Overvallen en straatroof 2010-2011*. Zoetermeer: Korps landelijke politiediensten, Dienst IPOL.

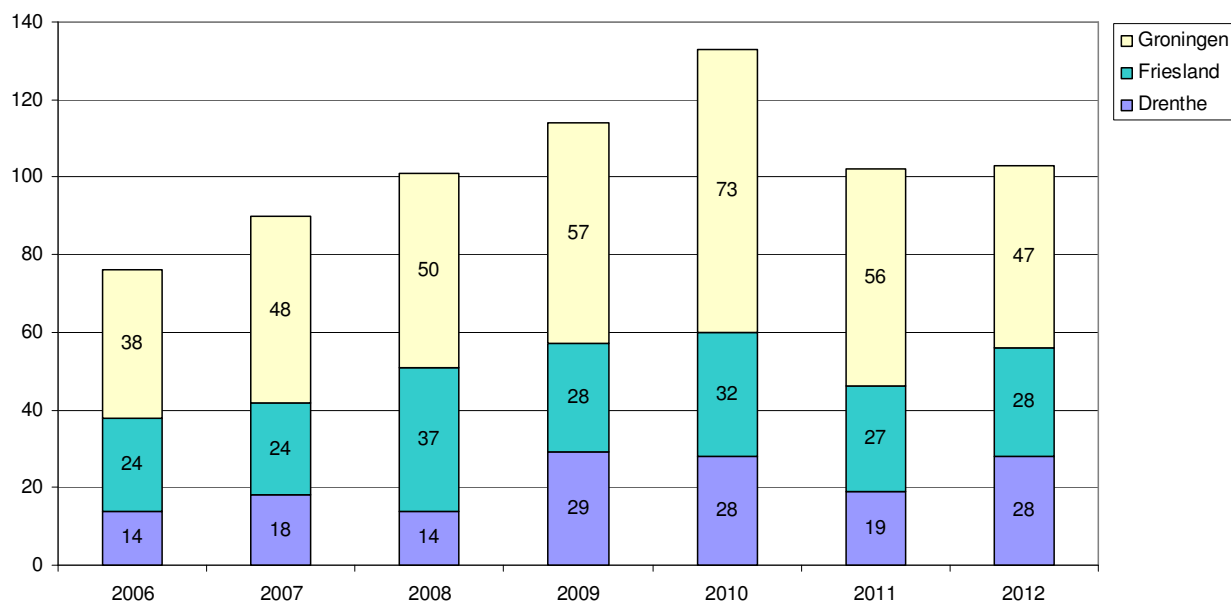
Ministerie van Veiligheid en Justitie (2012). *Actiepunten aanpak straatroof*. Programma Gewelddadige Vermogenscriminaliteit. (Interne nota.)

Bijlage I Overvallen in de eenheden

Noord-Nederland

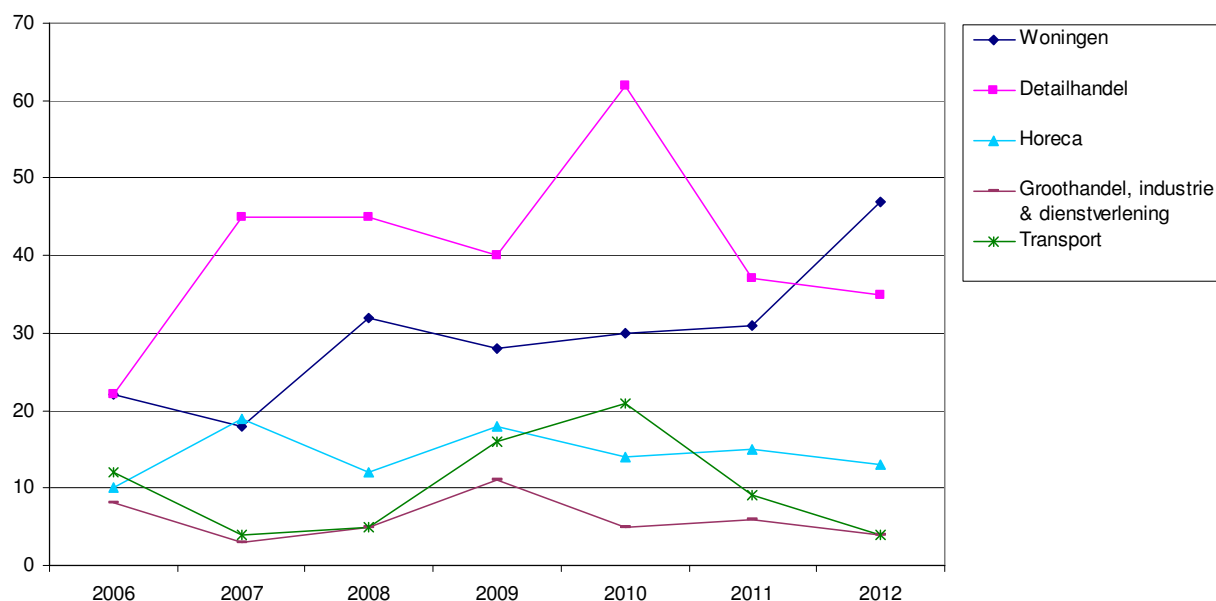
Noord-Nederland is de eenheid met de minste overvallen. In 2012 werden hier 103 overvallen gepleegd, 5 procent van het totale aantal overvallen in Nederland. Binnen deze eenheid werden in 2012 de meeste overvallen (47) in de voormalige politieregio Groningen gepleegd (zie figuur B.1). Zowel in Friesland als in Drenthe vonden 28 overvallen plaats.

Figuur B.1: Ontwikkeling verdeling aantal overvallen over de voormalige politieregio's

Van 2007 tot en met 2011 werden de meeste overvallen in Noord-Nederland gepleegd in de detailhandel, met 2010 als piekjaar. De daling die daarna is ingezet, is in kracht afgenomen maar is nog wel aanwezig in 2012. In datzelfde jaar is het aantal woningovervallen juist fors gestegen; woningen zijn nu vaker doelwit dan bedrijven in de detailhandel. Het aantal overvallen in de sector transport is de afgelopen twee jaar flink gedaald.

Figuur B.2: Ontwikkeling aantal overvallen per sector

Het oplossingspercentage is in 2012 met 8 procentpunten gestegen (tabel B.3). Het percentage opgeloste overvallen na een heterdaadaanhouding is juist gedaald. Het aandeel overvallen in de donkere maanden daalde in 2010, maar is in 2012 weer toegenomen tot boven het landelijk gemiddelde. Vergeleken met eerdere jaren vinden er verhoudingsgewijs meer overvallen plaats waarbij vuurwapens worden gebruikt en waarbij gewonden vallen. Terwijl het aantal overvallen in 2012 nagenoeg gelijk is gebleven, is het aandeel dat mislukt afgenomen. In Noord-Nederland is ruim de helft van de verdachten van Nederlandse herkomst, tegenover 36 procent gemiddeld. Ook is het aandeel westerse verdachten (9%) bijna twee keer zo groot als gemiddeld (5%). Verdachten met een Marokkaanse of Turkse herkomst zijn ondervertegenwoordigd. Het aandeel minderjarige en jongvolwassen verdachten ligt onder het landelijk gemiddelde, het aandeel verdachten dat 25 jaar of ouder is juist daarboven.

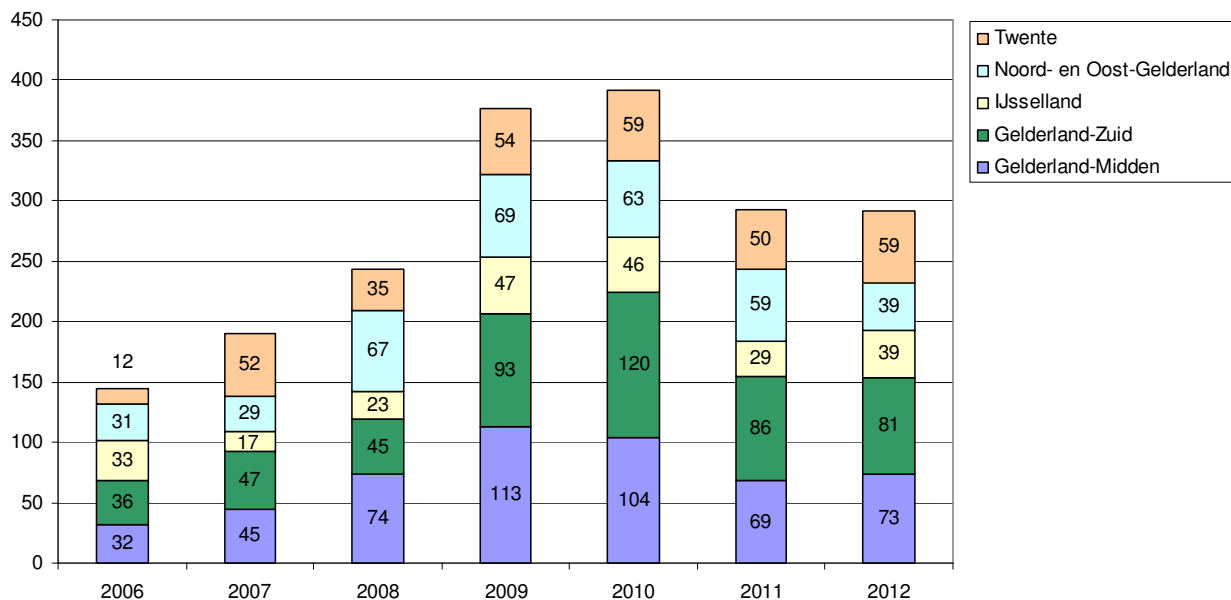
Tabel B.3: Overvallen en overvalverdachten in Noord-Nederland

Overvallen	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012 NL
Totaal aantal overvallen	90	101	114	133	102	103	1986
% totaal Nederland	4%	4%	4%	5%	4%	5%	100%
per 100.000 inwoners	5	6	7	8	6	6	12
% opgelost	-	-	-	39%	35%	43%	36%
% heterdaadaanhoudingen	-	-	-	7%	12%	10%	10%
% opgelost dmv heterdaad	-	-	-	17%	33%	23%	27%
% donkere dagen	57%	58%	70%	61%	60%	67%	61%
% vuurwapengebruik	36%	43%	41%	35%	44%	48%	48%
% gewonden	10%	7%	18%	10%	14%	20%	19%
% pogingen	24%	25%	21%	26%	31%	24%	23%
Verdachten							
Aantal	43	34	61	79	59	55	1021
% man	86%	100%	92%	89%	93%	96%	96%
Herkomst							
Nederland	47%	50%	38%	47%	48%	54%	36%
Westers	12%	15%	5%	13%	3%	9%	5%
Marokko	12%	0%	7%	9%	9%	6%	14%
Voorm. Ned. Antillen	14%	18%	25%	10%	14%	7%	9%
Suriname	2%	0%	12%	5%	3%	11%	10%
Turkije	0%	3%	3%	1%	0%	0%	8%
Overig (niet-westers)	12%	15%	12%	14%	22%	13%	16%
Veelplegercategorie							
Beginner	16%	18%	13%	13%	17%	28%	25%
Veelpleger	37%	47%	14%	32%	39%	33%	27%
Leeftijdscategorie							
0-17 jaar	12%	18%	16%	15%	8%	11%	20%
18-24 jaar	47%	29%	61%	46%	41%	40%	45%
25-34 jaar	26%	21%	10%	19%	34%	29%	23%
35-44 jaar	12%	24%	8%	13%	12%	11%	8%
45 en ouder	5%	9%	5%	8%	5%	9%	4%
Bovenregionaal							
Eigen eenheid	87%	81%	91%	83%	71%	82%	82%
Bovenregionaal	13%	19%	9%	17%	29%	18%	18%

Oost-Nederland

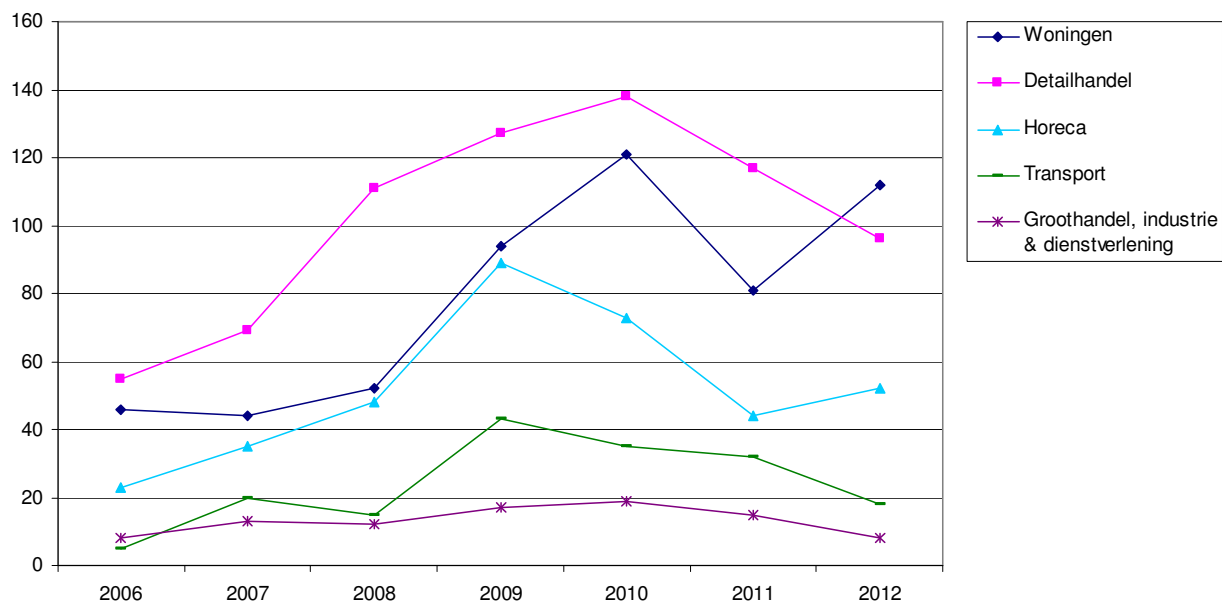
In Oost-Nederland zijn in 2011 (293) en in 2012 (291) ongeveer even veel overvallen gepleegd. Deze eenheid had in 2012 met 15 procent een fors aandeel in het totale aantal overvallen in Nederland. Figuur B.4 laat zien dat sinds 2009 de meeste overvallen plaatsvonden in de voormalige politieregio's Gelderland-Zuid en Gelderland-Midden. Terwijl in IJsselland en Twente in 2012 het aantal overvallen is toegenomen, is dit in Noord- en Oost-Gelderland juist afgenomen.

Figuur B.4: Ontwikkeling verdeling aantal overvallen over de voormalige politieregio's

Net als in Noord-Nederland werden in 2012 de meeste overvallen gepleegd op woningen. De jaren daarvoor vonden de meeste overvallen plaats in de detailhandel. Na een flinke daling in 2010 en 2011 is het aantal overvallen op horecabedrijven in 2012 weer licht gestegen.

Figuur B.5: Ontwikkeling aantal overvallen per sector

In tabel B.6 staan de belangrijkste kenmerken van overvallen en verdachten voor Oost-Nederland. Het oplossingspercentage ligt in deze eenheid 5 procentpunten hoger dan gemiddeld. Het aandeel overvallen waarbij een vuurwapen is gebruikt en het aandeel overvallen waarbij een gewonde viel, liggen onder het

landelijk gemiddelde, terwijl er verhoudingsgewijs juist weer veel overvallen mislukken. Vergeleken met het totaal van Nederland heeft Oost-Nederland relatief veel verdachten met een Nederlandse, overig westerse of Turkse herkomst. Wanneer gekeken wordt naar leeftijd valt op dat het aandeel minderjarige verdachten in 2012 is toegenomen en relatief hoog is vergeleken met het gemiddelde. Daar tegenover staat een dalend aandeel jongvolwassen verdachten.

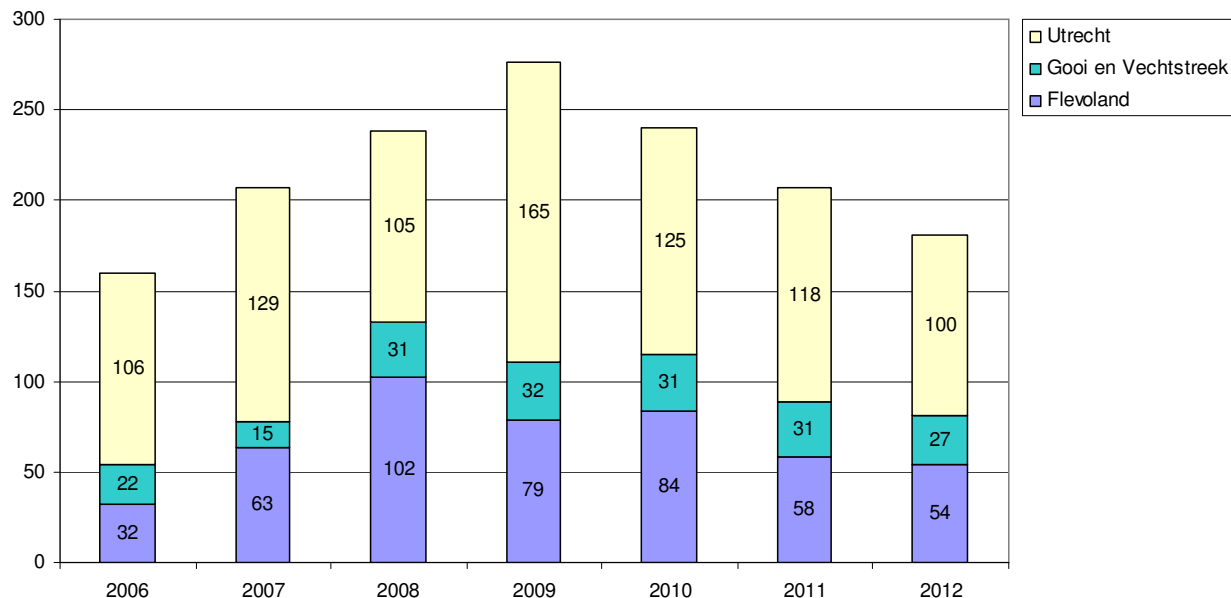
Tabel B.6: Overvallen en overvalverdachten in Oost-Nederland

Overvallen	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012 NL
Totaal aantal overvallen	190	244	376	392	293	291	1986
% totaal Nederland	9%	10%	13%	15%	13%	15%	100%
per 100.000 inwoners	6	8	12	13	9	9	12
% opgelost	-	-	-	29%	44%	41%	36%
% heterdaadaanhoudingen	-	-	-	5%	8%	11%	10%
% opgelost dmv heterdaad	-	-	-	18%	18%	26%	27%
% donkere dagen	61%	62%	61%	67%	67%	61%	61%
% vuurwapengebruik	41%	50%	50%	55%	46%	41%	48%
% gewonden	18%	15%	14%	13%	14%	15%	19%
% pogingen	23%	29%	21%	27%	25%	30%	23%
Verdachten							
Aantal	93	81	162	190	187	169	1021
% man	88%	95%	93%	95%	98%	92%	96%
Herkomst							
Nederland	46%	56%	46%	39%	40%	49%	36%
Westers	15%	9%	9%	12%	10%	8%	5%
Marokko	11%	12%	6%	11%	18%	10%	14%
Voorm. Ned. Antillen	4%	1%	9%	10%	3%	5%	9%
Suriname	10%	3%	5%	4%	4%	3%	10%
Turkije	8%	9%	15%	11%	11%	15%	8%
Overig (niet-westers)	7%	10%	8%	13%	13%	9%	16%
Veelplegercategorie							
Beginner	22%	17%	17%	16%	19%	22%	25%
Veelpleger	32%	29%	24%	33%	28%	30%	27%
Leeftijdscategorie							
0-17 jaar	14%	26%	20%	21%	22%	28%	20%
18-24 jaar	34%	47%	52%	48%	48%	36%	45%
25-34 jaar	31%	12%	15%	19%	19%	21%	23%
35-44 jaar	17%	9%	8%	8%	9%	12%	8%
45 en ouder	3%	6%	4%	3%	2%	4%	4%
Bovenregionaal							
Eigen eenheid	93%	84%	84%	83%	84%	86%	82%
Bovenregionaal	7%	16%	16%	17%	16%	14%	18%

Midden-Nederland

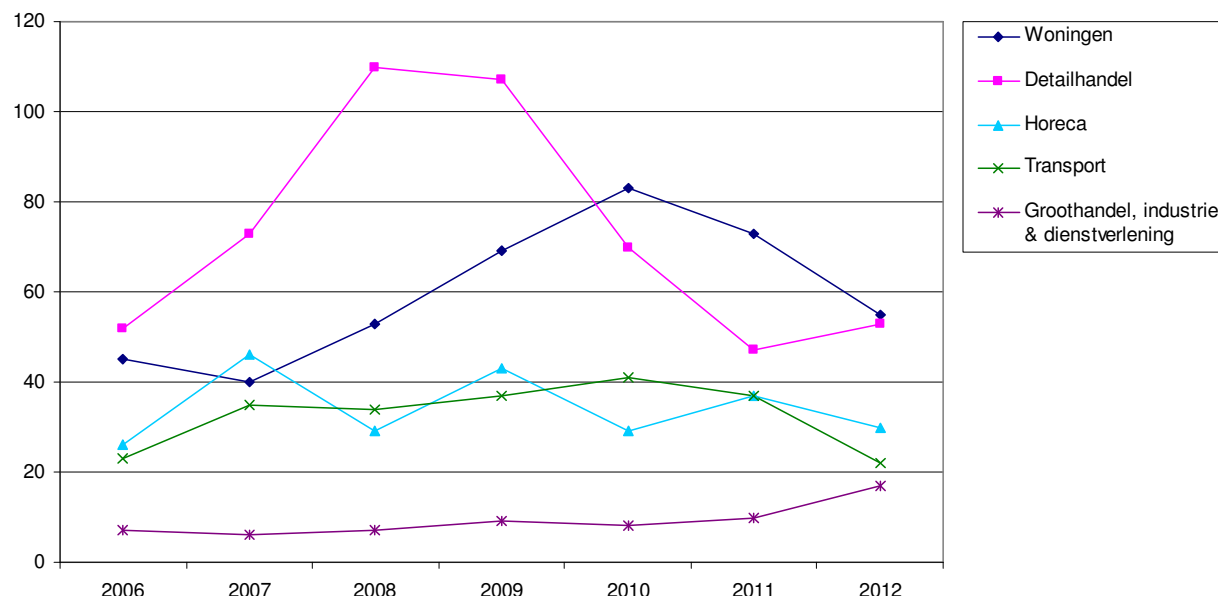
In 2012 (181) is het aantal overvallen in Midden-Nederland met 13 procent gedaald ten opzichte van 2011 (207). Deze eenheid neemt daarmee, net als in 2011, 9 procent van het totale aantal overvallen voor haar rekening. De meeste overvallen vinden in de voormalige politieregio Utrecht plaats (100). De daling in het aantal overvallen is in alle drie de voormalige politieregio's terug te zien.

Figuur B.7: Ontwikkeling verdeling aantal overvallen over de voormalige politieregio's

De verdeling van het aantal overvallen per sector wijkt in Midden-Nederland af van het landelijke beeld. Landelijk ligt het aantal woningovervallen in 2010 onder, en in 2011 en 2012 boven het aantal overvallen in de detailhandel. In Midden-Nederland werden in 2010 en 2011 meer woningovervallen gepleegd dan overvallen op bedrijven in de detailhandel; in 2012 is het aantal overvallen in deze twee sectoren gelijk.

Figuur B.8: Ontwikkeling aantal overvallen per sector

In tabel B.9 staan de belangrijkste kenmerken van overvallen en verdachten voor Midden-Nederland. Procentueel wijken de resultaten van Midden-Nederland niet erg af van het landelijk gemiddelde. Het aandeel overvallen waarbij een vuurwapen is gebruikt, ligt wel 5 procentpunten lager, terwijl het aandeel overvallen met gewonden 5 procentpunten hoger ligt. Ten opzichte van 2011 zien we in 2012 een forse

toename van het aandeel verdachten met een Nederlandse of Surinaamse herkomst, terwijl het aandeel verdachten met een Marokkaanse herkomst flink is gedaald. Het aandeel minderjarige verdachten is gehalveerd en is lager dan gemiddeld, het aandeel verdachten in de leeftijd van 18 tot en met 34 jaar is juist hoger. Midden-Nederland is de eenheid met het grootste aandeel vrouwelijke verdachten.

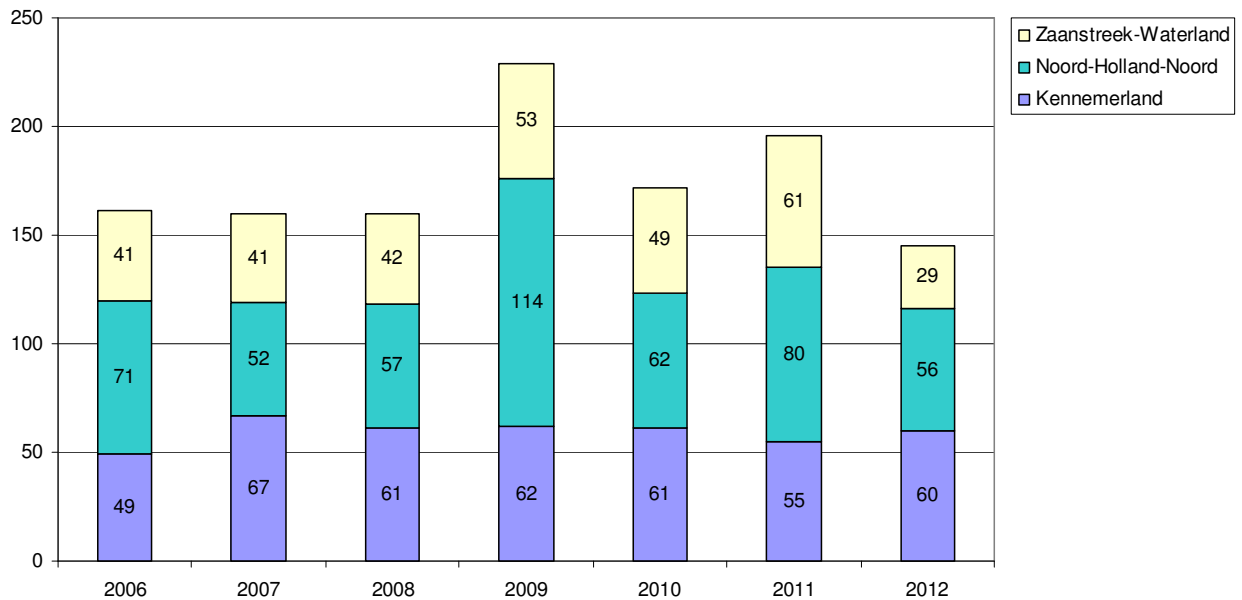
Tabel B.9: Overvallen en overvalverdachten in Midden-Nederland

Overvallen	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012 NL
Totaal aantal overvallen	207	238	276	240	207	181	1986
% totaal Nederland	10%	10%	9%	9%	9%	9%	100%
per 100.000 inwoners	11	13	15	13	11	10	12
% opgelost	-	-	-	23%	32%	32%	36%
% heterdaadaanhoudingen	-	-	-	8%	6%	9%	10%
% opgelost dmv heterdaad	-	-	-	32%	18%	30%	27%
% donkere dagen	60%	61%	63%	65%	57%	64%	61%
% vuurwapengebruik	54%	60%	57%	60%	41%	43%	48%
% gewonden	19%	21%	17%	24%	16%	24%	19%
% pogingen	25%	18%	22%	25%	22%	23%	23%
Verdachten							
Aantal	66	76	105	95	96	89	1021
% man	91%	91%	94%	94%	96%	89%	96%
Herkomst							
Nederland	21%	25%	27%	16%	29%	40%	36%
Westers	6%	13%	3%	7%	10%	9%	5%
Marokko	38%	38%	31%	25%	33%	11%	14%
Voorm. Ned. Antillen	12%	4%	9%	11%	5%	8%	9%
Suriname	14%	11%	15%	25%	7%	20%	10%
Turkije	0%	5%	5%	2%	7%	6%	8%
Overig (niet-westers)	8%	3%	11%	14%	9%	6%	16%
Veelplegercategorie							
Beginner	17%	22%	18%	19%	19%	29%	25%
Veelpleger	22%	29%	27%	26%	24%	18%	27%
Leeftijdscategorie							
0-17 jaar	8%	19%	25%	17%	23%	11%	20%
18-24 jaar	55%	48%	50%	58%	48%	51%	45%
25-34 jaar	21%	27%	19%	21%	20%	28%	23%
35-44 jaar	14%	5%	6%	3%	8%	8%	8%
45 en ouder	3%	1%	1%	1%	1%	2%	4%
Bovenregionaal							
Eigen eenheid	78%	78%	85%	61%	63%	77%	82%
Bovenregionaal	22%	22%	15%	39%	37%	23%	18%

Noord-Holland

In Noord-Holland zijn in 2011 196 en in 2012 145 overvallen gepleegd. Met een aandeel van 7 procent van het totale aantal overvallen in 2012 behoort Noord-Holland tot de drie eenheden met de minste overvallen. In 2011 kwamen de meeste overvallen voor rekening van de voormalige politieregio Noord-Holland-Noord (80), in 2012 voor Kennemerland (60). In Zaanstreek-Waterland (29) zijn beduidend minder overvallen gepleegd in 2012 (zie figuur B.10).

Figuur B.10: Ontwikkeling verdeling aantal overvallen over de voormalige politieregio's

In 2011 steeg het aantal woningovervallen in Noord-Holland fors en kwam dit voor het eerst boven het aantal overvallen in de detailhandel uit. Het afgelopen jaar is zowel het aantal woningovervallen als het aantal overvallen op bedrijven in de detailhandel weer sterk gedaald. De ontwikkeling in de andere sectoren is in 2011 en 2012 vergelijkbaar met het landelijke beeld.

Figuur B.11: Ontwikkeling aantal overvallen per sector

In Noord-Holland liggen het oplossingspercentage en het aandeel heterdaadaanhoudingen boven het landelijk gemiddelde. Hierdoor is ook het percentage overvallen dat is opgelost door middel van een

heterdaadaanhouding hoger dan gemiddeld. Hetzelfde geldt voor het aandeel overvallen waarbij een vuurwapen wordt gebruikt. Noord-Holland heeft meer dan gemiddeld te maken met verdachten met een Marokkaanse of Turkse herkomst. Het merendeel van de verdachten is tussen de 18 en 24 jaar. De verdachten plegen minder dan gemiddeld overvallen buiten de eigen eenheid.

Tabel B.12: Overvallen en overvalverdachten in Noord-Holland

Overvallen	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012 NL
Totaal aantal overvallen	160	160	229	172	196	145	1986
% totaal Nederland	7%	7%	8%	7%	9%	7%	100%
per 100.000 inwoners	11	11	16	12	13	10	12
% opgelost	-	-	-	41%	40%	43%	36%
% heterdaadaanhoudingen	-	-	-	8%	10%	17%	10%
% opgelost dmv heterdaad	-	-	-	19%	24%	37%	27%
% donkere dagen	63%	60%	59%	67%	68%	58%	61%
% vuurwapengebruik	59%	65%	57%	54%	52%	56%	48%
% gewonden	22%	36%	25%	28%	30%	22%	19%
% pogingen	21%	21%	21%	28%	23%	26%	23%
Verdachten							
Aantal	63	91	130	133	116	94	1021
% man	97%	97%	95%	98%	97%	98%	96%
Herkomst							
Nederland	33%	28%	29%	26%	24%	25%	36%
Westers	6%	4%	10%	10%	18%	10%	5%
Marokko	14%	20%	15%	32%	18%	22%	14%
Voorm. Ned. Antillen	19%	15%	9%	2%	6%	10%	9%
Suriname	10%	15%	13%	8%	12%	8%	10%
Turkije	3%	10%	9%	11%	7%	14%	8%
Overig (niet-westers)	13%	8%	12%	12%	14%	13%	16%
Veelplegercategorie							
Beginner	14%	18%	18%	21%	26%	29%	25%
Veelpleger	19%	20%	20%	22%	21%	19%	27%
Leeftijdscategorie							
0-17 jaar	18%	17%	19%	29%	12%	14%	20%
18-24 jaar	40%	51%	57%	50%	57%	59%	45%
25-34 jaar	33%	28%	21%	11%	16%	17%	23%
35-44 jaar	8%	4%	1%	8%	11%	7%	8%
45 en ouder	2%	1%	2%	2%	3%	3%	4%
Bovenregionaal							
Eigen eenheid	80%	80%	82%	85%	79%	89%	82%
Bovenregionaal	20%	20%	18%	15%	21%	11%	18%

Amsterdam

In Amsterdam neemt het aantal overvallen sinds 2010 sterk af. Vanaf 2011 is Amsterdam niet meer de eenheid met de meeste overvallen. Ze is in 2012 nog verantwoordelijk voor 12 procent van het totale aantal overvallen.

De afname in het aantal overvallen sinds 2010 is in iedere sector terug te zien. Met name het aantal woningovervallen en overvallen in de detailhandel neemt sterk af. Het aantal overvallen op bedrijven in de detailhandel ligt in 2012 zelfs onder het aantal in de transportsector. In deze laatste categorie is overigens het aantal overvallen in 2012 licht toegenomen.

Figuur B.13: Ontwikkeling aantal overvallen per sector

Ondanks de forse daling van het aantal overvallen in Amsterdam, ligt het aantal overvallen per 100.000 inwoners nog twee keer zo hoog als het landelijk gemiddelde (zie tabel B.14). Het oplossingspercentage en het aandeel heterdaadaanhoudingen zijn geringer dan gemiddeld, terwijl het aandeel opgeloste overvallen door middel van heterdaadaanhoudingen juist 8 procentpunten boven het gemiddelde ligt. De herkomstverdeling van de verdachtenpopulatie wijkt sterk af van het landelijke beeld. Amsterdam kent aanzienlijk minder verdachten met een Nederlandse herkomst en beduidend meer verdachten met een niet-westerse herkomst. Dit zijn vooral verdachten van Marokkaanse of Surinaamse komaf. De daling van het aandeel minderjarige verdachten valt op; dit aandeel is kleiner dan in de rest van het land. Verder is te zien dat iets meer dan de helft van de verdachten in de eigen eenheid actief is, terwijl maar liefst 46 procent de overval in een andere eenheid pleegt.

Tabel B.14: Overvallen en overvalverdachten in Amsterdam

Overvallen	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012 NL
Totaal aantal overvallen	539	523	561	459	335	233	1986
% totaal Nederland	25%	21%	19%	18%	15%	12%	100%
per 100.000 inwoners	59	57	60	49	35	24	12
% opgelost	-	-	-	21%	26%	21%	36%
% heterdaadaanhoudingen	-	-	-	6%	12%	7%	10%
% opgelost dmv heterdaad	-	-	-	30%	45%	35%	27%
% donkere dagen	60%	61%	60%	53%	62%	65%	61%
% vuurwapengebruik	48%	57%	63%	54%	50%	43%	48%
% gewonden	20%	21%	19%	20%	30%	21%	19%
% pogingen	20%	20%	18%	22%	21%	17%	23%
Verdachten							
Aantal	127	166	242	179	138	68	1021
% man	98%	89%	94%	93%	96%	94%	96%
Herkomst							
Nederland	10%	10%	13%	12%	13%	6%	36%
Westers	8%	5%	6%	13%	12%	7%	5%
Marokko	28%	26%	33%	23%	27%	33%	14%
Voorm. Ned. Antillen	2%	6%	3%	4%	3%	12%	9%
Suriname	29%	32%	24%	32%	26%	22%	10%
Turkije	6%	6%	4%	8%	6%	7%	8%
Overig (niet-westers)	13%	11%	12%	8%	13%	12%	16%
Veelplegercategorie							
Beginner	22%	15%	19%	23%	24%	20%	25%
Veelpleger	23%	19%	20%	24%	27%	33%	27%
Leeftijdscategorie							
0-17 jaar	24%	17%	15%	20%	17%	9%	20%
18-24 jaar	41%	46%	53%	54%	46%	53%	45%
25-34 jaar	29%	22%	22%	19%	27%	25%	23%
35-44 jaar	4%	10%	6%	6%	9%	9%	8%
45 en ouder	2%	5%	4%	2%	1%	4%	4%
Bovenregionaal							
Eigen eenheid	82%	86%	81%	72%	63%	54%	82%
Bovenregionaal	18%	14%	19%	28%	37%	46%	18%

Den Haag

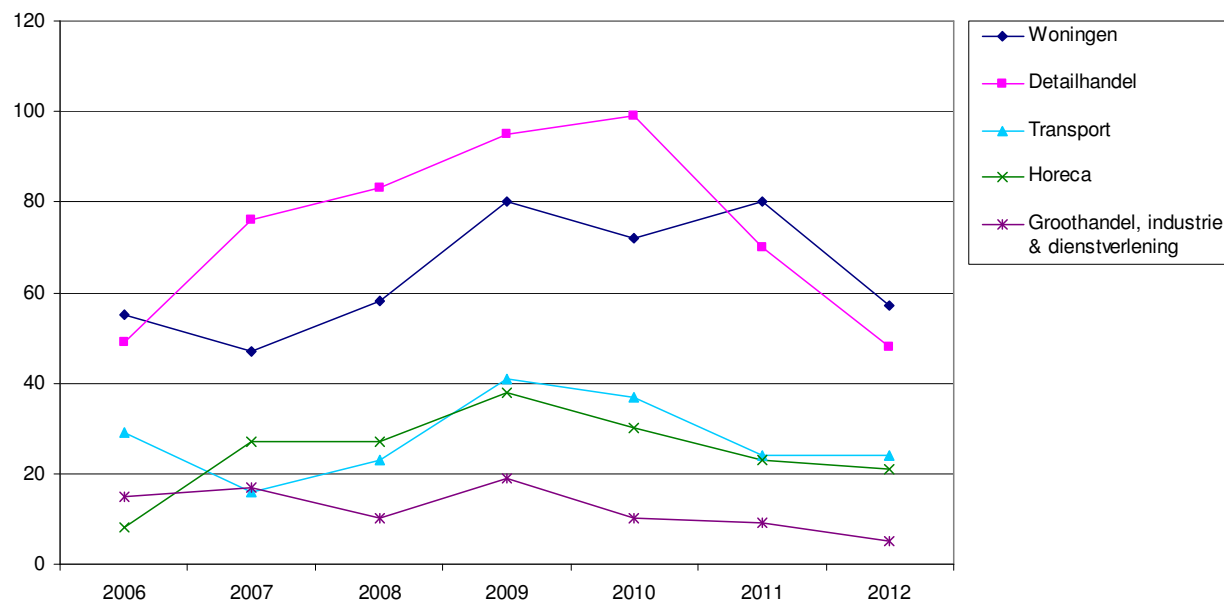
In Den Haag zijn in 2012 (158) 25 procent minder overvallen gepleegd dan in 2011 (211). Bijna driekwart van de overvallen komt voor rekening van de voormalige politieregio Haaglanden (115). Het aantal overvallen in de voormalige politieregio Hollands Midden (43) is het afgelopen jaar sterker afgenomen dan de jaren ervoor.

Figuur B.15: Ontwikkeling verdeling aantal overvallen over de voormalige politieregio's

De ontwikkeling van de overvallen per sector is in grote lijnen vergelijkbaar met het landelijk beeld. De daling in het aantal overvallen op woningen en in de detailhandel is in Den Haag zelfs wat sterker dan we landelijk zien. Het aantal overvallen in de transportsector ligt sinds 2009 boven het aantal in de horeca; voor heel Nederland is dit omgekeerd.

Figuur B.16: Ontwikkeling aantal overvallen per sector

In tabel B.17 staan de belangrijkste kenmerken van overvallen en verdachten voor Den Haag. Wat betreft de overvallen komen de percentages grotendeels overeen met het landelijke beeld. Wel worden iets meer overvallen opgelost door middel van een heterdaadaanhouding en is het aandeel overvallen waarbij

gewonden vallen kleiner. De kenmerken van verdachten in Den Haag laten een ander beeld zien dan het landelijk gemiddelde. Zo zijn hier, net als in Amsterdam, minder verdachten met een Nederlandse herkomst. In tegenstelling tot in Amsterdam is in Den Haag het aandeel overig westerse verdachten niet alleen groot (17%) maar is dit ook fors toegenomen. De leeftijd van de verdachten ligt voornamelijk tussen de 18 en 34 jaar. Het aandeel minderjarige verdachten is lager dan gemiddeld, net als het aandeel verdachten dat in de eigen eenheid actief is.

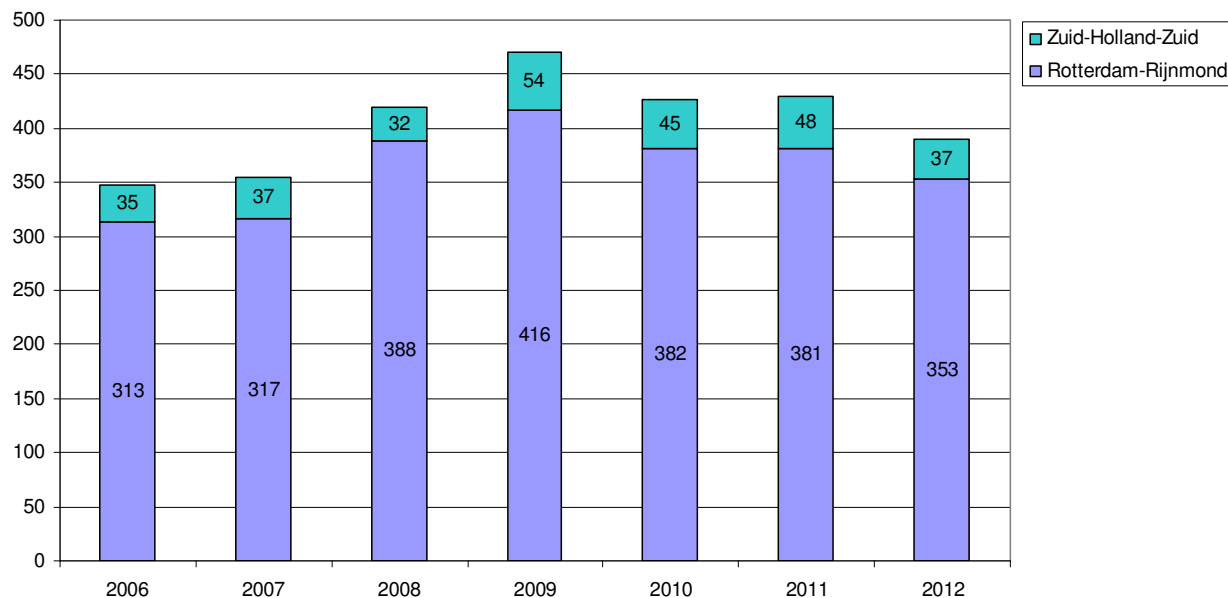
Tabel B.17: Overvallen en overvalverdachten in Den Haag

Overvallen	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012 NL
Totaal aantal overvallen	188	207	281	250	211	158	1986
% totaal Nederland	9%	8%	10%	10%	9%	8%	100%
per 100.000 inwoners	11	12	16	14	12	9	12
% opgelost	-	-	-	34%	34%	35%	36%
% heterdaadaanhoudingen	-	-	-	7%	10%	12%	10%
% opgelost dmv heterdaad	-	-	-	19%	31%	34%	27%
% donkere dagen	63%	59%	66%	66%	65%	60%	61%
% vuurwapengebruik	50%	53%	57%	52%	45%	46%	48%
% gewonden	9%	10%	15%	15%	18%	14%	19%
% pogingen	32%	18%	22%	20%	25%	23%	23%
Verdachten							
Aantal	70	59	139	161	151	86	1021
% man	91%	95%	96%	92%	93%	94%	96%
Herkomst							
Nederland	44%	25%	23%	26%	21%	23%	36%
Westers	10%	7%	9%	8%	8%	17%	5%
Marokko	14%	25%	24%	26%	19%	17%	14%
Voorm. Ned. Antillen	6%	17%	14%	6%	17%	11%	9%
Suriname	14%	12%	7%	12%	17%	12%	10%
Turkije	6%	3%	4%	7%	8%	11%	8%
Overig (niet-westers)	4%	5%	14%	15%	9%	11%	16%
Veelplegercategorie							
Beginner	25%	28%	22%	15%	28%	28%	25%
Veelpleger	29%	13%	26%	33%	25%	26%	27%
Leeftijdscategorie							
0-17 jaar	19%	24%	14%	19%	28%	14%	20%
18-24 jaar	31%	46%	46%	49%	44%	50%	45%
25-34 jaar	29%	15%	27%	19%	19%	28%	23%
35-44 jaar	20%	10%	7%	9%	3%	7%	8%
45 en ouder	1%	5%	7%	4%	6%	1%	4%
Bovenregionaal							
Eigen eenheid	81%	83%	84%	81%	72%	70%	82%
Bovenregionaal	19%	17%	16%	19%	28%	30%	18%

Rotterdam

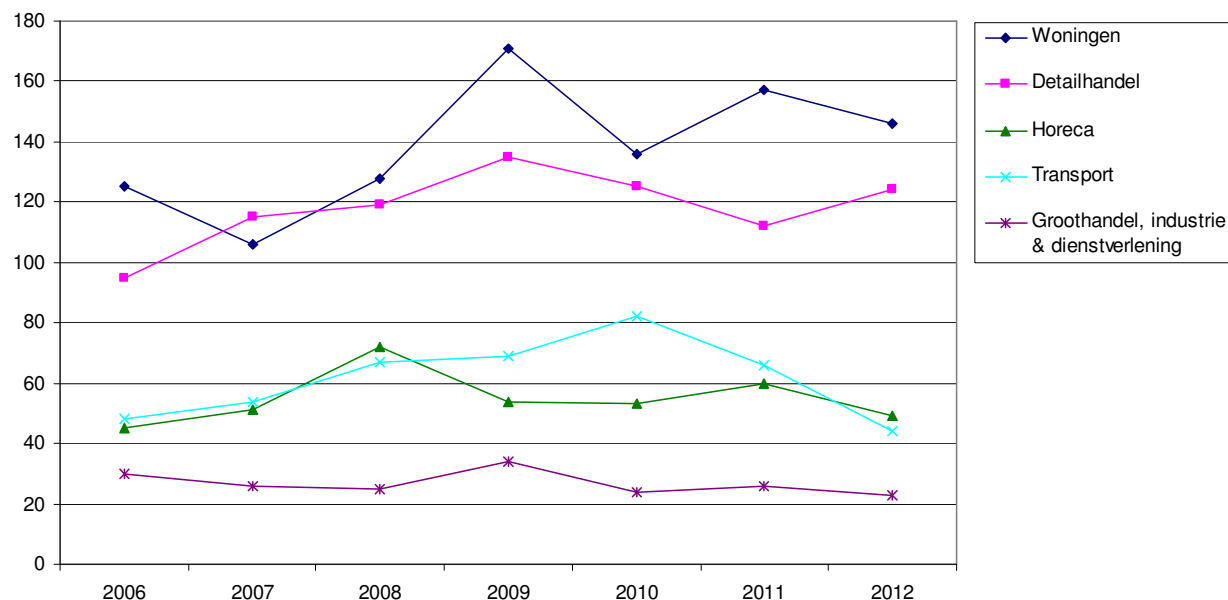
Rotterdam is in 2012 verantwoordelijk voor 20 procent van alle overvallen in Nederland (390 overvallen). Het aantal overvallen neemt wel af, maar lang niet zo snel als in andere eenheden. Hierdoor is Rotterdam sinds 2011 de eenheid waar de meeste overvallen worden gepleegd. De overgrote meerderheid (353) is in Rotterdam-Rijnmond gepleegd, slechts 9 procent vond plaats in de voormalige politieregio Zuid-Holland-Zuid (37).

Figuur B.18: Ontwikkeling verdeling aantal overvallen over de voormalige politieregio's

In Rotterdam ligt het aantal woningovervallen al sinds 2008 boven het aantal overvallen in de detailhandel. Het aantal overvallen in de detailhandel nam af in 2010 en 2011, maar nam – in tegenstelling tot de landelijke trend – in 2012 weer toe.

Figuur B.19: Ontwikkeling aantal overvallen per sector

In tabel B.20 staan de belangrijkste kenmerken van overvallen en verdachten voor Rotterdam. In deze eenheid is het aandeel overvalpogingen relatief laag. Het percentage overvallen waarbij een vuurwapen wordt gebruikt, is gedaald en ligt onder het landelijk gemiddelde. Het aandeel vrouwelijke verdachten is in

Rotterdam vrij groot. Evenals in de andere grootstedelijke eenheden is het aandeel verdachten met een Nederlandse herkomst relatief klein. Het aandeel verdachten met een Antilliaanse of Surinaamse herkomst ligt daarentegen boven het gemiddelde. Qua leeftijd wijken de verdachten niet veel af van het landelijk gemiddelde, wel zien we dat het aandeel jongvolwassenen afneemt en het aandeel verdachten in de leeftijd van 25 tot en met 34 jaar toeneemt.

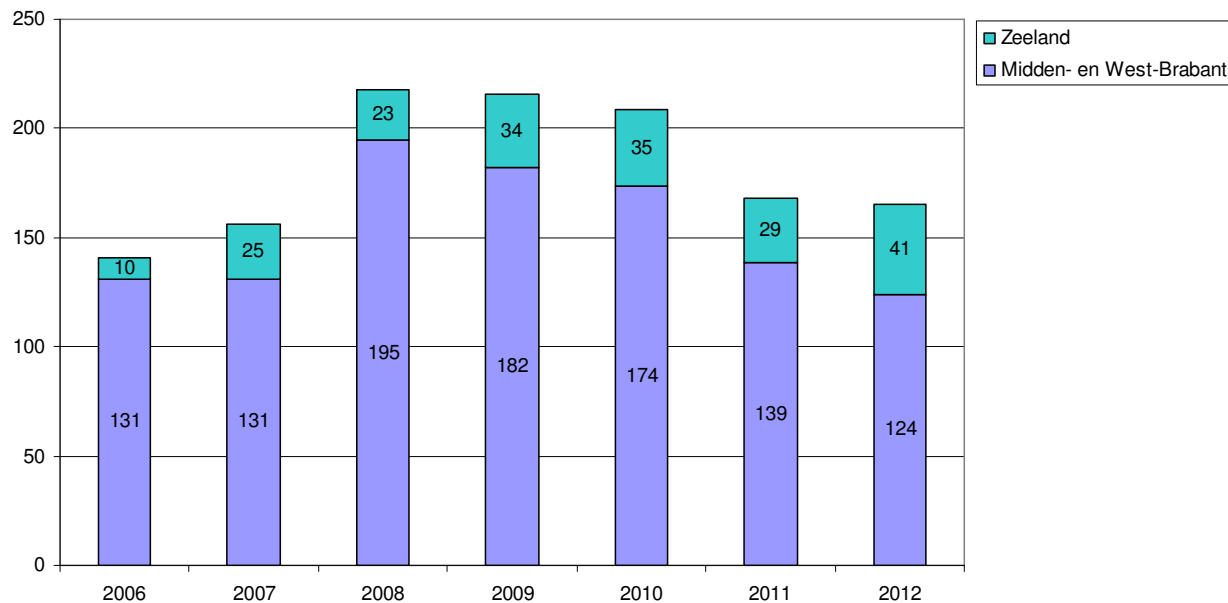
Tabel B.20: Overvallen en overvalverdachten in Rotterdam

Overvallen	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012 NL
Totaal aantal overvallen	354	420	470	427	429	390	1986
% totaal Nederland	16%	17%	16%	17%	19%	20%	100%
per 100.000 inwoners	21	25	27	25	25	22	12
% opgelost	-	-	-	29%	41%	38%	36%
% heterdaadaanhoudingen	-	-	-	5%	10%	9%	10%
% opgelost dmv heterdaad	-	-	-	19%	25%	23%	27%
% donkere dagen	59%	60%	62%	59%	58%	62%	61%
% vuurwapengebruik	57%	62%	50%	50%	51%	44%	48%
% gewonden	22%	25%	28%	29%	25%	19%	19%
% pogingen	19%	16%	22%	22%	18%	14%	23%
Verdachten							
Aantal	136	221	205	164	269	194	1021
% man	94%	94%	91%	95%	92%	91%	96%
Herkomst							
Nederland	16%	20%	21%	18%	21%	26%	36%
Westers	11%	6%	8%	9%	8%	9%	5%
Marokko	15%	16%	12%	22%	14%	12%	14%
Voorm. Ned. Antillen	15%	24%	19%	20%	16%	19%	9%
Suriname	13%	16%	14%	12%	17%	14%	10%
Turkije	7%	3%	9%	10%	10%	5%	8%
Overig (niet-westers)	20%	11%	14%	9%	13%	15%	16%
Veelplegercategorie							
Beginner	11%	16%	13%	14%	17%	25%	25%
Veelpleger	32%	31%	25%	44%	30%	29%	27%
Leeftijdscategorie							
0-17 jaar	15%	19%	15%	23%	21%	22%	20%
18-24 jaar	49%	47%	46%	51%	48%	43%	45%
25-34 jaar	24%	21%	25%	16%	18%	24%	23%
35-44 jaar	7%	11%	11%	7%	10%	5%	8%
45 en ouder	4%	3%	3%	3%	4%	6%	4%
Bovenregionaal							
Eigen eenheid	84%	92%	85%	79%	87%	89%	82%
Bovenregionaal	16%	8%	15%	21%	13%	11%	18%

Zeeland-West-Brabant

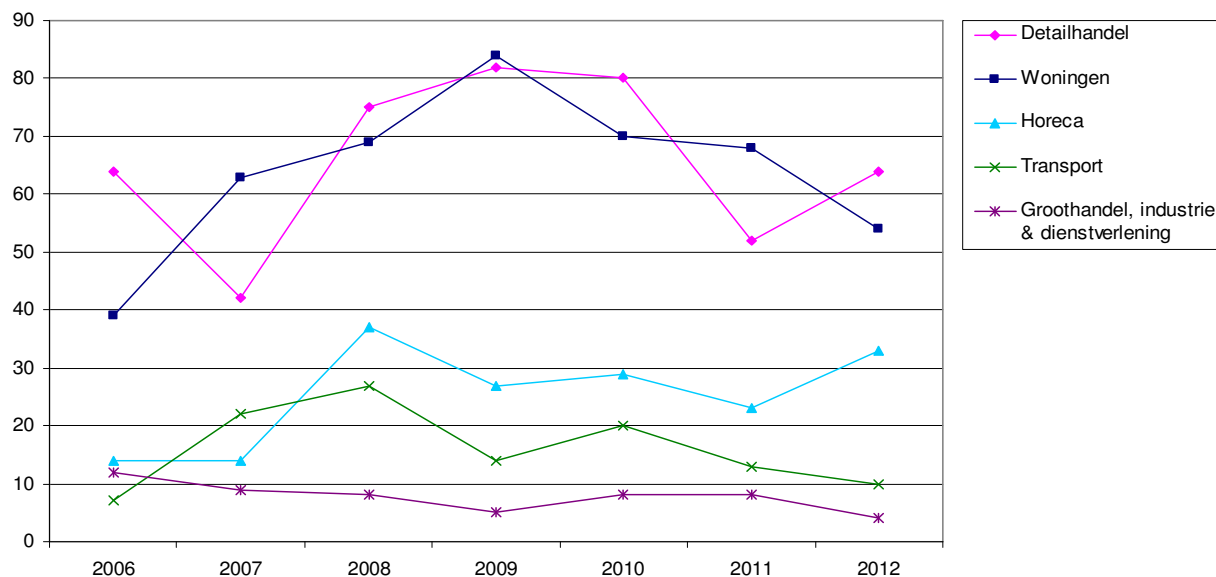
In 2012 zijn in Zeeland-West-Brabant 165 overvallen gepleegd, nagenoeg even veel als in 2011 (168). Het merendeel van de overvallen vond plaats in de voormalige politieregio Midden- en West-Brabant (124). Het aantal overvallen in de voormalige politieregio Zeeland (41) is in 2012 toegenomen ten opzichte van het jaar ervoor.

Figuur B.21: Ontwikkeling verdeling aantal overvallen over de voormalige politieregio's

Sinds 2009 daalt het aantal woningovervallen. In 2011 is het aantal overvallen in de detailhandel ook fors gedaald, maar deze daling heeft zich in 2012 omgezet in een stijging. Tegen de landelijke trend in worden in Zeeland-West-Brabant nu meer overvallen in de detailhandel gepleegd dan op woningen. Ook tegengesteld aan het landelijke beeld is de toename van het aantal overvallen in de horeca.

Figuur B.22: Ontwikkeling aantal overvallen per sector

In Zeeland-West-Brabant wordt een groot aandeel van de overvallen in de wintermaanden gepleegd. Ook het aandeel overvallen waarbij een vuurwapen is gebruikt, ligt in deze eenheid hoger dan gemiddeld. In tegenstelling tot in de grootstedelijke eenheden is een bovengemiddeld aandeel van de verdachten van Nederlandse of overige westerse herkomst. De grootste groep verdachten is tussen de 18 en 24 jaar,

gevolgd door de minderjarigen. Het aandeel minderjarigen is toegenomen en is groter dan we landelijk zien.

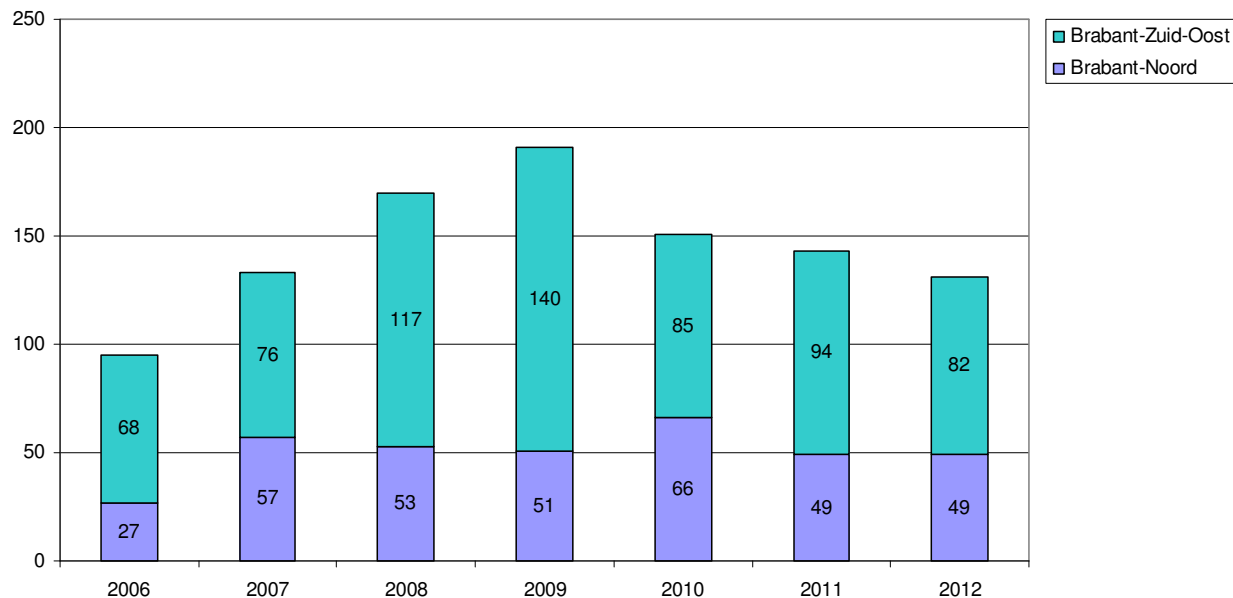
Tabel B.23: Overvallen en overvalverdachten in Zeeland-West-Brabant

Overvallen	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012 NL
Totaal aantal overvallen	156	218	216	209	168	165	1986
% totaal Nederland	7%	9%	7%	8%	7%	8%	100%
per 100.000 inwoners	11	15	15	14	12	11	12
% opgelost	-	-	-	32%	38%	30%	36%
% heterdaadaanhoudingen	-	-	-	4%	7%	8%	10%
% opgelost dmv heterdaad	-	-	-	13%	19%	26%	27%
% donkere dagen	53%	66%	63%	62%	69%	72%	61%
% vuurwapengebruik	45%	54%	55%	60%	54%	63%	48%
% gewonden	26%	23%	26%	27%	26%	22%	19%
% pogingen	26%	20%	22%	21%	22%	28%	23%
Verdachten							
Aantal	49	101	77	93	109	85	1021
% man	88%	96%	100%	96%	91%	96%	96%
Herkomst							
Nederland	37%	35%	46%	40%	35%	41%	36%
Westers	6%	11%	5%	10%	17%	12%	5%
Marokko	25%	15%	10%	6%	17%	10%	14%
Voorm. Ned. Antillen	16%	11%	7%	14%	10%	6%	9%
Suriname	8%	10%	1%	4%	6%	12%	10%
Turkije	0%	3%	12%	11%	7%	10%	8%
Overig (niet-westers)	6%	13%	14%	14%	9%	10%	16%
Veelplegercategorie							
Beginner	14%	10%	12%	21%	21%	25%	25%
Veelpleger	26%	33%	33%	25%	25%	31%	27%
Leeftijdscategorie							
0-17 jaar	14%	13%	18%	23%	21%	29%	20%
18-24 jaar	55%	48%	45%	35%	45%	39%	45%
25-34 jaar	18%	16%	25%	31%	20%	19%	23%
35-44 jaar	8%	18%	7%	9%	11%	9%	8%
45 en ouder	4%	6%	5%	2%	3%	4%	4%
Bovenregionaal							
Eigen eenheid	78%	88%	84%	75%	82%	86%	82%
Bovenregionaal	22%	12%	16%	25%	18%	14%	18%

Oost-Brabant

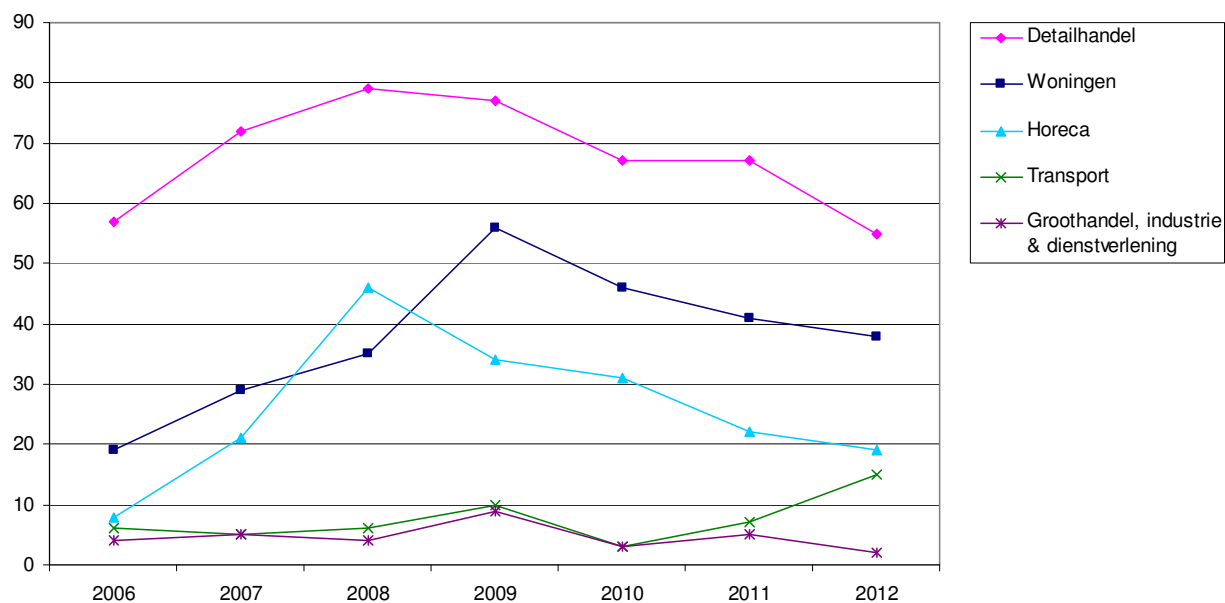
In 2012 werd 7 procent van alle overvallen in Oost-Brabant gepleegd. Het waren er 131, een lichte afname ten opzichte van 2011 (143). Deze eenheid bestaat uit de voormalige politieregio's Brabant-Zuid-Oost en Brabant-Noord. Bijna twee derde van de overvallen werd gepleegd in Brabant-Zuid-Oost (82). In Brabant-Noord zijn in 2012 even veel overvallen (49) gepleegd als in 2011.

Figuur B.24: Ontwikkeling verdeling aantal overvallen over de voormalige politieregio's

Het aantal overvallen in de detailhandel ligt alle jaren beduidend hoger dan het aantal overvallen in de overige sectoren. Na een stabilisatie in 2011 is het aantal overvallen in de detailhandel in 2012 opnieuw gedaald. De woningovervallen zijn in 2010 scherp in aantal gedaald, en deze afname zet in de jaren daarna door. Daar staat tegenover dat het aantal overvallen in de sector transport de afgelopen twee jaar is toegenomen.

Figuur B.25: Ontwikkeling aantal overvallen per sector

Het aandeel overvallen dat tijdens de donkere dagen is gepleegd, is in 2012 gedaald tot 55 procent (zie tabel B.26). Hiermee komt het aantal overvallen in de wintermaanden in de buurt van het aantal overvallen in de zomermaanden. Vergelijken met het landelijke beeld wordt in Oost-Brabant bij een groter

deel van de overvallen een vuurwapen gebruikt, maar vallen in minder gevallen gewonden. Waar in 2010 nog 100 procent van de verdachten mannelijk was, is nu 9 procent van de verdachten een vrouw. In deze eenheid zijn meer dan gemiddeld verdachten met een Nederlandse of overig westerse herkomst actief en minder dan gemiddeld verdachten met een Antilliaanse of overige (niet-westerse) herkomst. Het aandeel minderjarige verdachten ligt 6 procentpunten boven het gemiddelde. Tot slot valt op dat bijna een kwart van de verdachten buiten de eigen eenheid actief is.

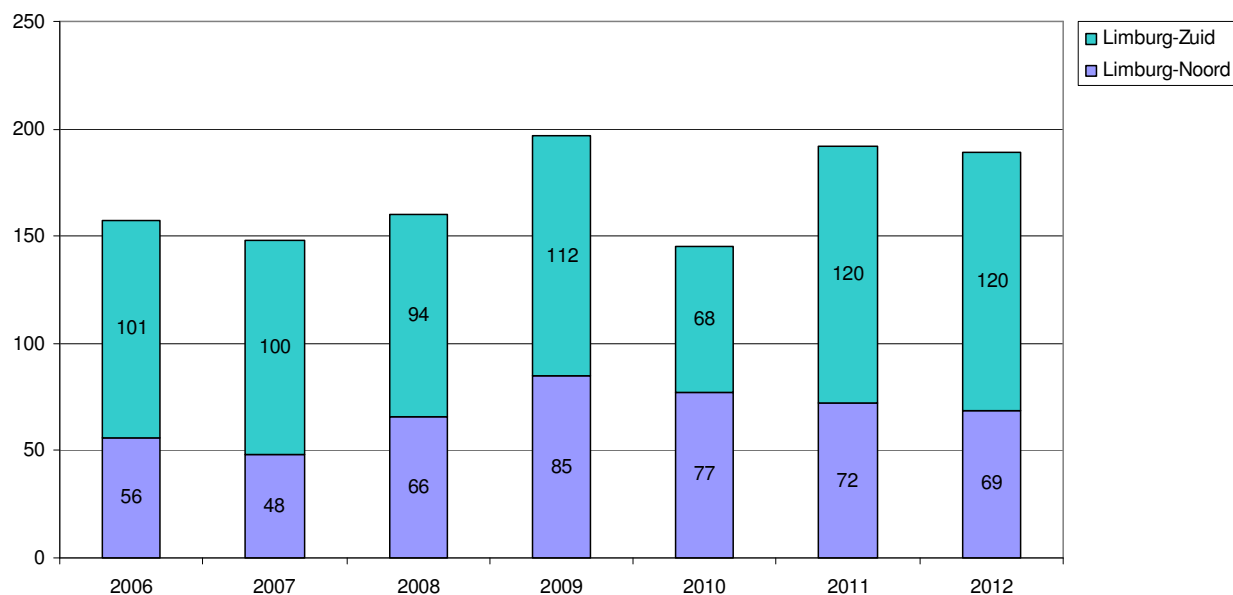
Tabel B.26: Overvallen en overvalverdachten in Oost-Brabant

Overvallen	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012 NL
Totaal aantal overvallen	133	170	191	151	143	131	1986
% totaal Nederland	6%	7%	7%	6%	6%	7%	100%
per 100.000 inwoners	10	12	14	11	10	9	12
% opgelost	-	-	-	36%	36%	42%	36%
% heterdaadaanhoudingen	-	-	-	8%	10%	9%	10%
% opgelost dmv heterdaad	-	-	-	22%	27%	22%	27%
% donkere dagen	63%	61%	67%	63%	66%	55%	61%
% vuurwapengebruik	63%	70%	51%	57%	55%	54%	48%
% gewonden	20%	13%	16%	17%	14%	12%	19%
% pogingen	20%	18%	26%	27%	17%	22%	23%
Verdachten							
Aantal	46	16	54	72	58	77	1021
% man	91%	81%	94%	100%	93%	91%	96%
Herkomst							
Nederland	28%	31%	37%	46%	48%	47%	36%
Westers	4%	13%	20%	17%	12%	10%	5%
Marokko	28%	25%	17%	11%	14%	12%	14%
Voorm. Ned. Antillen	15%	0%	2%	4%	3%	4%	9%
Suriname	13%	13%	6%	7%	9%	9%	10%
Turkije	7%	0%	4%	11%	9%	8%	8%
Overig (niet-westers)	2%	19%	7%	3%	5%	10%	16%
Veelplegercategorie							
Beginner	15%	19%	29%	19%	38%	34%	25%
Veelpleger	19%	38%	14%	21%	21%	24%	27%
Leeftijdscategorie							
0-17 jaar	17%	13%	24%	13%	17%	26%	20%
18-24 jaar	50%	44%	46%	53%	43%	44%	45%
25-34 jaar	22%	13%	19%	22%	26%	19%	23%
35-44 jaar	9%	25%	9%	11%	9%	6%	8%
45 en ouder	2%	6%	2%	1%	5%	4%	4%
Bovenregionaal							
Eigen eenheid	91%	64%	90%	76%	70%	76%	82%
Bovenregionaal	9%	36%	10%	24%	30%	24%	18%

Limburg

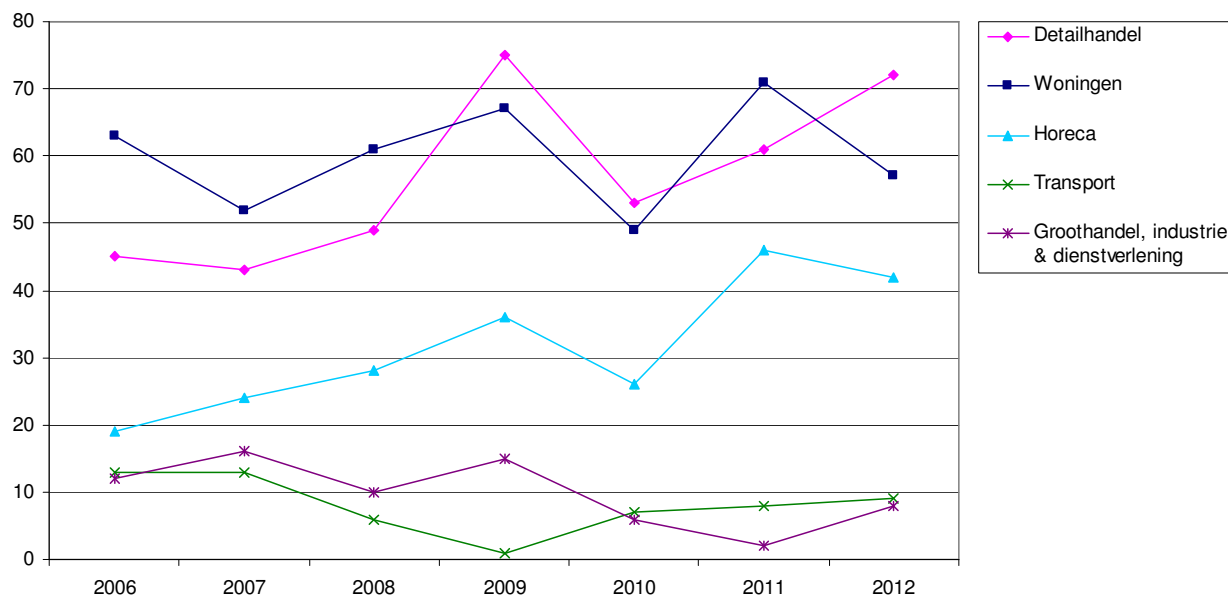
In Limburg was het aantal overvallen in 2011 (192) en 2012 (189) nagenoeg gelijk. In 2012 is van het totale aantal overvallen in Nederland 10 procent in Limburg gepleegd. Bijna twee derde van de overvallen in deze eenheid vond plaats in de voormalige politieregio Limburg-Zuid (120).

Figuur B.27: Ontwikkeling verdeling aantal overvallen over de voormalige politieregio's

Het aantal woningovervallen vertoont een grillig verloop. Na een daling in 2010 steeg het aantal in 2011 om in 2012 weer sterk te dalen. In afwijking van het landelijke beeld nam het aantal overvallen in de detailhandel zowel in 2011 als in 2012 toe. Hiermee komt dit boven het aantal woningovervallen uit. Het aantal overvallen in de horeca is in 2011 fors gestegen en daalde weer licht in 2012.

Figuur B.28: Ontwikkeling aantal overvallen per sector

Tabel B.29 laat zien dat het beeld van de overvallen in Limburg op veel punten overeenkomt met het landelijk beeld. Het aandeel overvallen waarbij een vuurwapen wordt gebruikt, ligt echter wel hoger dan landelijk het geval is. De verdachten in Limburg hebben voornamelijk een Nederlandse of overige westerse herkomst. Het aandeel verdachten met een Surinaamse, Antilliaanse, Turkse of andere (niet-

westerse) herkomst is relatief klein. Vergeleken met het gemiddelde heeft Limburg een erg klein aandeel verdachten dat buiten de eigen eenheid overvallen pleegt.

Tabel B.29: Overvallen en overvalverdachten in Limburg

Overvallen	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012 NL
Totaal aantal overvallen	148	160	197	145	192	189	1986
% totaal Nederland	7%	7%	7%	5%	8%	10%	100%
per 100.000 inwoners	13	14	18	13	17	17	12
% opgelost	-	-	-	38%	33%	37%	36%
% heterdaadaanhoudingen	-	-	-	5%	7%	10%	10%
% opgelost dmv heterdaad	-	-	-	13%	22%	27%	27%
% donkere dagen	68%	68%	61%	66%	60%	58%	61%
% vuurwapengebruik	50%	50%	54%	70%	47%	56%	48%
% gewonden	24%	24%	21%	18%	22%	21%	19%
% pogingen	26%	18%	28%	30%	31%	25%	23%
Verdachten							
Aantal	95	75	63	62	131	104	1021
% man	91%	93%	94%	96%	93%	96%	96%
Herkomst							
Nederland	60%	44%	43%	30%	61%	52%	36%
Westers	14%	15%	11%	16%	15%	19%	5%
Marokko	13%	23%	27%	18%	5%	13%	14%
Voorm. Ned. Antillen	1%	5%	2%	3%	4%	4%	9%
Suriname	4%	0%	0%	7%	2%	2%	10%
Turkije	2%	0%	3%	10%	4%	4%	8%
Overig (niet-westers)	4%	13%	10%	16%	10%	6%	16%
Veelplegercategorie							
Beginner	21%	12%	16%	13%	19%	22%	25%
Veelpleger	25%	32%	29%	35%	34%	21%	27%
Leeftijdscategorie							
0-17 jaar	18%	16%	27%	23%	21%	26%	20%
18-24 jaar	43%	53%	44%	39%	44%	42%	45%
25-34 jaar	20%	17%	14%	16%	21%	18%	23%
35-44 jaar	12%	9%	13%	21%	9%	10%	8%
45 en ouder	7%	4%	2%	2%	5%	4%	4%
Bovenregionaal							
Eigen eenheid	86%	94%	85%	79%	96%	95%	82%
Bovenregionaal	14%	6%	15%	21%	4%	5%	18%

Bijlage II Vragenlijst

Korps: «naam»

Dossiernummer: «dossiernummer»

Datum overval: «datum»

«naam1» - «straat»

- 1 Is het slachtoffer eerder slachtoffer geworden van een woningoverval?
 Ja
 Nee
 Weet niet
- 2 Is in de woning een grote hoeveelheid geld of drugs weggenomen? (meerdere antwoorden mogelijk)
 Geld, namelijk €
 Drugs, namelijk (soort drugs)
 Nee
 Anders, namelijk
 Weet niet
- 3 Is het slachtoffer betrokken bij criminele activiteiten? (meerdere antwoorden mogelijk)
 Ja, bij de productie en/of handel in drugs
 Ja, bij andere criminele activiteiten, namelijk
 Nee
 Weet niet
- 4 Wat is (vermoedelijk) de reden dat het slachtoffer is overvallen? Omdat hij/zij: (meerdere antwoorden mogelijk)
 Ondernemer is
 Kwetsbaar is (b.v. bejaard / gehandicapt)
 Vermogend is (zichtbaar: huis/auto/leefstijl)
 Vermogend is (niet zichtbaar)
 Crimineel is
 Anders, namelijk
 Weet niet
- 5 Waar was de dader (vermoedelijk) op uit? (meerdere antwoorden mogelijk)
 Geld (contant/pinpas)
 Kostbare bezittingen (b.v. sieraden)
 Drugs
 Wraak
 Schuld vereffenen
 Anders, namelijk
 Weet niet
- 6 Heeft het slachtoffer financiële problemen/schulden?
 Ja, met/bij (familie, vrienden, kennissen etc.)
 Nee
 Weet niet
- 7 Indien de dader in beeld is: kent deze het slachtoffer?
 Ja, namelijk (familie/klant/buurt/via-via etc.)
 Nee
 Weet niet
 Dader onbekend

Ruimte voor toelichting: Beschrijf kort waarom (je vermoedt dat) deze persoon slachtoffer is geworden:

Bijlage III Categorisering overvallen

Categorie 1 De eerste categorie van overvallen zijn de overvallen met de laagste organisatiegraad. Deze categorie bevat met name de junks en wanhoopsovervallers. De enkele dader, soms twee, komt slecht bewapend binnen, richt zich op de makkelijke objecten en is tevreden met een geringe buit. Er is geen voorbereiding en bij de minste weerstand wordt de overval gestaakt of raakt de overvaller in paniek en gaat over tot wellicht extreme agressie. De volgende punten kunnen erop duiden dat het gaat om een categorie 1-overval:

- o een of twee daders;
- o gericht op de kassa en/of klanten;
- o zenuwachtige indruk;
- o slechts bewapend met een steekwapen;
- o verbaal agressief (uit onzekerheid);
- o geven relatief snel op bij weerstand.

Categorie 2 De tweede categorie bevat de overvallen met enige vorm van organisatie. Het gaat hier om beginnende of semiprofessionele overvallers. Dezen kenmerken zich door de aanwezigheid van een criminele carrière. Zij plegen de overvallen om 'ervan te leven'. Zij zijn dus meer uit op winstmaximalisatie. Dit blijkt uit het feit dat ze zich weliswaar op de kassa kunnen richten, maar vaker ook de kluis als doel hebben. Zij hebben een vooropgezet plan over wie wat doet, maar dit plan wordt losjes uitgevoerd. Er worden meer middelen gebruikt dan bij categorie 1. Er wordt vaker gebruikgemaakt van een vuurwapen. Intimidatie is een belangrijke factor voor de categorie 2- overvallers. De volgende punten kunnen erop duiden dat het gaat om een categorie 2-overval:

- o twee of meer daders;
- o gericht op kluis;
- o slachtoffers verzamelen / laten liggen (enige interactie);
- o summiere taakverdeling;
- o gebruik vuurwapen;
- o fysiek geweld, niet instrumenteel.

Categorie 3 De laatste categorie betreft de meer ervaren overvallers of de zeer ervaren criminelen die weten hoe een overval georganiseerd uitgevoerd moet worden. Uit alles blijkt dat hier een van tevoren bedacht plan ten uitvoer wordt gebracht. Het plan kan heel simpel zijn, het hoeft geen ingewikkelde constructie te zijn om de overval een categorie 3-overval te laten zijn. De daders weten precies wat de buit is, waar hij te vinden is en hoe ze hem kunnen bemachtigen. Er is altijd sprake van voorobservatie, zodat de buit optimaal is. Denk hierbij aan het moment dat de kluis geleegd wordt door de geldloper. De mate van beveiliging van het object is geen probleem, het gaat alleen om de buit. De daders zullen met name een vuurwapen gebruiken, maar als de buit met alleen een moker kan worden verkregen, volstaat die ook. Er worden meer middelen gebruikt dan bij de categorie 2-overvallen. Denk hierbij ook aan de gestolen scooter of auto. Instrumentaliteit is een belangrijke factor bij deze categorie. De volgende punten kunnen erop duiden dat het gaat om een categorie 3-overval:

- o twee of meer daders;
- o gebruik van verschillende wapens;
- o gestolen voertuigen;
- o voorbereiding / voorobservatie;
- o gericht op kluis;
- o zeer gerichte instructies voor slachtoffers;
- o kalme indruk;
- o instrumenteel gebruik van geweld (niet lukraak rammen, maar doeltreffend);
- o duidelijke hiërarchie in de dadergroep.

Bijlage IV Veelplegercategorieën

Minderjarige beginner: een persoon in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar met een antecedent in het peiljaar¹⁵ die nooit eerder van een misdrijf werd verdacht.

Volwassen beginner: een persoon van 18 jaar of ouder met een antecedent in het peiljaar die nooit eerder van een misdrijf werd verdacht.

Minderjarige meerpleger: een persoon in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar die in zijn gehele criminele verleden tussen de twee tot en met vijf processen-verbaal tegen zich zag opgemaakt, waarvan ten minste één in het peiljaar.

Volwassen meerpleger: een persoon van 18 jaar of ouder die in zijn gehele criminele verleden tussen de twee tot en met tien processen-verbaal tegen zich zag opgemaakt, waarvan ten minste één in het peiljaar.

Jeugdige veelpleger: een persoon in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar die in zijn gehele criminele verleden zes of meer processen-verbaal tegen zich zag opgemaakt, waarvan ten minste één in het peiljaar.

Volwassen veelpleger: een persoon van 18 jaar of ouder die in zijn gehele criminele verleden meer dan tien processen-verbaal tegen zich zag opgemaakt, waarvan ten minste één in het peiljaar.

Zeer actieve veelpleger: een persoon van 18 jaar of ouder die over een periode van vijf jaar (waarvan het peiljaar het laatste jaar vormt) meer dan tien processen-verbaal tegen zich zag opgemaakt, waarvan ten minste één in het peiljaar.

¹⁵

Het jaar waarop de registratie betrekking heeft en waarin dus verdachten over wie wordt gerapporteerd, zijn geregistreerd.

